

**SIYASAL KÜLTÜR VE ETNİSİTE İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA,
TÜRKİYE’DE YAŞAYAN KAZAKLAR
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

(Yüksek Lisans Tezi)

Zuhal KAZAK

Kütahya-2019

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**SİYASAL KÜLTÜR VE ETNİSİTE İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA,
TÜRKİYE’DE YAŞAYAN KAZAKLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Eray ACAR

Hazırlayan:
Zuhal KAZAK

Kütahya – 2019

Kabul ve Onay

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim/Anasanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMA RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Eray ACAR

Üye.....

(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN

Üye.....

(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Selami ERDOĞAN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Siyasal Kültür ve Etnisite İlişkisi Bağlamında, Türkiye’de Yaşayan Kazaklar Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

...../...../2019

Zuhal KAZAK

Özgeemiř

27.05.1991 yılında İstanbul’da dünyaya geldi. İlköğretim, ortaöğretim ve lise öğrenimini İstanbul’da tamamladı. 2010 yılında Dumlupınar Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünde lisans eğitime başladı. Aynı zamanda 2012 yılında ikinci üniversite olarak Anadolu Üniversitesi Dış Ticaret bölümüne başladı. 2014 yılında her iki üniversiteden de mezun oldu. 2015 yılında Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümünde Yüksek Lisans eğitime başladı. Hali hazırda özel bir şirkette Finans & Muhasebe Uzmanı olarak çalışmaktadır.

Lisans eğitimimden, çalışmamın hazırlanması sürecine değin, hoşgörü ve sabır ile değerli bilgi birikimini esirgemediğim yoluma ışık tutan tez danışmanım, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Eray ACAR’a teşekkür ederim.

En büyük teşekkür ise maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan, ellerini hep sırtımda hissettiğim hayattaki en büyük şansım AİLEM’e...

ÖZET

SIYASAL KÜLTÜR VE ETNİSİTE İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA, TÜRKİYE’DE YAŞAYAN KAZAKLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

KAZAK, Zuhale

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Eray ACAR

Ağustos, 2019, 103 sayfa

Siyasal kültür ve etnisite kavramları, insanlığın var olduğu günden bu yana üzerine fikirler geliştirilen ve yorumlamalar getirilen kavramların başında gelmektedir. Toplumların siyasal bakışlarının oluşmasında, etnik kökenlerinin etkisi bariz bir şekilde ortaya çıkmakta ve yapılan araştırmalarda da bu etki kolayca gözlemlenebilmektedir. Yapılan bu araştırmada da 1951 yılında başlayan ve 3 ana dalga halinde 1980’lerin ortalarına değin süren Kazak göçleri ile Türkiye’ye gelen Kazakların siyasal kültür ve toplumsallaşması etnik kökenleri ile birlikte ele alınacaktır. Çalışmanın amacı siyasal kültür, siyasal toplumsallaşma ve etnisite kavramlarının birbiri ile ilişkisinin uygulamalı bir biçimde ele alınması ve sonucunda Türkiye’de yaşayan Kazakların siyasal kültürleri üzerine bir fikir geliştirilmesidir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm daha çok teorik bir yapıdadır. Siyaset ve kültür kavramları etimolojik ve kavramsal açıdan incelenmiş, bu iki kavramın siyasal kültür ile ilintisi belirtilmiştir. Ayrıca siyasal kültürün boyutları, etkileyen unsurlar detaylıca ele alınmış ve ailenin siyasal bakış boyutunda etkisi ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde etnisite kavramı ele alınmış ve kavramın siyasal kültürün bir ilintisi olan siyasal toplumsallaşma ve siyasal katılım üzerindeki etkisi incelenmiştir. Ek olarak çalışmamızın ana teması olan Kazakistan’dan Türkiye’ye olan göçler kısaca ele alınmış ve Kazak kültürüne ait detaylar verilmiştir.

Son bölümde ise Kazakların Türkiye’deki siyasal kültürleri ele alınmış, uygulamalı bir çalışma olan görüşme yöntemi uygulanmıştır. Örneklem alınan gruba siyasal kültürün etnisite ile ilişkisine ait sorular sorulmuştur. Sonuç ve bulgular dahilinde etnik ırkın siyasal kültür üzerindeki etkisine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal kültür, Etnisite, Kazak Türkleri, Siyasal Toplumsallaşma.

ABSTRACT

A REVIEW ON KAZAKHS LIVING IN TURKEY IN THE CONTEXT OF THE RELATIONSHIP BETWEEN POLITICAL CULTURE AND ETHNICITY

KAZAK, Zuhail

Master's Thesis, Department Of Public Administration

Thesis Advisor: Dr. Lecturer Member Eray ACAR

August, 2019, 103 pages

The concepts of political culture and ethnicity are one of the concepts that have been developed and interpreted since the day of the existence of humanity. In the formation of political views of societies, the effect of their ethnic origin is obvious and this effect can be easily observed in the researches. In this research, the political culture and socialization of the Kazakhs who came to Turkey with the Kazakh migrations that started in 1951 and lasted until the mid-1980s in 3 main waves will be discussed together with their ethnic origins. The aim of the study is to discuss the relationship between political culture, political socialization and ethnicity in a practical way and to develop an idea on the political cultures of Kazakhs living in Turkey.

This work consists of three parts. The first part is more of a theoretical structure. The concepts of politics and culture have been studied from an etymological and conceptual perspective, and the relationship between these two concepts with political culture has been stated. In addition, the dimensions of the political culture and the factors affecting it have been discussed in detail and the influence of the family on the political aspect has been revealed.

In the second part, the concept of ethnicity was discussed and the effect of the concept on political socialization and political participation, which is a relation of political culture, was examined. In addition, the main theme of our study, the migration from Kazakhstan to Turkey, was briefly discussed and details of the Kazakh culture were given.

In the last section, the political cultures of Kazakhs in Turkey were discussed and the interview method was applied, which is a practical study. The sample group was asked questions about the relationship of political culture with ethnicity. Results and findings include the impact of ethnic race on political culture.

Keywords: Political Culture, Ethnicity, Kazakh Turks, Political Socialization

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASET VE KÜLTÜR KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE SİYASAL KÜLTÜR OLGUSU

1.1. SİYASET KAVRAMI.....	4
1.2. KÜLTÜR KAVRAMI	5
1.3. SİYASAL KÜLTÜR.....	8
1.3.1. Siyasal Kültürün Fonksiyonları	10
1.3.1.1. Siyasal Sürecin İşleyişi Bakımından	10
1.3.1.2. Siyasal Sürecin Devamlılığı Bakımından	10
1.3.2. Siyasal Kültürün Boyutları.....	11
1.3.3. Siyasal Kültür Türleri.....	12
1.3.3.1. Yöresel, Mahalli (Parochial) Siyasal Kültür.....	12
1.3.3.2. Urukluk, Bağımlı (Subject) Siyasal Kültür	13
1.3.3.3. Katılımcı (Participant) Siyasal Kültür	13
1.3.4. Siyasal Kültürün Kriterleri.....	14
1.3.4.1. Milli (Ulusal) Özdeşleşme.....	14
1.3.4.2. Kişinin Vatandaş İle Özdeşleşmesi	15
1.3.4.3. İktidar Uygulaması	15
1.3.4.4. Karar Alma Süreci.....	16
1.3.5. Siyasal Kültürün Oluşumuna Etki Eden Etmenler.....	16
1.3.5.1. Aile	17
1.3.5.2. Okul ve Eğitim	17
1.3.5.3. Arkadaş ve Çevre.....	18
1.3.5.4. Medya ve İletişim Araçları	19
1.3.5.5. Meslek ve Statü	20
1.3.5.6. Kişisel Tecrübeler.....	20
1.3.5.7. Dini ve Dogmatik Değerler	20
1.3.5.8. Yerleşim Yeri	21
1.3.6. Siyasal Kültürü Oluşturan Öğeler	21
1.3.6.1. Siyasal Düzen (Sistem).....	22
1.3.6.2. Siyasal Partiler.....	22
1.3.6.3. Seçim Sistemleri.....	23
1.3.6.4. Toplumsal Yapı	23

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA, SİYASAL KATILIM VE ETNİSİTE İLE İLİŞKİSİ

2.1. SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA	26
2.1.1. Kavram Olarak Siyasal Toplumsallaşma	26
2.1.2. Siyasal Toplumsallaşma Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	28
2.1.2.1. Siyasal Toplumsallaşma Teorileri	29
2.1.3. Siyasal Toplumsallaşma Süreci.....	31
2.1.4. Siyasal Toplumsallaşmayı Belirleyen Unsurlar	32
2.1.4.1. Aile	33
2.1.4.2. Okul ve Eğitim	33
2.1.4.3. Arkadaş, Çevre ve Meslek Grupları	34
2.1.4.4. Kitle İletişim Araçları.....	34
2.2. SİYASAL KATILIM	35
2.2.1. Kavram Olarak Siyasal Katılım	35
2.2.2. Siyasal Katılım Düzeyleri	38
2.2.2.1. Lester W. Milbraith'a Göre Siyasal Katılım Düzeyleri.....	38
2.2.2.2. Verba ve Nie'nin Siyasal Katılım Düzeyleri.....	39
2.2.2.3. Robert Dahl'ın Siyasal Katılım Düzeyleri.....	40
2.2.2.4. Deniz Baykal'ın Siyasal Katılım Düzeyleri	41
2.2.2.5. Samuel Barnas ve Max Kease Siyasal Katılım Düzeyleri.....	42
2.2.3. Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler	42
2.2.3.1. Biyo-Fizyolojik Faktörler	43
2.2.3.1.1. Cinsiyet Faktörü	43
2.2.3.1.2. Yaş Faktörü	43
2.2.3.2. Sosyo-Ekonomik Etkenler	44
2.2.3.2.1. Eğitim Düzeyi	44
2.2.3.2.2. Meslek ve Statü	45
2.2.3.2.3. Gelir Durumu	46
2.2.3.2.4. Yerleşim Yeri	46
2.2.3.2.5. Aile ve Etnisite	47
2.3. ETNİSİTE KAVRAMI	49
2.3.1. Etnik Grup Kavramı.....	52
2.3.2. Kazakistan	54
2.3.2.1. Kazak Kültürü	54
2.3.2.2. Kazak Göçleri	55
2.3.2.2.1. İlk Dalga Kazak Göçü.....	56
2.3.2.2.2. İkinci Dalga Kazak Göçü	56
2.3.2.2.3. Üçüncü Dalga Kazak Göçü.....	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASAL KÜLTÜR VE ETNİSİTE İLİŞKİSİNİN KAZAK VATANDAŞLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

3.1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	60
3.1.1. Araştırmanın Kapsamı	60
3.1.1.1. Araştırma Probleminin Durumu	60
3.1.1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı	61
3.1.1.3. Araştırmanın Kapsamı, Sınırlılığı ve Karşılaşılan Güçlükler	62
3.1.2. Araştırmanın Yöntemi	62
3.1.2.1. Araştırma Modeli	62
3.1.2.2. Çalışma Örnekleme	64
3.1.2.3. Veri Toplama Araçları	64
3.1.2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	65
3.2. BULGULAR VE YORUMLAMALAR	65
3.2.1. Görüşme Grubunun Sosyo – Demografik Özellikleri	66
3.2.2. Görüşme Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı	66
3.2.3. Görüşme Grubunun Göç Dalgası ve Kuşaklara Göre Dağılımı	67
3.2.4. Görüşme Grubunun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	68
3.2.5. Görüşme Grubunun Mesleğe Göre Dağılımı	68
3.2.6. Görüşme Grubunun STK Üyelğine Göre Dağılımı	68
3.2.7. Araştırma Sorularına Yönelik Davranış ve Düşünceler	69
3.2.7.1. Katılımcıların Kimlik ve Aidiyet Durumu	69
3.2.7.2. Katılımcıların Siyasal Kültürlerindeki Etnik Köken Etkisi	73
3.2.7.3. Katılımcıların Türkiye Siyasetine İlgisi ve Siyasetin Takip Edildiği Kanalların Niteliği	77
3.2.7.4. Katılımcıların Kazakistan Siyasetine İlgisi	80
3.2.7.5. Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşlarına Katılım Durumu	83
3.2.7.6. Katılımcıların Oy Verme Davranışını Etkileyen Faktörlerin Durumu	85
3.2.7.7. Katılımcıların Türk Siyasal Kültürüne Uyum Algısı	88
3.2.7.8. Katılımcıların Türk Siyasetine ve Kültürüne Bakışı	91
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	94
EKLER	97
KAYNAKÇA	99
DİZİN	103

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1: Siyasal Toplumsallaşma Süreci Döngüsü.....	27
Tablo 2.2: Milbraith ‘in Siyasal Katılım Düzeyleri	39
Tablo 2.3: Siyasal Katılma Davranışının Yaş Grafiği.....	44

TEZ METNİ

GİRİŞ

Siyasal kültür ve siyasal toplumsallaşma siyasetin var olduğu ilk çağlardan bu yana üzerine çalışılan kavramların başında gelmektedir. Bu kavramların etnisite ile ilişkisi ise ulus devletlerinin ortaya çıkması ile birlikte daha çok gündeme gelmeye başlamıştır. Etnik köken olarak farklı azınlıkların olduğu devletlerde siyasal yapı da bu anlamda şekillenmiştir. Aynı kökenden gelen gruplar nesep birliği ile aynı düşünce yapısına farklı gözlerden bakış açıları ortaya koymaktadır. İbn-i Haldun'un asabiyet teorisinde de bahsedildiği üzere nesep birliğinden ötürü aynı soydan gelenler veya başka bir sebeple aralarında yakınlık bulunanlar muhalif kesimlere karşı ortak bir payda da hareket etmektedirler. İşte bu durum asabiyet bağıdır ve genel manası ile nesep birliğinden kaynaklanmaktadır. Bu çalışmamız da nesep birliğinin etkisi ile etnisite'nin siyasal kültür, siyasal toplumsallaşma ve siyasal katılıma etkisi incelenecektir.

Etnik ırk ve siyasal kültürün birbiri ile bağıntısı incelenirken 1952 yılında başlayan ve 1980'lerin sonuna kadar süren Kazak göçleri neticesinde Türkiye'ye göçen Kazaklar üzerinde uygulamalı bir çalışma yapılacaktır. Kazakistan'daki baskıcı rejimlerden ötürü, ortak bilinç ve ortak bağ duygusu güdülerek Türkiye'ye göçler başlamıştır. Yapılan bu göçlerin Türkiye'ye olmasının nedeni de nesep birliğinden kaynaklanmaktadır. Hali hazırda Türkiye'de 20.000 dolaylarında Kazak vatandaşın olduğu bilinmektedir. Ve bunların çoğu araştırmamızın gerçekleştiği alan olan İstanbul'da yaşamaktadır.

Çalışmanın üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde genel teorik bilgiler verilmiş siyaset, kültür ve siyasal kültürün temel teorileri açıklanmıştır. Kavramsal çerçeve çizilmeye çalışılmıştır

İkinci bölümden siyasal kültürün siyasal katılım ve toplumsallaşma ile bağı incelenmiş sonrasında etnisite ile ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bunlara ek olarak çalışmamızın örneklem grubu olan Kazakların ana vatanı Kazakistan üzerine teorik bilgilere yer verilmiştir. Kazakların Türkiye'ye göçü hakkında genel bilgiler verilmiş göçü gerçekleştiren kişilerden dinlenen bilgilerde çalışmaya desteklemesi açısından detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Çalışmamızın son bölümüne gelindiğinde araştırma problemimizin amacı, önemi, araştırma metodolojisi, araştırmanın sınırlılığı, kapsamı gibi genel bilgiler açıklanmıştır. Sonrasında görüşme yöntemi ile yapılan ve 20 katılımcı üzerinden gerçekleştirilen görüşmelerin detayına varılmıştır. Bulgular ve yorumlamalar yapılırken ilk olarak görüşme grubunun genel bir çerçevesi çizilmiş ve görüşme grubunun özellikleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Sonrasında bulgular ve görüşme soruları neticesinde genel bir duruş çizilerek belli başlıklar oluşturulmuş ve Kazakların siyasal kültürleri üzerindeki etnisite etkisi incelemeye alınmıştır. Araştırma probleminden yola çıkılarak araştırma grubunun betimsel analizi yapılarak yorumlamalar getirilmiştir. Betimsel analiz yöntemi ile bulgu ve yorumlamalar yapılarak araştırmamızın ana problemi üzerine sonuçlara varılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASET VE KÜLTÜR KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE SİYASAL KÜLTÜR OLGUSU

1.1. SİYASET KAVRAMI

Siyaseti en genel manası ile devlet ve halk arasındaki yönetme durumu ya da devletin kamu işlerini düzenleme aracı olarak düşünebiliriz. Ancak siyaset kelimesini kavramsal açıdan tanımlamadan önce etimolojik olarak incelemek daha faydalı olacaktır. Bu anlamda bakıldığında siyaset ve politika kelimesinin genel literatürde aynı anlamda kullanıldığı sonucuna ulaşabiliriz. Ancak bu iki kavramın menşei ve ortaya çıktıkları kültür birbirinden farklıdır. Politika kelimesi Eski Yunan'da “şehir” anlamını veren “polis” kelimesinden türemiştir. Polis ismi verilen şehir devleti ise her şeyin başı ve sonu olarak tanımlanan, kişilerin kendini bu şehir devletlerinin vatandaşı olmaktan onur duyduğu alanlardır. Buna göre kelime kökeni olarak politika, anlatılan şehir devleti olan “polis” in genel bütün işleri olarak tanımlanabilir. Siyaset kelimesi ise Arapça kökenli bir sözcüktür. Kökeni itibari ile Arapçadan gelen siyaset kelimesi “seyis” anlamını veren at bakıcısı köküne dayanmaktadır (Kışlalı, 2003: 17). Yani bir durumu ile siyaset, bakma, yetiştirme anlamını da vermektedir.

Etimolojik olarak incelemediğimiz sözcüğü şimdi de kavramsal açıdan inceleyelim; Siyaset sözcüğü kavramsal açıdan ise insan yönetme dolayısıyla ülke, devlet yönetme ya da devletin işlerini düzenleme ve yürütme işlemi olarak tanımlanabilir. Sözcüğe bu konudaki uzman isimlerden farklı tanımlamalar gelmiştir. Bu alandaki en büyük çalışmacılardan biri olan Heywood'a göre siyaset: en geniş anlamı ile kişilerin hayatlarını düzenleyen genel kuralları yapmak, bu kuralları korumak ve gerektiğinde değiştirmek için gerçekleştirilen faaliyetlerin tümüdür. Heywood siyaset kelimesini tanımlarken siyasetin ne olduğuna dair farklı tartışmalar olduğundan da bahsetmiştir. Bu tartışmalardan yola çıkarak 4 farklı görüş ortaya koymuştur (Heywood, 2006: 2). Bunlar;

- Hükümet Etme Sanatı Olarak Siyaset: Bu görüşte siyaset, devlet aygıtının etrafında dönen bir sosyal gruplaşma olarak görülür. Adeta siyaseti siyasal partiler etrafına sıkıştırmıştır.
- Kamusal İşler Olarak Siyaset: Burada ise siyasete daha geniş bir anlam yüklenerek kamusal yani devlet işleri olarak tanımlamıştır. Ancak adından da anlaşılacağı üzere özel hayat, kamu hayatı ayırımına gidilmiş ve siyaseti yalnızca kamusal organların eliyle yürütülen sorumluluklar olarak tanımlanmıştır.

- Uzlaşma ve Mutabakat Olarak Siyaset: Siyaset daha çok var olan çatışmayı çözmek ve sonucunda uzlaşma yoluna gitmek olarak görülmektedir. Siyasetin daha çok karar alma yönü ile ilgilidir.
- İktidar Olarak Siyaset: Hem en geniş hem en kökten olanıdır. Bu görüş en genel geçer olarak siyaseti hem kamusal hem özel alanı düzenleme, yönetme anlamını verir. Siyaseti bir yönetme gücü, iktidar olarak tanımlarken yine siyaseti toplumsal etkileşimin olduğu her alanda var olarak görür (Heywood, 2006: 2).

Bir diğer tanımlamaya göre ise siyaset: “Toplumun tümünü ilgilendiren veya toplumu oluşturan birimler arasındaki ilişkileri son aşamada meşru zora dayanarak düzenleyen eylemler bütünü biçiminde tanımlayabiliriz” (Çam, 2002: 24).

Bütün bu tanımlamalar ışığında siyaseti bir arada toplum halinde yaşayabilmenin sonucu olarak ileri sürülen fikirler, girişilen eylem ya da hareketler olarak tanımlayabiliriz. Siyaset insanın doğası gereği vardır. Yani bir anlamı ile siyaset yöneten ile yönetilen arasındaki bağıdır.

1.2. KÜLTÜR KAVRAMI

Kültür kavramı sosyal bilimler alanında üzerinde en çok durulan kavramlardan biridir. Bunun en önemli sebeplerinden biri kültürün, mevcut toplumun hüviyeti niteliği taşımasıdır. Kavram etimolojik açıdan değerlendirilirse Latince kökenine dayanan “cultura” ya da “cultus” kelimelerinden türediği sonucuna ulaşılır. Bu anlamı ile kültür yani “cultura” işleme veya toprağı işleme anlamını vermektedir (Çeçen, 1985: 114).

İşleme, ekme anlamını veren kültür sözcüğü bizde ilk kez Ziya Gökalp tarafından hars şeklinde kullanılmıştır. Gökalp, Türkçülüğün Esasları isimli eserinde hars (kültür) kelimesi ile medeniyet kelimesinin ortak ve farklı yönleri ile incelemiştir. Medeniyet kelimesini daha evrensel nitelikte tanımlarken, hars kelimesini millete özgü olan olarak açıklamıştır. Din, ahlak, ekonomi, akıl, dil gibi kavramlar kültür olgusunu anlamak için kullanılırken aynı zaman da medeniyet kavramı ile de örtüşmektedir. İkisi de toplumsal yaşamın içeriği hakkında bilgiler sunmaktadır. Örneğin Arap kültürü ya da Mısır kültürü olarak ayırım yapılırken ilgili milletlerin kültürü hakkında çıkarımlar yapılır ancak, medeniyet olgusu açıklanırken direkt İslam medeniyeti tanımlamasına gidilir ve İslam medeniyeti hakkında çıkarımlar yapılabilir. Hem kültür hem medeniyet

kavramlarının birleşme noktası, ikisinin de ulusların yaşayış biçimlerini anlama imkanı sunmasıdır (Gökalp, 1968: 27). “Osmanlı düşünce hayatında, hars sözcüğü pek kullanılmamış; daha çok temeddün, medeniyet ve fûnun sözcükleri toplumun oluş halini veya o halin içerdiği araçları ifadede başvurulmuş sözcükler olmuştur” (Oktay, 2003: 166).

Kültür ait olduğumuz çevreye, üyesi olduğumuz aileye, okuduğumuz okula, edindiğimiz bilgilere, inandığımız teolojik değerleri değin bütün bu durumları kapsayan bir sonuçtur. Kültür için tek bir kavram ortaya koymak çok zordur. Çünkü kişilerin ve toplumun içinde barındırdığı bütün değerler kültürü oluşturmaktadır. Toplumun kimliği olma niteliğini taşıyan kültür kavramına çok çeşitli tanımlamalar getirilmiştir. Kültür üzerine araştırma yapan isimlerden biri olan Ahmet Taner Kışlalı ya göre kültür: “bir duyuş, bir düşünüş ve davranış biçimidir.” (Kışlalı, 2003: 113) Türk Dil Kurumu ise kültürü şu şekilde tanımlamaktadır: Toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerleri içeren, bu değerleri sonraki nesilleri iletmede kullanılan, bireyin çevresine etkisinin ölçüsünü gösteren araçların tümüne denir (www.tdk.gov.tr, 2019).

Kültür kavramının tanımına en bilinen ve bugün hala geçerli olan tanımı ise ünlü İngiliz antropolog E.B.Taylor yapmıştır. Bu tanıma göre kültür: “Etnografyadaki en geniş anlamında kültür ya da uygarlık, insanın bir toplum üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, töre ve tüm diğer yetenek ve alışkanlıklarını içeren karmaşık bir bütündür” (Duverger, 1982: 106).

Tanımlamalar ışığında kültür bir kişinin, grubun ya da bir toplumun yaşayış biçimi, faaliyetleri, değerleri, dini inançları ve bunun gibi birçok durumu içinde barındıran bir kavramdır. Kültür zamandan bağımsızdır doğal olarak değişkendir. Şimdiki zamanın kültürü ile geçmiş zamanın kültürünün aynı olmasının beklenememesi bu durumdan ileri gelmektedir. Kültür aynı zamanda kümülatiftir yani birikerek ilerler. Dogmatik değildir dolayısıyla zaman içerisinde öğrenilir. Bütün bu özellikleri ile aslında kültür bir değerler bütünüdür. Toplumsal yapıda ise bu duruşu ile kural koyucu bir durumu vardır. Örneğin bir şehrin kendine ait olan düğün kültürü, o şehrin kolay kolay değişmeyecek bir kuralıdır.

Kültür kavramının daha iyi algılanabilmesi için, içinde barındırdığı, adeta alt kavramları olma niteliği taşıyan bazı kelimeleri de kısa bir biçimde açıklamak konunun anlaşılabilirliği açısından daha faydalı olacaktır.

Kültür kavramının etkileşim içinde olduğu kavramlardan biri olan karşıt kültür; ilgili toplumun içinde yaşayan bir grubun, o topluma ait kültürel değerleri inkâr etmesi, benimsememesi ya da farklı değerleri kendine yakın görmesi şeklinde açıklanabilir. Karşıt kültürün içinde barındırdığı norm ve değerler genellikle ilgili kültürün alternatifi olma niteliği taşır. Bu alternatif kültür uzun yıllardır süregelen değerleri taşımıyorsa toplum tarafından kabul görmeme olasılığı fazladır.

Önemli bir diğer kavram olan alt kültür ise; ait olduğu toplumun kültürel değerlerine dayanan ancak bazı yönleri ile ilgili kültürün bir küçük grubu ya da azınlığı olma niteliği taşır. Örneğin mevcut toplumda her ailenin çocuk yetiştirme tarzlarının farklı oluşu ya da dünya görüşlerinin farklı nitelikler taşıması alt kültür kavramının bir görüntüsüdür (Duverger, 1982: 126).

Bir diğer kavram olan üst kültür ise bütün alt kültürlerin içerisinde bulunduğu, toplumun benimsediği temel olan kültürü ifade etmek için kullanılır. Üst kültür genel geçer olarak tüm toplum tarafından kabul görür. Her ülkenin kendine ait olan kültürünü buna örnek olarak verebiliriz.

Evrensel kültür ise tüm dünyada insanların paylaştığı ortak norm ve değerler olarak tanımlanır. Toplumsal kurallar ya da ulusa ait ortak bir dili bulunmak ve o dili konuşmak evrensel kültürün en iyi örneklerindendir.

Ulusal kültür kavramına değinecek olursak bu kavramı en iyi açıklayan isimlerden biri olan Kongar'a göre; İlgili milleti, insanoğlunun diğer kesimlerinden ayırt etmek için kullanılan bir kavramdır. Bir diğer anlamı ile dünya üzerinde farklı toplumların, farklı devletlerin, farklı ülkelerin mevcut olma halinin gerekçesidir (Kongar, 1982: 31) Yine Kongar'a göre ulusal kültürün ortaya çıkışı kapitalizmin gelişimi ile birlikte vücut bulan ulus kavramının bir ürünüdür.

Bütün bu tanımlamalar ışığında kültürün bir toplum için mihenk taşı niteliğinde olduğu, gerek siyasal gerek toplumsal duruşunun bir aynası niteliği taşıdığı sonucuna ulaşılır. Toplumun bir ferdi olan bireyinde, içinde bulunduğu topluluktan edindiği norm, değer ve davranış modelleri ile kendi görüşlerini yorumlayıp bir dünya görüşü

oluşmaktadır. Edinilen dünya görüşü çerçevesinde bütün diğer değerleri gibi siyasal değerleri de şekillenmekte ve bireylerin siyasal sisteme fikirleri ve davranışları ile siyasal kültür olgusu ortaya konmaktadır.

1.3. SİYASAL KÜLTÜR

Kültür kavramının topluma ait gelenek, görenek, değer ve normlarının tümünü içeren bir olgu olarak ifade etmiştik. Kişilerin yaşayışı içerisindeki bütün norm ve değerleri, çevresindeki bireylerin tutumuna değin birçok durum siyasal kültürün oluşumunu etkilemektedir. Nasıl kültür farklı toplumlarda farklı vuku buluyorsa, kültürün bir alt kolu olma niteliği taşıyan siyasal kültürde her toplum için farklı nitelikler barındırır. Toplamların zaman içerisindeki kümülatif olan norm ve değerleri birikerek ilerlediği gibi, siyasal kültürde zaman içerisinde birikerek ilerler. Bütün bu tutumlar ışığında siyasal kültür üstünkörü bir ifadeyle, ilgili toplumun siyasal yapıya bakışını, ona karşı tutumunu ifade eden bir kavram diyebiliriz.

Siyasal kültür kavramını dünya literatüründe ilk kullanan isim Gabriel Almond'dır. Almond 1956 yılında yazdığı bir makale ile siyasal kültür kavramını, siyaset literatürüne sokmuştur (Sarıbay ve Ögün, 1998: 78). Bu tarihten itibaren üzerine çalışmalar yapılan siyasal kültüre ilişkin, araştırmacılar tarafından farklı tanımlamalar gelmiştir. Bunlardan bazıları ise şu şekildedir: Roskin siyasal kültürü; vatandaşların politika ve toplum hakkındaki değer, inanç ve tutumları olarak tanımlamıştır. Bir diğer araştırmacı Parla'ya göre ise siyasal kültür; bir sosyal topluluğun bütün siyasal norm ve değerlerinin, davranış biçimlerinin siyasetini şekillendiren önemli etkenlerden biri olarak, politikal anane, eğilim, duygu ve düşünsel bağıntısının toplamı olarak tanımlamıştır (Parla, 1991: 9). Ülkemizdeki önemli bir diğer siyaset bilimcilerden Çam'a göre ise siyasal kültür; amprik inançlar sistemi içinde siyasal fiilin oluşturduğu vaziyeti belirleyen açıklayıcı sembol, değer ve normların bütününe verilen isim olarak tanımlamıştır (Çam, 2002: 175). Siyasal kültür için ilgili toplumun, bütün inanç, norm ve tutumlarının siyasete ilişkin olan davranışlarının bütününe siyasal kültür ismi verildiğini belirten İlter'e göre siyasal kültür toplumların olmazsa olmaz bir sonucudur (İlter, 1983: 33). Bir diğer tanıma göre ise siyasal kültür; bir toplumun içinde yer alan siyasal partiler, devlet, parlamento, hükümet, sendika, dernek, demokrasi, seçim, anayasa gibi bütün olgular hakkındaki ilgili toplumdaki fikir, görüş ve alışkanlıklarını tümüne siyasal kültür ismi verilir (Öztekin,

2010: 237). Siyasal kültürün kurucu ismi diyebileceğimiz Almond ve Verba ise siyasal kültürü; her siyasal sistemin siyasal fiil bakımından yön vermelerinin belirli bir kalıbında olduğunu iddia etmiş ve bunu da siyasal kültür olarak tanımlamayı uygun bulmuştur (Çalışkan, 2017: 34). Bütün bu tanımlamalar ışığında siyasal kültürü, kültür olgusunun bir türevi ya da alt dalı olarak tanımlayabiliriz. Kişilerin toplumsal yaşamdaki durum, inanç ve tutumlarının birer sonucu olarak siyasal hayata bakışına siyasal kültür ismi verilir.

İnsanlar genellikle edindikleri bilgi ve değerler ile bir dünya görüşü oluşturmakta ve bu dünya görüşü çerçevesinde de bir siyasal bakış ortaya koymaktadır. İşte bu siyasal bakış durumu kişinin yetiştiği çevre, edindiği bilgi hatta ve hatta yaşadığı ülkenin demokratiklik düzeyi ile dahi ilintilidir. Burada bahsettiğimiz siyasal kültür, kültürün bir alt kavramı olma niteliğini taşır ve bireylerin siyasal kurum ve politik olaylara psikolojik olarak doğrulumunu ifade eden bir terimdir.

Bütün bu yapılan tanımlamalar çerçevesinde G.M. Patrick siyasal kültürün, siyasi literatürde esas itibarıyla dört farklı tanımlamaya dayanan, dört farklı kavramlaştırılmasından bahsetmektedir (Sarıbay, 1996: 47). Bunlar şöyledir:

- D. Easton ifa etmiş olduğu “nesnel” (objective) kavramlaştırma.
- G. Almond, B. Powel ve S. Verba’nın “psikolojik” ya da “öznel” (subjective) kavramlaştırması.
- L.W. Pye’nin “bulgusal” (buluşsal) kavramlaştırması.
- R.R. Fagen ve R.C. Tucker’in “işlemsel” (kapsamlı) kavramlaştırması.

İlk ayrım olan siyasal kültürün nesnel yani objektif kavramlaştırması, halihazırda bulunan siyasal sistem ile siyasal kültürün arasındaki bağıntıya dayanır. Buradaki objektiflik ile anlatılmak istenen bireylerden üstün ancak yine bireyleri bir arada tutma idesine dayanan bir bütünlüktür. Öznel kavramlaştırmada ise nesnel kavramlaştırmanın aksine bireylerin üstünde bir siyasal kültür kavramı kabul edilmez. Siyasi kültürü toplumun fertleri ile siyaset arasındaki tutum ve yönelimlerin bir örüntüsü olarak tanımlar. Bu kavramlaştırmada siyasal kültür bir milletin duygu ve tutumlarının bütünü olarak tanımlanır (Sarıbay, 1996: 48). Üçüncü farklı kavramlaştırma olan buluşsal kavramlaştırmada ise siyasal kültür deneysel bir temellendirme ile açıklanmaktadır. Bu tanımlamaya göre ise bir milletin siyasal kültürünün nasıl

şekillendiği ancak bir araştırma dahilinde bulunabilir. Yine bu görüşe göre siyasal kültür ilgili toplumun vatandaşlık bağı, anane'leri, devlet kurumlarına bakışı vb. olguları içerir. Bunların açıklanabilmesi ise ancak araştırma dahilinde vuku bulur. Patrick'in siyasal kültür için yaptığı son kavramlaştırma olan kapsamlı ya da bir diğer ismi ile etraflı kavramlaştırma, yapılan en geniş içerikli kavramlaştırmadır. Buna göre hem örtülü hem de açık siyasal tutumların ve bunları yönlendiren psikolojik etmenlerin hepsi siyasal kültür içerisinde değerlendirilmektedir (Görmez, 1997: 27).

1.3.1. Siyasal Kültürün Fonksiyonları

Siyasal sistem toplulukların yaşamsal fonksiyonları için gerekli olan durumları sağlayabilme yetisi ise, siyasal kültürü de bireyin siyasal sisteme mevcut norm ve değerleri ile yön verme, davranışta bulunma durumu olarak saptayabiliriz. Siyasal kültürün siyasal süreç açısından iki temel fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlardan ilki siyasal sürecin işleyişi açısından iken diğeri siyasal sürecin devamlılığı açısındandır (Turan, 1983: 33).

1.3.1.1. Siyasal Sürecin İşleyişi Bakımından

Siyasal kültür bazı inanç ve değerleri davranış kuralları bazında standartlaştırması ile siyasal sürecin işleyişini basitleştirebilir. Turan'ın da dediği gibi örneğin; dinin siyasal kararların temelini oluşturması gerektiğini inanan bir topluluk, inanç farklılıklarının yaratacağı gerilim ve zorluktan büyük ölçüde korunmuş olur. Bir diğer örnek ile siyasal rekabetin siyasi yaşamda çok doğal görüldüğü bir siyasal kültürü bulunan toplulukta seçim döneminde herhangi bir taşkınlık yapılması beklenmez (Turan, 1983: 33).

1.3.1.2. Siyasal Sürecin Devamlılığı Bakımından

Burada ise ortaya konan siyasal kültür, hali hazırda bulunan siyasal sistemin özümsemesini, yönetmekle haklı görülmesini ve tabi olarak siyasal sistemin devamlılığını sağlayan bir fonksiyondadır. Örnek verecek olursak; Franko İspanyası gibi faşist toplumlarda politikanın ancak ve ancak yüksek makamdaki kişilerin işi olduğu fikrinin özümsetilmesi ve böylece vatandaşın kendi işiyle meşgul olması gerekliliğinin öğretilmesi, siyasal sistemi kabul ettirme ve devamlılığını sağlamanın bir olgusu olarak

açıklanabilir. Osmanlıdaki her kişinin hayatta belli rolü ve yeri olduğu görüşünün halka benimsetilmesi de yine bu siyasal kültürün devamlılık fonksiyonuna verilecek iyi örneklerdendir (Turan, 1983: 34).

1.3.2. Siyasal Kültürün Boyutları

Bütün bu tanımlamalar ışığında siyasal kültür kavramının daha iyi biçimde algılanabilmesi için Almond araştırmasında, siyasal kültürün farklı boyutlara ayırmış ve bu şekilde incelemiştir. Almond siyasal kültür tanımlamasını psikolojik yani öznel kavramlaştırma ile bütünleştirdiği için bütün bu boyut ayrımlarını da ona göre şekillendirmiştir. Ona göre siyasal kültürün üç ana boyutu vardır, bu boyutlar siyasal kültürün kültüre de içinde barındırdığı boyutlarıdır (Sarıbay, 1996: 50).

- Tanıma, Bilme Boyutu: Siyasal sisteme yönelik olan bilgileri içerir. Burada kişi içinde yaşadığı toplumun siyasal durumu, kurumları hakkında minimum düzeyde dahi olsa bilgiler bilmelidir. Kısacası kişi çevresindeki siyasal durum hakkında temel taslak düzeyinde bilgisi vardır.
- Duygu Boyutu: Siyasal lidere ve siyasi kurumlara yönelik olan kişisel bağlılıkları tanımlar. Bu boyutta ise birey tanıma aşamasından daha öte çevresindeki siyasal yapıdaki olaylar karşısında heyecan, korku ya da hoşnutsuzluk gibi duygusal hisler yaşar.
- Yargı, Değerlendirici Boyut: Siyasi olaylara ilişkin değer yargılarını içerir. Bu boyuta ise kişi artık siyasal durum hakkında belirli değer ve normlara sahiptir. Ve bu sahiplik neticesinde ilgili siyasal olaylar karşısında değerlendirme ve yargılama gücüne erişmiştir (Çam, 2002: 201).

Açıklanan siyasal kültür boyutlarının ilkinde birey henüz içinde bulunduğu siyasal kültürü tanıma aşamasındadır. İkinci boyuta geçildiğinde kişi artık ilgi duyduğu siyasal yapı ya da durum ile arasında duygusal bağ oluşturmuştur ve herhangi bir ekstrem durumda güven yitikliği ya da duygu karmaşası gibi olgular yaşayabilir. Son boyuta gelindiğinde kişi artık yeterli bilgi birikimine ve siyasal durum ile arasındaki duygusal bağa sahiptir. Herhangi bir durum vuku bulduğunda değerlendirme, yargılama yapabilir ve yeni siyasal olgular oluşturabilir.

Almond siyasal kültürü psikolojik yani öznel temelde kavramlaştırdığı için bütün bu boyutlandırma ve boyutlandırmanın sonucu olan siyasal kültür türlerini de öznel kavramlaştırma dahilinde oluşturmuştur. Ayrıca siyasal kültürü ilgili boyutlar dahilinde inceleyen Almond, siyasal kültürün bütün bu boyutları aslında toplumdaki kişilerin inanç ve tutumları dahilinde oluşturduğunu belirtmiştir.

1.3.3. Siyasal Kültür Türleri

Almond ve Verba yaptıkları tüm bu araştırmalar ışığında daha önce de bahsettiğimiz siyasal kültürün boyutlarını oluşturmuşlardır. Bu siyasal kültürün boyutlarının aslında siyasal kültür tipolojisini temellendirdiğinden bahsetmişlerdir. Almond işte bu siyasal kültür boyutlarının birlikte oluşturduğu bütünlüğe bağlı olarak ortaya çıkan üç farklı siyasal kültür türünden bahsetmiştir (Sarıbay, 1996: 51). Bunlar şöyledir:

- Yöresel, Mahalli (Parochial) Siyasal Kültür
- Uyruluk, Bağımlı (Subject) Siyasal Kültür
- Katılımcı (Participant) Siyasal Kültür

1.3.3.1. Yöresel, Mahalli (Parochial) Siyasal Kültür

Yöresel ya da mahalli siyasal kültür niteliğinde bulunan siyasal kültür türünde kişi içinde bulunduğu köy, kasaba, kabile gibi yerel mekanlar dışında bir siyasal sistemin varlığından haberdar değildir ya da sahip olduğu bilgi minimum düzeydedir. Bilgi sahibi oldukları yöresel kültür henüz bir milli kültür haline ulaşmamıştır. Mahalli kültür tipindeki bireyler, içinde bulunduğu siyasal sisteme, devlet işlerine ya da önemli ölçekte olan siyasal sorunlara karşı bir bilince sahip değildirler. Bu bilince sahip olmadıkları içinde mevcut siyasal sistem hakkında çıkarımlar yapacak durumda değildirler. Genellikle bu tipteki bireylerin politikaya ilişkin bakışları mevcut bulundukları toplumun dogmalarından ibarettir (Sarıbay, 1996: 51).

Mahalli siyasal kültür tipi, okur yazar oranı yüksek, teknolojik olarak gelişmiş ülkelerde yani gelişmiş ülkelerde kitle iletişim araçları vb. sayesinde halka ulaşmak kolay olduğundan saf mahalli siyasal kültür tipine rastlamak zordur. Bu tip siyasal kültür tipi,

genellikle geleneklere bağılı olan ve henüz geçiş döneminde bulunan topluluklara özgü olarak görölmektedir (Sarıbay,1996: 51).

1.3.3.2. Uyraklık, Bağımlı (Subject) Siyasal Kültür

Bu siyasal kültür tipinde ise kişiler içinde bulunduğı siyasal sistem ve olgulara karşı daha duyarlıdırlar. Mevcut siyasal sistem, siyasal olaylar veya siyasal aktörler hakkında bilgi ve değeri sahibidirler ve bu siyasal sistemin kendilerine de ne tür bir geri dönüş sağlayacağı hakkında fikirleri vardır. Ancak bütün bu bilgilerine rağmen politik yaşamdaki rolleri pasiftir. Genellikle ilgili hükümet tarafından yönetilme ve yönlendirilme eğilimindedirler. Bu yönlendirilme dürtüsündeki durum ise, kendilerinin mevcut siyasal sistemi değıştirmeyeceğı kanısında olmalarındandır. Uyrak ya da bir diğeri ismi ile bağımlı siyasal kültürü en iyi şekilde ifade edecek kelime pasif siyasal tutum ve algılarıdır (Görmez, 1997: 31).

1.3.3.3. Katılımcı (Participant) Siyasal Kültür

Katılımcı siyasal kültür tipinde ise kişi siyasal sisteme ait bütün sürecin farkındadır ve siyasal sisteme ait sürece katılım için isteklidir. Çünkü siyasal sisteme edeceği etkinin ve sonuçlarının bilincindedir. Bu bilgilere göre katılımcı siyasal kültür tipindeki bireyin politika hakkında bilgi ve değeriye sahip olduğı sonucuna ulaşabiliriz. Mevcut bilgileri ile siyasal sisteme katılım yollarını denemektedir (Görmez, 1997: 30). Örneğinin siyasal parti üyelikleri, lobi faaliyetleri ya da dilekçe verme hakkı gibi katılım yolları ile bu etkiyi sağlamaktadır. Siyasal hayata katılım için ilgili fırsatları değeriendiren kişi gerekli siyasal etkinlik duygusuna ulaşır ve kendini bu evre de yeterli görür.

Bahsedilen siyasal kültür türlerinin her birinin belli bir toplulukla ilişkili olduğundan söz edilmiştir. Örneğinin mahalli siyasal kültür türünün hâkim olduğı yapıda daha geleneksel daha merkezîyetçi bir yönetim biçiminden bahsedilirken, uyraklı siyasal kültür türünde merkezîyetçi ama otoriter bir yapıdan söz edilebilir. Katılımcı siyasal kültür tipinde ise yönetim daha demokratik, halk siyasal sisteme katılmaya daha eğilimli bir yapı şeklinde görünür. Almond ve Verba'nın yaptığı bu araştırmada görölmektedir ki ortaya konan siyasal kültür ile mevcut siyasal yapı arasında bir bütünlük bulunmalıdır.

Eğer bu bütünlük sağlanmaz ise sistem tıkanır ve istikrarsız bir yapı göze çarpar (Duverger, 1982: 131).

Söz konusu Siyasal kültür tiplerinin ağırlıkları bir toplumda aynı zamanda farklı durumda bulunabilir. Yani bu siyasal kültür tiplerinin herhangi birinin bir toplumda varoluşu bir diğerrinin olmayacağı anlamına gelmez. Bu nedenle yaptıkları araştırmada Almond ve Verba mevcut üç siyasal kültür türü dışında ara siyasal kültür türlerinden de bahsetmektedir. Bunlar mahalli-uyruk kültür, uyruk-katılımcı kültür ve mahalli-katılımcı kültürdür (Görmez, 1997: 31).

1.3.4. Siyasal Kültürün Kriterleri

Bütün bu yapılan araştırmalar dahilinde Sidney Verba, siyasal kültür tipinin belirlenebilmesi için belli başlı kıstasların gerekliliğinden bahsetmiştir. Verba, Political Culture and Political Development isimli kitabında bu kıstaslardan bahsetmiş ve ancak bu kıstaslar dahilinde siyasal kültür türlerinin hangisinin ilgili siyasal sisteme uyduğunun sonucuna ulaşılabilceğinden bahsetmiştir (Yücekök, 1987: 21).

Verba'nın bahsettiği kıstaslar Yücekök şu şekilde aktarmakta ve bu kıstasların dörde ayrıldığından bahsetmektedir (Yücekök, 1987: 21).

- Milli (Ulusal) Özdeşleşme
- Kişinin Vatandaş İle Özdeşleşmesi
- İktidar Uygulaması
- Karar Alma Süreci

1.3.4.1. Milli (Ulusal) Özdeşleşme

Burada önemli olan kişilerin kendilerini ne düzeyde milli bütünlüğün birer parçası olarak sayıp saymadığıdır. Eğer birey kendini ait olduğu ulusal devletin bir parçası, bir üyesi saymıyorsa siyasal gelişim için zor bir süreç ortaya çıkacaktır. Kabile, etnik grup vb. gibi milli düzeyin altındaki bağılıklar, ulusal özdeşleşmeyi zora uğratan bağılıklardır. Milli özdeşleşmenin olmadığı topluluklarda genellikle vatandaşlar ulusal olaylara duyarsız ve ilgisiz kalırlar. Onlar için elzem olan sadece kendi yerel bölgelerindeki sorunlardır. İşte böyle durumlarda bir milletin içine düştüğü sorunlarda

(ekonomik kriz vb. gibi), halkın tepkisiz kalması sorunun hızlıca çözülmesini de güçleştirmektedir (Yücekök, 1987: 21).

Bu tür özdeşlemenin var olmadığı yerler genellikle ekonomik olarak gelişmemiş, ya da ulusal pazarda yer bulamamış görece geri kalmış ülkelerdir. Ayrı dinlerin, ayrı dillerin hâkim olduğu değişik kast gruplarının var olduğu toplumlarda da bu milli özdeşleşme yoktur. Milli özdeşleşmenin olmadığı toplumlarda genellikle, ilgili özdeşleşme yerine iç çekişmeler hakimdir (Yücekök, 1987: 21).

Yine modernleşme sürecinin ilerlemesi sanayinin gücünün artması gibi olgular ile kitle iletişim hali artacak ve bu duruma paralel olarak ulusal bağlılık düzeyi artacaktır. Ancak bu ulusal bağlılığın artması tamamen milli özdeşleşmeyi sağlamayacağı gibi tamamen ortadan kaldırması gibi bir durumda söz konusu olmayacaktır (Görmez, 1997: 32).

1.3.4.2. Kişinin Vatandaş İle Özdeşleşmesi

Burada bahsedilen durum ise kişinin ait olduğu toplumdaki diğer vatandaşlar ile özdeşleşmesi, kendini o topluma ait görmesidir. Daha önceki kriterde bahsedilen durum yukarıdan aşağıya şeklinde olan yani dikey bir gelişme iken burada yatay yani aynı düzeydeki kişiler arasında bir etkileşim söz konusudur. Bu durumda elzem olan ilgili toplumdaki bireylerin, diğer bireylere ve yöneticilere güven duyup duymadığıdır (Yücekök, 1987: 22).

Kişilerin vatandaş ile özdeşleşmesinin olmadığı siyasal sistemlerde genellikle bir çekişme söz konusudur. Çünkü ulusun içindeki vatandaşların birbiri ile özdeşleşmediği toplumlarda, bireyler birbirine güvenmez ve tabi sonucu olarak ta iktidar çekişmeleri, karışıklık vuku bulur (Yücekök, 1987: 22).

1.3.4.3. İktidar Uygulaması

Bireylerin ait olduğu toplumun siyasal sistemine ait yargı, düşünce, talep ve şikayetleri, iktidardaki hükümetten beklentilerini düşünmeleri ve bunu dile getirebilmeleri siyasal kültür açısından elzem nitelik taşır.

Mahalli yani yöresel siyasal kültür tipinin hâkim olduğu toplumlarda bu kıstas yok denecek kadar azdır. Onların yönetimdeki yani merkezi kurumlardan beklentileri

genellikle yoktur. Bu siyasal kültüre sahip bireyler için elzem olan ait oldukları kabile veya etnik grubun çıkarı ve fikirleridir. Mahalli siyasal kültür tipindeki bireyler istek ve arzularını genellikle ait oldukları grup dahilinde çözmeye çalışırlar (Yücekök, 1987: 23).

Yukarıda bahsedilen durumlar olduğu takdirde toplumda ulusal bağlılık oluşmayacak ve siyasal kültür sekteye uğrayacaktır. Ulusal bağlılığın gerçekleştiği bir ortamda, çıkarlar ulusal düzeyde görülmeye başlanacak ve siyasal sistemin çıktılarını etkileme gereği doğacaktır. Bu durumu gerçekleştirmenin yolu ise tamamen siyasal katılmayı sağlamaktan geçmektedir. Siyasal sisteme katılım sağlanan ülkelerde zaten siyasal kültürün güçlü bir şekilde olduğu görülür (Görmez, 1997: 23).

1.3.4.4. Karar Alma Süreci

Bazı toplumlarda bireyler için siyasal kararların nasıl alındığı, çok elzem bir nitelik taşımaz. Onlar için önemli olan mevcut hükümet uygulamasının faydalı ya da zararlı olacağı endişesidir. İşte bu tür topluluklar genellikle katılımcı siyasal kültürün gelişmediği topluluklardır. Bu durumdaki topluluklarda genellikle bireyler kendilerini siyasal sistem karşısında güçsüz ve yetersiz görürler. Ve genellikle fikren ve davranış biçimi olarak hükümet kararlarına körü körüne bağlılık niteliği taşırlar. Kendilerini yetersiz gördükleri ve hükümet yapma sürecine katılım sağlayabileceklerinden haberleri olmadığı için siyasal süreci etkileme amacı gütmazler (Yücekök, 1987: 23).

Bireylerin böyle bir toplumun siyasal sürecinde neden kendilerini geri planda tuttuklarını anlayabilmemiz için onlara siyasal süreçte kendi rollerinin ne olduğunu sormak gerekir. Siyasal süreçte kendini geride ve güçsüz gören birey merkezi kurumlara uzak ve soğuk kalır. Buna paralel olarak ta siyasal katılma etkin biçimde gerçekleşmez ve hükümet uygulaması da halka inilemediği için eksik kalır.

1.3.5. Siyasal Kültürün Oluşumuna Etki Eden Etmenler

Siyasal kültür olgusu, sürekli dinamik bir halde bulunduğu için toplum ve kültürlere göre değişik özellikler göstermektedir. Nitelik bakımından toplumdan topluma farklı özellikler barından siyasal kültür, kendisini oluşturan öğeler bakımından incelenirse genellikle aynı statüde organları tanımladığı sonucuna ulaşılır. Her cemiyette siyasal kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması, kuşaklar arasında süregelmesi ya da

devinmesi çeşitli faktörler dahilinde olur. Hangi faktörün ne gibi bir etki sağlayacağı toplumlar arasında farklılıklar gösterse de genellikle her toplumda aynı yaygınlıkta olan faktörlerin incelenmesi konuya açıklık getirecektir.

Bu minvalde bakıldığında aile, okul ve eğitim, arkadaş ve çevre, medya ve iletişim araçları, meslek ve statü, kişisel tecrübeler, dini ve dogmatik değerler, yerleşim yeri gibi faktörlerin kişilerin siyasal kültürünün oluşumunu şekillendiren en elzem faktörler olarak tanımlayabiliriz. Bütün bu faktörler bir arada bulunarak bireyin siyasal hayata bakışını yani siyasal kültürünü şekillendirir. Bu faktörlerden birinin, bireyin siyasal kültüründen ayrı konumlandırılması düşünülemez. Bütün bu bilgiler ışığında siyasal kültürün oluşumunu etkileyen ilgili faktörleri ayrı ayrı ele alacağız.

1.3.5.1. Aile

Siyasal kültür ögesinin temellendirilmesinde ve kişinin siyasal yaşama bakışında en mühim konumda bulunan faktör ailedir. Zira her birey önce içine doğduğu aile ile bir bütünlük oluşturur, ilk olarak üyesi bulunduğu ailede toplumsal yaşam ile tanışır. Yaşayacağı topluma dair ilk norm ve değerleri, davranış kalıplarını üyesi bulunduğu ailesi çerçevesinde şekillendirir. Okul hayatı başlayana değin birey; anne, baba, kardeş gibi aile bireylerinden, büyüklerinin bilgi birikiminden faydalanmakta bu bilgiler doğrultusunda görüşlerini şekillendirmektedir. Siyasal değer ve tutumlar bazen bilerek ve istenerek çocuğa empoze edilmek istenmekte bazen ise ev ortamındaki siyasete dair spontane gelişen konuşmalar ve sohbetler dahilinde çocuğun siyasal kültürü şekillenmektedir.

Kimi ailelerde bireyin kime ya da hangi partiye oy vereceği bile aile içinde belirlenmekte bu durum çerçevesinde kişi siyasal kültürünün yönünü çizmektedir. Kısacası siyasal kültürü oluşturan etmenlerin başında gelen aile kavramı olmaksızın, siyasal kültürü incelemek olanaksız gözükmemektedir.

1.3.5.2. Okul ve Eğitim

Bireyin aile yaşamının ardından okul hayatının başlaması ile birlikte siyasal kültürü yeni bir çerçeveye kazanmaktadır. Kişi artık kendisini ailesinin dışında bir topluluğa ait görmekte ve bu minvalde de görüşlerinin şekillendirmektedir. Devlet yönetiminde

olan okullarda bireyin, siyasal düzenin istediği şekli ile eğitilmesi öngörülmektedir. Bunun dahilinde eğitim müfredatı, sınıf içi iletişim, ilgili öğretmenin görüşü gibi olgularda siyasal kültürün belirlenmesinde elzem nitelik taşımaktadır. Birey ailesinden sonra kendine kılavuz olarak öğretmenini öne almakta ve bunun tabi sonucu olarak ta örnek aldığı kişinin fikirlerinden etkilenmektedir.

Bireyin eğitim görmekte olduğu okulların mevcut siyasal hayata bakışı kendi içerisinde farklılıklar göstermektedir. Örneğin X okulu totaliter yönetimleri olağan olarak tanımlarken, Y okulu totaliter yönetimi olumsuz bir vasfa büründürmektedir. Bu doğrultuda X okulunda eğitim alan bir birey ile Y okulunda eğitim alan bir bireyin siyasal kültüre bakışlarının aynı olmasını olanaksız kılmaktadır. Kısacası bireyin tercih ettiği okullardan, eğitim aldığı öğretmenlere, dahası ülkenin mevcut müfredatına değin bütün kriterler; kişinin siyasal kültürüne yön vermektedir.

1.3.5.3. Arkadaş ve Çevre

Kişinin siyasal kültürünün oluşumunda salt aile ya da okuduğu okulların etkisinden bahsedilemez (İlter, 1983: 58). Özellikle birey yaşı ilerledikçe aile yaşamından sıyrılıp kendine ait bir dünya kurmaya doğru yoğunlaşınca mevcut arkadaş çevresinin yadsınamaz etkisi göze çarpmaktadır. Aslında bireyin içinde bulunduğu arkadaş çevresi genellikle siyasal bir amaca yönelik olmamasına karşın spontane gelişen sohbetler ile bir şekilde kişiye belli fikirleri empoze etmektedir. Ailesinden gördüğü siyasal bakış ile hayata bakan birey, çevresindeki arkadaşlarının siyasal bakışlarının farklı olması ile birlikte mevcut siyasal durumunu sorgulama sürecine gitmektedir.

Kişi mevcut arkadaş grubunun da siyasal yaşama bakışının kendisi ile paralel olduğunu görür ise, siyasal hayata bakışı yani siyasal kültüründe kendini en doğru pozisyonda hissetmektedir.

Her iki durumda da kişi kendini siyasal davranış ve siyasal bilgi aşamasında geliştirmekte; mevcut siyasal kültürüne elzem nitelikte bilgiler eklemektedir. Bu bilgilenmeler ışığında da davranışlarını şekillendirmekte ve sonuç olarak siyasal kültürünü belirlemektedir.

1.3.5.4. Medya ve İletişim Araçları

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte kitle iletişim araçlarının toplumsal yaşama etkisi ve katkısı gözle görülür biçimde artmıştır. Siyasal kültürün oluşumunda ise medyanın rolü özellikle televizyon, gazete ve son yıllarda sosyal medya mecralarıyla birlikte üst seviyelere ulaşmıştır. Medya ve iletişim araçlarından olan gazete, radyo, sinema vb. gibi araçlarında etkisi diğerlerine oranla az olmasına karşın hala hakimiyetini sürdürmektedir.

Medya tam anlamıyla bir siyasal kültür oluşturma aracıdır. Önemli siyasal durum ve olayların küçük ekranlarda her eve taşınmasıyla birlikte toplumun her kesimi bir şekilde siyasal açıdan kültürlenmektedir. Dünyanın bir diğer ucunda olan siyasal bir devinim ya da meydana gelen olaylardan anında haberdar olabilmekte ve mevcut siyasal durum ile karşılaştırma imkânı bulabilmekteyiz.

Örneğin; gazetelerdeki köşe yazıları çoğu zaman yazan kişinin mevcut siyasal duruma ait fikirlerini de ortaya koymakta ve bunu okuyan bireyde ister istemez kendi siyasal bakışı ile ilgili çıkarımları karşılaştırma eğilimine gitmektedir. Eğer yazar köşesini ilgili mevcut statükoları geliştirici ya da eleştirci bazda kullanır ise durum daha da elzem nitelik taşımakta adeta bir siyasal propaganda yapılmaktadır.

Günümüzde en etkin biçimde kullanılan medya araçlarından biri olan sosyal medya bazında siyasal kültür oluşumunu incelediğimizde ise önemli tablolar ortaya konmaktadır. Kişiler fikirlerini sosyal medyadan topluluklara duyurmakta, buradaki mevcut fikirlerden etkilenmekte hatta ve hatta bu mecralardaki siyasal topluluklara katılarak siyasal kültürlerini şekillendirmektedirler.

Bir diğer medya araçlarından olan sinema, tiyatro vb. alanlarda ise gösterimdeki film ya da sahnelerle bir görüş aşılacak istenebilmektedir. Kişi bu görselden ister istemez etkilenmektedir.

Günümüzde etkisini diğerlerine oranla az olarak gördüğümüz radyo geçmişte siyasal kültür bazında bir ülkenin kaderini tayin etmiştir. Hitler siyasal fikirlerini aşılarken her evde bir radyo bulunmasını mecbur tutmuş ve radyoda günün belli saatlerinde kendi siyasal görüşlerini betimleyen açıklamalar yaparak, toplumun siyasal kültürünü şekillendirmiştir.

Bütün bu olgulardan anlaşılacağı üzere medyanın gücü siyasal kültür için elzem bir nitelik taşımaktadır. Bireyler siyasal kültürleri oluşurken medyadan ister istemez etkilenmekte ve görüşlerini buna göre sorgulayıp, şekillendirmektedir.

1.3.5.5. Meslek ve Statü

Bireylerin içinde bulunduğu meslek grupları ve statüleri dolaylı ya da dolaysız yoldan siyasal kültürün oluşumunu etkilemektedir. Farklı mesleklerden olan insanların siyasal hayata bakışları farklı olabilmektedir. Sendikalar, meslek örgütleri gibi kuruluşlar kendi içlerindeki toplantılar vs. ile bir şekilde siyasal bakış açısı yaratmaktadır. Duruşu itibari ile bir siyasal nitelik taşımayan meslek grupları bile, siyasal sistem kararlarından etkilendiği için siyasal kültürü dair bir fikir ortaya koyabilmektedir.

Siyasal kültür oluşumuna statü bazında baktığımız zaman ise genellikle toplumda statüsü yüksek olan kişilerin fikirlerinin önemsendiği sonucuna ulaşılabilir. Örneğin bir çalışan, statü olarak kendinden üstte olan birinin siyasal duruşu ile kendi siyasal duruşunu karşılaştırdığında içsel olarak statüsü üst olan kişiden etkilenebilmektedir ve bu durum bir şekilde kişinin siyasal kültürünü şekillendirmektedir.

1.3.5.6. Kişisel Tecrübeler

Bireyin siyasal kültürünün, yani siyasal hayata bakışının oluşmasında önemli etmenlerden biri olan kişisel tecrübeler, yaşanan hayat boyunca elde edilen somut deneyimlerin bütünü olarak ele alınabilir. İnsan ömrü boyunca yaşadıklarından bir birikim elde ederek ilerler ve bunun sonucunda bir salt görüş ortaya koyar. Örneğin; daha önce bir görüş çerçevesinde ilerlemiş biri, savunduğu görüşün ülke iktidarına geldiğinde fayda sağlayamadığını gördüğü zaman siyasal kararı sekteye uğrayabilir. Siyasal kültüründe bir değişime gidebilir ve sonucunda siyasal değer ve tutumlarını değiştirebilir. Sonuç olarak bu ve bunun gibi durumlar dahilinde kişisel tecrübelerde, siyasal kültür oluşumuna etki eden faktörler içerisinde ele alınabilir.

1.3.5.7. Dini ve Dogmatik Değerler

Dini değerler insan hayatında önemli bir konumda bulunmaktadır. Kişi fikirlerini ilahi olarak bağlandığı din düzeyinde şekillendirmekte ve bunun tabi sonucu olarak ta uhrevi değerlerine uygun olan siyasal bakışa yönelmektedir. Dogmatik değerler

düzeyinde daha tutucu olarak yetişen bir bireyin, özgürlükçü fikirleri benimsemesi ve bu minvalde olan siyasal bakışa yönelmesi çok gözlemlenebilen bir durum değildir. Bunun aksine dogmatik değerlerinin nihilist bir bakış açısında olduğu bir bireyinde manevi tarafı ağır basan bir siyasal bakışa yönelmesi beklenemez. Bütün bu durumlardan anlaşılacağı üzere bireyin siyasal kültürünün oluşmasında dogmatik olarak inandığı dinin ve manevi değerlerinin etkisi oldukça fazladır.

1.3.5.8. Yerleşim Yeri

Kişinin hayatını idame ettirdiği yerleşim yeri ile hayata, dolayısıyla siyasal hayata bakışı açısından bir paralellik göze çarpmaktadır. Birey genellikle yetiştiği lokasyon bazında siyasal hayata bakışını şekillendirmektedir. Kozmopolit sosyo-ekonomik olarak gelişmiş bir lokasyonda yetişen bir birey ile tamamen kırsal alanda yetişen bir bireyin siyasal hayata bakışları yani siyasal kültürlerinin aynı olması çok nadir olarak gözlemlenmektedir. Farklı lokasyonlarda yetişen bireylerin siyasal kültürlerinin farklı olması tabi ki yetiştiği çevre ve aile yapısı ile bağıntılı da olsa, değerlendirmeye mutlak suretle yerleşim yerinin de katılması gerekmektedir. Kimi yerleşim yerlerinde belli bir fikre olağan bakılırken diğer yerleşim yerinde olumsuz bakılırsa iki farklı mekânda yetişen bireylerinde siyasal kültürleri de farklı olarak şekillenecektir. Kısacası yerleşim yerinin de kişi için siyasal kültürün oluşumunda diğer etmenlere göre az da olsa bir etkisi bulunmaktadır.

1.3.6. Siyasal Kültürü Oluşturan Öğeler

Siyasal kültür kavramı daha önce de değindiğimiz üzere kavramsal açıdan genel bir anlam ile kullanılsa da oluşturan öğeler bakımından incelenirse dinamik bir yapıda olduğu söylenilebilecektir. Siyasal kültür sürekli bir varyasyon halinde bulunduğu için ait olduğu toplum ve kültüre göre farklılıklar barındırmaktadır. Yönetim biçimi bakımından farklı olan ülkelerde siyasal kültürü oluşturan öğelerde birbirinden farklıdır. Ancak mevcut dünya düzeni bazında bakıldığında en genel anlamı ile siyasal kültürü oluşturan belli başlı öğeler vardır. Bunlar ise şu şekilde tanımlanabilmektedir (Göksu, 2014: 38).

- Siyasal Düzen (Sistem)
- Siyasal Partiler
- Seçim Sistemleri

- Toplumsal Yapı

1.3.6.1. Siyasal Düzen (Sistem)

Siyasal sistem ya da bir diğer ismiyle siyasal düzen, bir toplumun kendisi ile birlikte şekil alan devlet ve devlete bağlı olan tüm kurumlar arası ilişkileri, yöneten ve yönetilen arasındaki bağın tamamını ifade eden olgudur. Siyasal sistem devletin, kendi toplumu ile kurduğu ilişkileri ağıdır. Siyasal düzen olarak ta tanımlanan bu kavramı Öztekin şöyle tanımlamıştır: toplumların ortak hedeflerini belirlemek ve belirlenen bu hedeflere ulaşabilmek adına oluşturdukların örgütlerin dizisidir (Öztekin, 2010: 233). Siyasal sistem toplumların var olduğu günden bu yana varlığını sürdürmektedir. Yöneten ve yönetilen kişilerin sayı ya da seçimlerine göre isim alan siyasal sistemler her toplulukta mutlak suretle vardır. Kimisinde monarşi şeklinde görülürken, kimi toplumlarda tiranlık ya da demokrasi şeklinde isimler almaktadır. Bir toplumun siyasal kültürünün olmazsa olmaz öğelerinden biridir.

1.3.6.2. Siyasal Partiler

Dilimize Fransızcadan geçen parti sözcüğü, bizde ilk olarak fırka kelimesi ile ifade edilmiştir. Bu anlamı ile de bölünmek, kısım olmak, ayrılmak manasına gelmektedir (Özdemir ve Atılğan, 2012: 207). Kavram olarak siyasal parti ise meşru bir şekilde iktidarı ele alma amacı güden, belli bir siyasi görüş çerçevesinde şekillenen, bir tüzüğü bulunan ve bu tüzük maddeleri dahilinde hareket eden bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu topluluktur. Kışlalı'ya göre ise belli bir program çerçevesinde siyasal kararlara etki etmek ve bu şekilde iktidarı ele alma amacını güden örgütlenmiş kuruluşlardır (Kışlalı, 2003: 261). Bir siyasal düzenin varlığının olmazsa olmaz unsurlarından olan siyasal partiler, siyasal kültüründe elzem ayaklarından biridir.

Siyasal partiler, toplumun devlet yani iktidar ile arasındaki bağı yansıtır. Halk görüşü çerçevesinde bir siyasal parti ile kendini tanımlar ve bu şekilde siyasal katılmayı gerçekleştirir. Buradan da anlaşılacağı üzere, bir toplumun siyasal kültüründen bahsedilmesi için mutlak suretle siyasal kültürün bir ögesi olan siyasal parti kavramının da bilinmesi gerekir.

1.3.6.3. Seçim Sistemleri

Yöneten ile yönetilen arasındaki bağı oluşturan olgu seçimlerdir. Yönetenlerin tam anlamıyla yönetileni temsili ölçüsünde rejimin niteliği belli olur (Çam, 2002: 490). Demokratik siyasal sistemlerin olmazsa olmaz unsurlarındandır. Tiranlık ya da monarşi şeklindeki yönetim biçimlerinde genellikle yalnızca temsili olarak var olurlar. Demokratik siyasal sistemlerde iktidara gelmek isteyen toplulukların birbiri ile yarış halinde olduğu yani yönetime gelecek siyasal partinin seçilmesi amacını güden sistemlerdir.

Kavram olarak açıklayacak olursak ise; ülke yönetimi için temsil yetkisi verme, kanuna uygun olarak belli kişi ya da kişi topluluklarının bütün ülke vatandaşları tarafından oylanması amacı ile yapılan ve sonucunda galip çıkan tarafa temsil yetkisini tanımlayan sistemlerdir.

Seçim sistemleri, bütün ülkelerde farklı olmak üzere genellikle tüm siyasal kültürler için vardır. Bireyin ya da toplumun siyasal kültürü tanımlamasına varılırken, ilgili toplumun seçim sistemlerinin de bilinmesi ve buna göre çıkarımlar yapılması gerekir. Sonuç olarak toplumların siyasal kültürlerini oluşturan elzem öğelerden biri olarak tanımlanmaktadır.

1.3.6.4. Toplumsal Yapı

Bir toplumun, toplumdaki bireylerin grupların ve kurumların birbiri ile olan ilişkilerinin bütününe toplumsal yapı denir. Bir diğer deyiş ile toplumsal yapı, sosyal ilişki içerisinde bulunan bütün topluluklarda bu ilişkinin meydana geldiği sosyal kurum ve grupların içerisinde bulunduğu şekil ve dış görünüşüdür.

Alpkaya'ya göre ise toplumsal yapı, toplumu oluşturan bireyler, gruplar, etnik topluluklar, inanç toplulukları, statü grupları, sınıflar, toplumsal cinsiyetler vb. arasındaki sistematik ilişki bütünüdür. (Alpkaya, 2012: 5).

Toplumsal yapı bir toplumdaki eylem ve davranış formlarının ilişkiye dökülmüş halidir.

Bir siyasal kültürden bahsedilmemiz için her şeyden önce bir toplumun olması gerekir. Buradan da anlaşılacağı üzere toplumun olduğu her yerde ilişkiler olacağı için bu

ilişkilerin tamamına toplumsal yapı denir. Yani toplumsal yapı, siyasal kültür için olmazsa olmaz unsurlardan biridir. Bir toplumun tabi sonucu olarak toplumsal yapı, toplumsal yapının da bir sonucu olarak siyasal kültür vardır.

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA, SİYASAL KATILIM VE ETNİSİTE İLE İLİŞKİSİ

2.1. SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA

Siyasal toplumsallaşma kavramını hem kavramsal hem de köken olarak incelemek konunun anlaşılması açısından elzem bir nitelik taşımaktadır.

2.1.1. Kavram Olarak Siyasal Toplumsallaşma

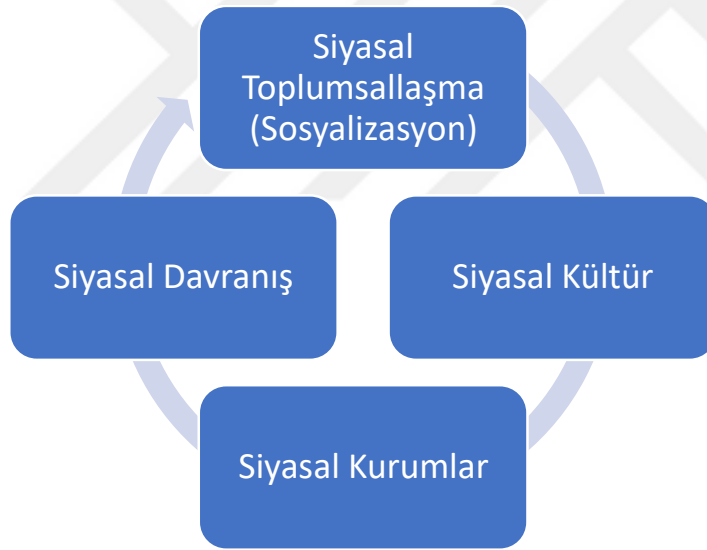
Siyasal toplumsallaşma kavramına bir tanımlama getirebilmek için önce siyaset, kültür ve siyasal kültür kavramlarının tam manası anlaşılabilmesi gerekir. Siyasal toplumsallaşmanın ana hatlarını oluşturan bu kavramları gördükten sonra siyasal toplumsallaşma kavramı anlaşılabilir hale gelecektir.

Siyasal toplumsallaşma kişinin çevresi ve ait olduğu toplum ile dolaylı ya da dolaysız bir biçimde etkileşimi sonucunda ortaya çıkar. Kişi bu etkileşim sonucunda ait olduğu toplumun siyasal kültüründen bir bakış açısı elde eder ve bu bakış açısı ile diğer siyasal sistemlere yönelik bir görüş, tutum ve davranış ortaya koyar. İşte tüm bu davranışların sonucuna siyasal toplumsallaşma adı verilir. Bir diğer bir düşünüş ile siyasal toplumsallaşma aslında bireyin ait olduğu toplumun siyasal kültürünü benimsemesi şeklinde de tanımlanabilir.

Kavram her dönemde ilgili alanda çalışan sosyal bilimcilerin üzerinde çalıştığı başlıca olgulardan olmuştur. Alanında uzman kişiler siyasal toplumsallaşma kavramına farklı tanımlamalar getirmiştir. Bunlardan biri olan Öztekin'e göre siyasal toplumsallaşma: Toplumda siyasal kültür ve siyasal bilincin gelişmesiyle, toplumdaki bireylerin siyasal alana ait fikirlerinin oluşması yani siyasal toplumsallaşmasıdır (Öztekin, 2010: 243). Bir diğer tanıma göre ise siyasal toplumsallaşma: toplumsal ve siyasal çevre ile kişi arasında bir ömür süregelen, dolaylı ya da dolaysız olan etkileşim sonucunda, kişinin tüm siyasal sistemlere dair görüş, davranış, norm ve değerlerinin bütünüdür (Alkan, 1989: 8). Siyaset Biliminin önemli uzmanlarından olan Kalaycıoğlu'na göre ise siyasal toplumsallaşma: Kişinin bir siyasal insan olarak ortaya çıkması ya da kişinin yaşamı boyunca süregelen bütün etkileşimleri sonucunda siyasal benliğinin oluşması süreci şeklinde tanımlamaktadır (Kalaycıoğlu, 1984: 145). Siyasal toplumsallaşma kavramına “Bireyler nasıl bir siyasal bir varlık haline gelirler?” ya da “bireyler nasıl bir siyasal varlık haline getirilirler?” sorularını merkez alan ve bu soruları açıklamaya çalışan bir alan olarak tanımlamalar da getirilmiştir (Akın, 2009: 159).

Aydemir ise siyasal toplumsallaşmayı siyasal çevre ile birey arasında gelişen ve yaşam boyu süregelen etkileşim sonucunda, bireyin siyasal sistem ile alakalı bütün görüş, tutum ve yargılarının gelişmesi olarak tanımlamıştır (Aydemir, 2001: 17). Siyasal toplumsallaşma, bireylerin içinde var olduğu toplumla siyasal anlamda benzeşme ve bütünleşmesini açıklayan süreçtir. Bu süreçte siyasete ilişkin algı, tutum ve davranışlar bireylerin içinde bulunduğu siyasal ve toplumsal sistemle şekil almaktadır (Yolcu, 2017: 41). Son olarak Yücekök: Siyasal toplumsallaşma siyasal kültürü meydana getirir. Siyasal kültür ise toplumdaki kurumları, kurumlar ise tekrar siyasal toplumsallaşmayı etkiler. Yani tüm bu süreç siyasal kültürün toplum üzerinde etkisi dahilinde ortaya çıkan ve bir döngü halinde oluşan durum olarak tanımlamıştır. Siyasal kültür, siyasal toplumsallaşma ve kurumlar arasındaki ilişki süreklidir. Yücekök, bu etkileşimi aşağıdaki şekil ile betimlemek istemiştir (Yücekök, 1987: 14).

Tablo 2.1: Siyasal Toplumsallaşma Süreci Döngüsü

Kaynak: Yücekök, 1987: 14.

Bütün bu tanımlamalar aslında siyasal toplumsallaşmayı bir süreç olarak açıklamaktadır. Kişinin doğumundan yetişkin bir birey olmasına değin bütün edindiği etkileşimlerin sonucunda ortaya çıkan bir olgudur. Önce kişinin siyasal kültürü oluşur bu siyasal kültür çerçevesinde siyasal davranışı şekillenir ve tüm bu sürecin sonucu olarak ta kişi siyasal olarak toplumsallaşır.

2.1.2. Siyasal Toplumsallaşma Kavramının Tarihsel Gelişimi

Siyasal toplumsallaşma kavramı, taşıdığı nitelik bakımından en eski dönemlerden bugüne değin düşünür ve devlet adamlarının üzerine yoğunlaştığı ve yorumlamalar getirdiği bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasal toplumsallaşma üzerine çalışan çoğu sosyal bilimci Eflatun'dan Thomas More, Rousseau'dan Konfüçyüs'e değin birçok düşünüre atıf yaparak düşünce belirtmektedirler.

Döneminin önemli düşünürlerinden biri olan Konfüçyüs'e göre yönetimin sağlanmasında zor ve güç kullanmanın hiçbir vasfı ve etkisi yoktur. Ona göre siyasal toplumsallaşma ve yönetimde vatandaşların eğitilmesi yöntemine gidilmesi gerekiyordu. Bireyin aile hayatında anne ve babasına karşı duyduğu saygı ve güvenin ilerleyen zamanlarda yöneticisine yani devlet büyüğüne karşıda bir duyguya dönüşeceği düşüncesini savunuyordu (Alkan, 1989: 3). Platon, devlet ve toplum üzerine çözümler yaptığı Devlet isimli eserinde de devlet-insan ilişkisinin geliştirilmesi konusunda eğitimin önemi üzerinde duruyordu. Ona göre devlet vatandaşlarının eğitimine çocuk yaşlarından itibaren önem vermeli ve bu konuda atılımlar yapmalı idi.

Yalnızca batı felsefesine ait metinlerde değil doğu felsefine ait metinlerde de siyasal toplumsallaşma kavramı bağlamında insan ve siyaset ilişkisi üzerine fikirler yürüten düşünürler olmuştur. Ünlü düşünürlerden İbn-i Haldun'a göre de bireyin erken yaşta eğitilmesinin siyasal toplumsallaşma bazında önemi büyüktür (Akın, 2009: 54). Bu ve bu minvalde birçok görüş siyasal toplumsallaşma kavramının temellendirilmesinde kişilerin yetiştirilme tarzı ve verilen eğitimin önemini ortaya koymaktaydı.

Siyasal toplumsallaşma kavramı modern siyasal bilim üzerinden incelendiğinde kavramın geçmişinin çokta geriye gitmediği görülür. 20.yy başlarında ABD'nin hızlı ve geniş bir katılımıla göçmen almaya devam etmesi, ülkedeki yurttaşlık kavramının önemini ortaya çıkardı. 1920-1930 yılları arasında ise ABD başta olmak üzere dünyada siyasal eğitim üzerine ilgi artmaya başladı (Alkan, 1989: 4).

Siyasal toplumsallaşma olgusu üzerine ilk çalışma 1930'da Harold D. Laswell tarafından yayınlanan "Psikoloji ve Patoloji" isimli yapıttır. Bu yapıtta siyasal toplumsallaşma olgusu psikanalitik tarafı ile ele alınmıştır. Bu yaklaşımı Erik H. Erikson (1958) ve Lucian W. Pye (1962) ve Lewis S. Fener (1969) gibi isimlerde sürdürmüştür. Avrupa'nın psikanalitik yaklaşımını ve ABD'nin davranışsal yaklaşımını birleştirmeye

alışan Adorno 1950 yılında yayınladığı “Otoriter Kişilik” isimli yapıtı ile siyasal toplumsallaşma üzerine önemli çalışmalar yapan isimlerden biri olmuştur (Alkan, 1989: 4).

1954 yılında siyasal toplumsallaşma kavramını tam bir terim olarak ilk kez Lipset kullandı. 1959 yılına gelindiğinde ise Amerikan sosyolog Herbert Hyman “Political Socialization” isimli yapıtı ile kavramı tam manası ile sistemleştirerek kullanan isim olmuştur. Hyman ilgili eseri ile siyasal toplumsallaşma kavramını sentez bir biçimde ele almıştır (Tokgöz, 1978: 81).

2.1.2.1. Siyasal Toplumsallaşma Teorileri

Siyasal Toplumsallaşma teorileri siyasal toplumsallaşmaya nasıl yaklaşıldığı, kavram olarak nasıl ele alındığı ile ilgilidir. Teorilerin kavramı ele alış ve yaklaşım biçimleri, kuramı oluşturan genel unsurlar ile paraleldir. Siyasal toplumsallaşma için kişinin siyasal yaşama bakışı, katılımı ve etkileşimi çerçevesinde kaynaklarda genellikle üç farklı biçimde ele alınmaktadır (Metin, 2016: 230).

- **Psikanalitik Yaklaşım:**

Psikanalitik yaklaşım denilince ilk akla gelen isimlerden olan Sigmund Freud ile özdeşleşen yaklaşım zihni üç ana birim ya da yapıya böler. Bunlar; id, ego ve süperegö’dür. İd içgüdüsel ihtiyaç ve dürtüleri tanımlar. Ego kişinin iç dünyası ile gerçek dünya arasındaki arabulucu rolündedir. Yani toplumsal olarak onay görmeyecek davranışların iç dünyada bastırılması tarafını anlatmaktadır. Süperegö ise daha çok ahlak ve vicdan kavramı ile bağdaştırılmaktadır. Bir anlamda bireylerin yaşamı dahilinde bulunan toplumsal yasak vb. içerdığı söylenebilir. İşte bu yaklaşımda bireyin çocukluğundan gelen tüm davranış ve çelişkilerin siyasal bakışını da etkilediği tezine dayanmaktadır. Kişinin özellikle beş yaşına kadar zihninde oluşan durumların tüm siyasal hayata bakışını etkileyeceğini savunmaktadırlar. Siyasal alanda oluşan egemen, zorba ya da uzlaşmacı tavrın tamamı ile bilinçaltında ve çocukluk dönemine bağlamaktadır (Akın, 2009: 62).

- **İşlevselci Yaklaşım:**

Bu yaklaşıma daha çok ABD’deki sosyal bilimcilerin benimsediğı bir yaklaşım olması ve siyasal toplumsallaşma kavramının konu olarak en çok bu ülkede

çalışılmasından dolayı en çok benimsenen teori olarak karşımıza çıkmaktadır (Akin, 2009: 63). Bu görüşte siyasal sistem birbiri ile bağıntılı parçalardan oluşmakta ve bir bütün haline gelmektedir. Yani aslında siyasal toplumsallaşma siyasal sistem ve sürekliliğin bir parçasıdır.

Siyasal sistemin bütün unsurlarının bir dayanışma içinde olduğunu ve sistemi meydana getiren unsurların birinde olacak bir değişimin diğer bütün sistemi etkileyeceği görüşüne dayanmaktadır (Yücekök, 1987: 37).

Siyasal toplumsallaşma üzerine çalışmış Easton ve Dennis'te bireyin siyasal toplumsallaşmasını bir girdi-çıktı ilişkisi olarak görmektedir. Siyasal sistemde siyasal toplumsallaşmasının amacı girdi-çıktı ilişkisi ile siyasal sistemin sürekliliğini sağlamaktır. Siyasal toplumsallaşma ile birey siyasal sisteme dahil olmakta ve siyasal toplumsallaşma ile kişiler ilgili siyasal sisteme birer üye olarak yetiştirilme işlevi görmektedir.

- **Çatışmacı Yaklaşım:**

Kökleri bakımından 19.yüzyıla dayanan çatışmacı teori esas olarak Avrupa'daki sanayi devriminin yarattığı sosyal ve ekonomik durumun ve bu durumun ortaya çıkardığı sonucun incelenmesine dayanmaktadır. Karl Marx bu yaklaşım üzerine önemli çalışmaları olan düşünürlerin başında gelmektedir. Bireyin sürekli bir değişim içinde olduğunu ve belirli bir çizgi üzerinde ekonomik koşulların yarattığı bir devinim içinde olduğunu belirtir (Yücekök, 1987: 32).

Fikir olarak işlevselci ve psikanalitik yaklaşıma yöneltile eleştirilerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Siyasetin ve siyasal alana ait olan her şeyin bir çatışmanın sonucu olarak ortaya çıktığı görüşüne dayanılarak oluşturulan, fikir toplumsal yapılarında kendiliğinden bir çatışma hali içerisinde olduğunu ileri sürmektedir. Psikanalitik yaklaşımın bireyin siyasal sisteme ait tüm görüş ve düşüncelerini çocukluk dönemini baz alarak açıkladığı, işlevselci yaklaşımı ise bireyin istençlerinin yok sayıldığı ve siyasal hayata yönelik tüm düşüncelerinin çevre vasıtası ile şekillendiği düşüncesini eleştirmek üzerine kurulmuştur.

Amerikalı sosyal bilimciler Jaros, Hirsch ve Fleron tarafından maddi anlamda daha yoksul olan bölgelerde yetişen çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, çocukların başkana yönelik görüşlerinin olumlu olmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra Bernstein'in

toplumsal sınıflar-dil-toplumsallaşma ilişkisi üzerine yaptığı bir araştırma da bu minvalde siyasal toplumsallaşma da bireyin ait olduğu sınıfın kesin bir etkisi olduğunu ortaya koymaktaydı (Alkan, 1989: 16).

Siyasal düzende istikrar ve devamlılık yerine sınıfsal farklılıkların siyasal toplumsallaşmanın değişik görüntülerini oluşturduğunu ve diğer teorilerden çok daha kendi objektif sonuçlar ortaya koyduğu fikrine ulaşılabilir.

2.1.3. Siyasal Toplumsallaşma Süreci

Siyasal toplumsallaşma süreci toplumsallaşmanın siyasal alana ait olması şeklinde açıklanabilir. Bireyin içinde bulunduğu çevre ile etkileşime geçerek siyasal tutumunu belirlemesi ya da mevcut durumdaki siyasal sisteme ait bir fikir üretebilmesi siyasal olarak toplumsallaşması sürecidir.

Kişinin siyasal hayata dair muhtemel tercihleri onun davranışları, kişiliği, menfaatleri, eğitim durumu, ailesi hayatı, ideolojik düşünceleri vb. ile açıklanabilir. Bu anlamda siyasal toplumsallaşma süreci de siyasal kültür edinme ya da siyasal kültürlenme olarak tanımlanabilmektedir (Erzen ve Yalın, 2011: 53).

Yapılan bazı araştırmalarda bireyin siyasal hayata dair düşünce ve davranışlarının çocuk yaşta oluşmadığını, oluşsa dahi bu fikirlerin ergenlik ile birlikte değişime uğradığını söylemektedir. Toplumsal düzen ile birlikte kişinin siyasal hayata bakışında karmaşıklıklar oluşmakta ve birey siyasal olarak toplumsallaşmasında belirli bir süreci tamamlamaktadır. David Easton ve Jack Dennis yapmış oldukları araştırmada bireyin siyasal toplumsallaşması sürecini dört esas aşamayı içerdiğini belirtmiştir. Bu dört aşama şöyledir (Kalaycıoğlu, 1984: 146):

- **Siyasallaşma (Politicization)**

Bu aşamada birey henüz çocuk yaştaiken ailesinin ve yetiştiği çevrenin ötesinde bir düzen olduğunu ve bu düzenin mutlak bir otorite olduğunu algılaması şeklindedir. Kişinin henüz çocuk yaştaiken ebeveynlerinden birinin bir kurala uyması ya da mutlak bir otoritenin varlığından söz etmesi ve bireyinde bunu algılaması siyasal toplumsallaşmanın ilk aşaması olarak tanımlanmaktadır (Erzen ve Yalın, 2011: 53).

- **Otoritenin Kişiselleşmesi (Personalization)**

İkinci aşama olan otoritenin kişiselleşmesi aşamasında ise birey artık siyasal otorite olarak bir kişiyi benimsemekte ya da bir siyasal fikre ait olma çabası içerisinde. Yani siyasal otoriteyi artık kişi için simgeleşmiştir. Ait olduğu toplumun başkanına ya da kraliçesine itaat etmeye başlaması bu aşamayı oluşturmaktadır.

- **İdealleştirme (Idealization)**

Siyasal toplumsallaşmanın üçüncü aşaması olan idealleştirme aşamasında ise artık birey için siyasal otorite olarak kabul edilen kişi ya da fikir diğer hepsinden üstün niteliklere sahiptir ve gücü diğer tüm otoritelerin üstündedir. Otorite olarak kabul edilen kişi yardımsever, güvenilir ve kesinlikle tüm saygıları hak eden bir durumda görüntülenmektedir.

- **Kurumsallaşma (Institutionalization)**

Son aşama olan kurumsallaşma aşamasında ise birey artık siyasal durum ve nesneleri, öznel bağlantıların ötesinde kurumsallaşmış bir varlık olarak görmektedir. Yani artık kişi siyasal toplumsallaşma aşamasını tamamlamış ve siyasal sisteme ait bütün kurum ve yapıları tüm karmaşıklığı ile algılayabilmektedir. Son aşamaya kadar olan tüm süreçte kişi önce öznel olan durum ve yargılarından süreç dahilinde daha kurumsal ve objektif bir olguya doğru ilerlemektedir.

2.1.4. Siyasal Toplumsallaşmayı Belirleyen Unsurlar

Siyasal toplumsallaşma süreci uzun ve kişinin yaşamı boyu süregelen bir durum ve niteliğe sahiptir. Bireyin çocukluk yaşlarında başlayan siyasal toplumsallaşmasının yaşamı boyunca devam edebileceği gibi bazı durumlarda edindiği bilgi ve birikimlerde değişime uğradığı görülebilir. Genel anlamda ise birey çocuklukta edindiği tüm birikimi korumakla birlikte ona yeni bir kapsam ve anlam vererek ilerilere taşıyabilir.

Siyasal toplumsallaşmanın oluşmasında elzem nitelikte bulunan belirli kurum ya da etkenler vardır. Hangi toplumda olursa olsun kişinin kültürel, bizim konumuz ile bağdaşık olarak siyasal kültürünün aktarımı ve değişimi dinamik bir halde bulunmaktadır. Aşağıda belirteceğimiz bu unsurlar şöyledir:

2.1.4.1. Aile

Birey doğumundan itibaren üyesi olduğu ailesi ve aile çevresi ile bir etkileşime girmekte, anne baba ve kardeşlerinden edindiği tutum ve davranışlarla hayatını şekillendirmektedir. Bu süreçte aile bireylerinden bilerek ya da bilmeyerek tutum ve davranışlarını çocuğa aktarmayı deneyebilirler. Bu tutum ve davranışların içerisinde siyasal olanları da mevcuttur. Birey spontane olarak aile ortamından benimsediği bütün değer ve yargıları hayatı ile bütünleştirmektedir. Örneğin çocuğun, ailesinin X partisi yanlısı olduğunu anlaması ve siyasal fikirlerinin de yöne doğru kayması siyasal toplumsallaşmanın oluşmasında ailenin etkisine örnek olarak gösterilebilir. Ya da siyasal hayatta aktif rol alan bireylerin içinde bulunduğu ailede yetişen çocuklarında siyasete ilgi duyması yine bir örnek olarak gösterilebilir (Turan, 1976: 55).

Bireyin siyasi olarak olmasa da ilk otorite figürü ile karşılaşması ve bunu yorumlaması aile içinde olmaktadır. Birey daha çocukken karşısında kendisine emirler veren ve bu emirlere ya da kurallara uyulmaması durumunda karşılığının bir yaptırım olacağı fikrine erişir ve bu doğrultuda hareket eder. Otoritenin ne olduğu konusunda bireyin fikirleri, ebeveynlerinin üzerinde gösterdiği yetki sayesinde şekillenebilir. Otoriteyi kapris, iyi niyet, güvenilirlik ya da baskı olarak tanımlaması da yine bu durum üzerine açıklanabilmektedir. Örneğin; Seçimlerde aile içinde verilecek oyun konuşulması ve bu oyun verileceği kişi ya da partinin bir kişiye danışılması, çocuğun gözünde otorite figürünü oluşturmaktadır (Turan, 1976: 56).

2.1.4.2. Okul ve Eğitim

Okul ve eğitim birey için yalnızca bilgi alışverişi üzerine kurulu bir süreç değildir. Toplum nezdinde bireyin davranışlarının ve fikirlerinin şekillenmesinde mahiyeti önemli olan bir olgudur. Okul dönemi çocuk için yine farklı bir otorite ile karşılaşılması dönemidir. Öğretmen okul müdür gibi otoriter figürleri ile tanışan birey ilk kez ebeveynlerinin dışında, kendisine yaptırımda bulunabilen kişilerle tanışmıştır. Çocuk, otoriteyi tanımlayan; ne zaman nerede ne kadar konuşabileceği, mevcut genel-geçer kurallara uyması gerektiği gibi izlenimlere de yine okul vasıtası ile vakıf olmaktadır (Turan, 1976: 57).

Bunun dışında kişinin henüz çocukken başlayan vatan, bayrak sevgisi gibi donatılarla donatılması, yaşadığı ülkenin yönetim şekline ve siyasi hayatına dair birtakım bilgilere sahip olması da yine okul sayesinde olmaktadır (Turan, 1976: 57).

Bireyin gördüğü eğitimin siyasi davranış ve beklentileri üzerinde etkisi kaçınılmazdır. Alacağı eğitimin müfredatının belli bir tansiyon doğrultusunda şekillendirilmesi ve bu eğilim düzeyinde siyasi hayata bakışının bir yöne kayması kaçınılmazdır. Bir diğer yandan kişinin eğitim hayatı boyunca öğrendiği bilgiler doğrultusunda siyasi görüşünün devinmesi ve siyasi yaşama ait kavrama biçimlerinde değişiklik oluşması da siyasi toplumsallaşmaya etkisinin bir göstergesidir.

2.1.4.3. Arkadaş, Çevre ve Meslek Grupları

Birey siyasi kültürünün bütünü ailesinden ya da eğitim hayatından edinmez. Var olduğundan bu yana ailesi ile hayatını idame ettiren ve okul hayatının başlangıcından bu yana eğitim çevresi ile olan kişi toplumsal hayat ile bütünleştikçe salt fikirlerinin durağanlıktan çıktığı görülür. Kişinin iş çevresinden, okul arkadaşlarından üye olduğu dernek ve kuruluşlara kadar etkileşim içinde olduğu her etmen ile kişinin siyasi toplumsallaşması devinime uğrar (Turan, 1976: 58).

Kişinin içinde bulunduğu her topluluk, dernek ya da arkadaş grubu siyasi amaç ile kurulmuş değildir. Buna rağmen bireylerin birbiri ile iletişim halinde olması ile dolaylı ya da dolaysız şekilde birbirlerinin fikirlerinden etkilenmektedir.

Bireylerin dolaylı ya da dolaysız olarak etkileşim halinde bulunduğu topluluklar mevcut siyasi kültüre karşıt bir tavır sergiliyorsa, bireyde mutlak suretle içinde bulunduğu topluluktan etkilenir ve bu minvalde davranışlar sergileyebilir. Örneğin ait olunan çevre belli bir siyasi görüşü destekliyor ve bu eğilim dahilinde görüş belirtiyorsa bireyde bu şekilde hareket eder. Totaliter topluluklarda hükümetin, işçi sendikalarını bir araç olarak görmesi ve bu minvalde hareket etmesi, siyasi toplumsallaşmayı etkileyen unsurlardan biri olarak gösterilebilir (Turan, 1976: 59).

2.1.4.4. Kitle İletişim Araçları

Siyasi olay ve durumların televizyon gibi kitle iletişim araçlarından takip etme durumu genellikle yetişkinler tarafından gösterilen bir davranıştır. Bu davranış ile haber

alma özgürlüğünü kullanan birey aslında bir anlamı ile siyasal olarak toplumsallaşmaya aşamasındadır. Kişiler genellikle siyasal konularda habere ulaşma konusundan kitle iletişim araçlarından değer ve fikirlerine yakın olanları tercih etme durumuna giderler. Bu yapılan tercih etme durumu aslında siyasal toplumsallaşma sonucunda gerçekleşen bir durumdur (Akın, 2009: 115).

Bireyin siyasal tutum ve davranışlarını okul çağından bu yana hatta öncesi dönemlerinden bu yana etkileyen bir siyasal toplumsallaşma etmeni olarak kitle iletişim araçlarını verebiliriz. Bunlar kitap, gazete, dergi vb. gibi yazılı halde bulunan iletişim araçları; radyo, sinema, televizyon, tiyatro vb. gibi sözlü iletişim araçları olabilir. Bütün bu araçların yaygınlığı ve iletişimde etkinliği toplumlar arasında değişiklik gösterebileceği gibi verdiği etki de yine topluluklar arasında değişiklik gösterebilmektedir. Özellikle radyo, televizyon, gazete gibi araçlar bireyler arasında salt bilgi aktarımı yapmakla kalmıyor dolaylı ya dolaysız propaganda aracı olarak kullanılmaktadır.

Bütün bu etkilerinin yanında, kitle iletişim araçlarının etkinliğini sınırlayan ise kişinin isteğini bağlı olması durumudur. Örneğin televizyon izlemek, radyo dinlemek ya da okuma yapmak bireyin tekelinde olan bir durumdur ve ancak kendi istediği takdirde bu etkiyi alabilmektedir. Bireyin tüm hayata boyunca kabul ettiği ve savunduğu siyasal görüşleri ile çelişen kitle iletişim araçları bilgileri yine etki bakımından oldukça düşük bir düzeyde bulunmaktadır (Turan, 1976: 60).

2.2. SİYASAL KATILIM

Siyasal katılım kavramı hem çalışmamızın ana teması olması hem de toplumların siyasal bakışlarına dair fikir oluşturmaları bakımından önemlidir. Bu sebeple hem kavramsal olarak incelemek hem de kavramı detaylıca ele alacağız.

2.2.1. Kavram Olarak Siyasal Katılım

Siyasal katılım, siyasetin kavramının var olduğu her dönemde popülaritesin korumuş ve siyasal bilimcilerin üzerinden uzun tanımlamalar getirdiği kavramların başında gelmiştir. Siyasal katılım kavramına tüm sosyal bilimciler tarafından farklı

tanımlamalar getirilmiş ve üzerinde uzlaşmış genel-geçer bir tanım ortaya konulamamıştır.

Bazı tanımlamalarda yalnızca siyasal davranışlar değil siyasal tutum ve değerlerde yer almakta hatta yasal olmayan siyasal eylemleri de bir siyasal katılma olarak açıklamaktaydı. Bunların yanı sıra bireylerin kendi hür iradeleri ile yöneldikleri siyasal eylemleri siyasal katılma olarak tanımlarken, kişi iradesinden bağımsız ve başkalarınca siyasal eylemlere sürüklenme durumlarını da siyasal katılma olarak tanımlamalar getirilmekteydi (Sönmez, 2004: 37). Demokrasilerin var olmasında ve bu varlığını devam ettirebilmesinde önemli bir konumu olan siyasal katılma kavramının tanımlanmasında önemli sosyal bilimcilerin çeşitli tasvirleri vardır (Eser ve Sarışahin, 2016: 38).

Münci Kapani'ye göre siyasal katılım: Toplumun ferdi olan bireylerin yani vatandaşın siyasal sistem karşısında durum, tutum ve davranışlarını belirleyen kavram olarak tanımlamıştır. Siyasal katılmayı yalnızca oy vermek olarak düşünmenin çok eksik bir tanım olacağını, bireyin basit bir meraktan, yoğun siyasal eyleme değin tüm davranışlarını kapsayan bir nitelikte olduğunu belirtir. Kapani'ye göre siyasal katılma 3 kademe de gerçekleşir. İlk kademe birey seyirci olarak siyasal sisteme katılmakta, televizyon izleme, mitinglere katılma gibi faaliyetler bu durumun içindedir. İkinci kademe 'de ise birey artık açıkça vaziyet alarak eyleme geçmektedir. Gazetelerde yazılar kaleme alma, radyo ve mitinglerde konuşma yapmak gibi faaliyetler bu durumun içerisinde. Son kademe de ise birey olayların direkt içine karışmakta ve siyasal hayatta aktif rol oynamaktadır. Bir siyasal partiye üye olmak, siyasal parti içerisinde yönetici konumunda bulunmak gibi durumlar bu kademe de şekillenmektedir (Kapani, 1996: 132).

Esat Çam dar manası ile siyasal katılmayı siyasal sistem içerisinde vatandaşların doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yöneticisinin seçimi ve kararlarını etkilemeyi amaçlayan tüm eylemler olarak tanımlamıştır. Çam'a göre siyasal katılma üç düzeyde gerçekleşmekteydi ilk aşama siyasete ilgi duymama aşamasıydı. İkinci aşama kişi yalnızca seçimlere katılma vb. şekilde siyasete katılma gerçekleştiriyor yani siyasete ilgi duyuyordu. Son aşamada ise artık siyasal konuşmaları dinlemekte, bu konuşmalara katılmakta idi. Daha ileriki aşamalarda ise birey artık partilere üye olma, siyasi hayatta aktif rol alma aşamasına geçmektedir (Çam, 2002: 169).

Bu iki tanımlamada da Çam ve Kapani siyasal katılmayı belirli düzeylerde incelemiş ve hemen hemen yakın tanımlamaları varmışlardı. Bunlara ek olarak siyasal katılma üzerine çalışan diğer isimler ise, siyasal katılmayı aşağıdaki biçimde tanımlamaktaydı.

Ergun Özbudun siyasal katılmayı ülke içerisindeki kişilerin, merkezi veya yerel yönetim yöneticilerini ya da siyasi nitelikteki kararlarını etkilemek üzere tasarlanmış legal ya da legal olmayan eylemler olarak tanımlamıştır. Yine Özbudun'a göre değer ve görüşler bir eylem niteliği taşımadığı sürece tam manası ile bir siyasal katılma olarak tanımlanamazdı (Özbudun, 1975: 4). Birkan Uysal'a göre ise siyasal katılma, sistem değerlerinin ve eylem biçimlerinin olduğu kadar bireyin sisteme yönelik talep ve isteklerini biçimlendirmesi nedeniyle bir karar verme süreci olan siyasal sistemin, katılma ile toplumu yönlendirecek eylem modellerini oluşturmasıdır. Hem demokratik bir yönetimin ilkesi hem de demokrasiyi sürdürme aracı olmasına karşın yalnız demokratik yönetimlere özgü bir durum ya da süreç değildir (Uysal, 1984: 40).

Ersin Kalaycıoğlu siyasal katılmayı üç farklı biçimde ele almıştır. İlk olarak siyasal katılmayı bir siyasal eylem olarak tanımlamış ve kişinin siyasal yaşamda yer alma ya da rol oynama eğilimlerini tam manası ile siyasal katılma olarak tanımlamamıştır. Ona göre siyasal katılmadan aktif bahsedilebilmesi için siyasal bir fiil şarttır. İkinci olarak siyasal katılmayı toplumun fertleri ile siyasal otoriter arasındaki bir bağ olarak tanımlamıştır. Son olarak siyasal katılmanın bireyin özerk karar ve tercihlerinin siyasi otorite üzerindeki etkisinden doğan bir güç olarak tanımlamıştır (Kalaycıoğlu, 1983: 10).

İlter Turan ise siyasal katılmayı, vatandaşların siyasal yaşamı etkilemek ve desteklemek için içinde bulunduğu tüm faaliyet ve eylemler olarak tanımlamıştır. Ve bireylerin siyasal alana ait değer, tutum ve davranışlarının tümünü de siyasal katılma kavramı içerisinde incelemiştir (Turan, 1976: 71). Baykal ise siyasal katılımı aslında bir siyasal davranış olarak ta görmektedir. Ancak siyasal davranışın bireyin yalnızca kendi dürtü ve yönelimlerini içermediğini, çevresindeki toplumsal ve ekonomik gelişmelerle etkileşime girerek bir sonuç ortaya çıkardığını belirtmekteydi. Ve bu siyasal katılım yani davranışın bireyin siyasal yapılarla ilişkisini ortaya koyduğunu savunmaktaydı (Baykal, 1970: 30).

Siyasal katılım üzerine tanımlamalar getiren sosyal bilimcilerden Taşdelen'e göre ise siyasal katılma; vatandaşın mevcut siyasal yaşamda aktif bir biçimde yer alması, karar alma sürecinde etkili olması ve buna paralel olarak siyasal yaşama yön verecek tutum ve davranışlarda bulunulmasıdır. Yani siyasal katılmayı, siyasal olayları izleme, siyasal olaylar hakkında çıkarımlar yapma ve siyasal olaylara müdahil olma şeklinde tanımlamıştır (Taşdelen, 1997: 173).

Her ne kadar tüm siyaset bilimciler tarafından farklı tanımlamalar getirilse de hepsinin üzerinde mutabık kaldığı görüş, bireylerin siyasal yaşamı ve siyasal yaşamın otoritelerini etkileme isteklerinin siyasal katılım olduğu görüşüdür. Siyasal katılımın gerçekleşebilmesi için ise vatandaşın mevcut siyasal yaşamı ve siyasal otoriteleri etkileyebileceği düşüncesine inanması fikri önemlidir (Eser ve Sarışahin, 2016: 40).

2.2.2. Siyasal Katılım Düzeyleri

Siyasal katılmanın her birey ya da her toplum için aynı düzeyde olmadığını aşıkardır. Kimi toplumlarda bireyler siyasal durum ve eylemlere direkt katılım gösterirken kimi toplumlarda ise yalnızca izleyici olarak siyasal yaşama katılmaktadır. Bireylerin siyasal yaşama katılımı içinde var olduğu toplumun, siyasal kültürü, sosyo ekonomik yapısı, siyasal toplumsallaşma süreci vb. ile yakından ilintilidir. Bu alanda yapılan çalışmalar ile siyasal katılım düzeylerini inceleyelim.

2.2.2.1. Lester W. Milbraith'a Göre Siyasal Katılım Düzeyleri

Milbraith siyasal katılmayı, siyasal eylemlerin gerçekleşmesinin zorluk derecesine göre üçe ayırmıştır. Bu dereceler belli bir hiyerarşiye göre yapılmıştır. Yapılması en zor olan eylemleri siyasal mücadeleye yönelik eylemler, geçiş sürecini içeren eylemleri aracı eylemler ve yapılması basit olan gözleme dayalı eylemler olarak ayırmıştır (Çam, 2002: 174).

Tablo 2.2: Milbraith ‘in Siyasal Katılım Düzeyleri

Gözlemci Eylemler	• Siyasal Uyarılara Açık Olma • Oy Kullanmak • Tartışmalara Girmek • Başkalarını Belirli Bir Yönde Oy Kullanmaya İkna Etmek • Rozet Takmak
Aracı Eylemler	• Siyasal Bir Liderle İlişki Kurmak • Bir Partiye Aday Veya Adaya Parasal Yardım Yapmak • Siyasal Bir Mitinge Katılmak
Siyasal Mücadeleye Yönelik Eylemler	• Seçim Kampanyasında Çalışmak • Faal Parti Üyeliği Yapmak • Strateji Tayin Toplantılarına Katılmak • Siyasal Fonlar Toplamaya Çalışmak • Siyasal Bir Mevkii İçin Aday Olmak • Siyasal Bir Mevkii Sahibi Olmak

Kaynak: Çam, 2002: 174.

Milbraith’in siyasal katılım düzeylerine bakıldığında oy kullanmaktan tutun, siyasal bir mitinge katılmaya hatta siyasal bir mevkide bulunmaya değin birçok olguyu siyasal katılmaya dahil etmektedir. Milbraith bu ayrıştırmayı yaparken siyasal katılım düzeyini belli bir zorluk – kolaylık hiyerarşisine göre düzenlemiştir.

Kalaycıoğlu ise Milbraith’in siyasal katılımın zorluk derecesine göre sınıflandırmanın bile toplumdan topluma değişebileceği üzerinde durmuş bu minvalde Milbraith’in ilgili ayrımını eleştirmiştir. Amerikalı beyaz bir bireyin federal seçimlerde oy kullanmasının, yine aynı ülkenin vatandaşı siyahi bir bireyine göre daha kolay olacağını örnek olarak vermiştir (Kalaycıoğlu, 1983: 12).

2.2.2.2. Verba ve Nie’nin Siyasal Katılım Düzeyleri

Verba ve Nie ABD bazlı yaptıkları bir araştırmada kişilerin siyasal katılımlarının altı farklı biçimde olduğunu belirtmişlerdir. Bu ayrım ise şu şekildedir (Turan, 1976: 74).

- **Siyasal Sürece Hiç Katılmayanlar:** Bu düzeydeki kişilerin neredeyse siyasetle hiç bağı yoktur. Seçimlerde oy kullanmakta dahi imtina etmektedirler.
- **Salt Oy Kullananlar:** Genellikle vatandaşların büyük çoğunluğunun ait olduğu düzeydir. Bireylerin siyasal katılımı yalnızca seçimlerde oy kullanmaktan ibaret olmaktadır.

- **Kişisel Sınırlı Katılımcılar:** Bu düzeyde ise bireyler oy kullanmaya ekstra olarak kişisel sorunlarını çözmeye yönelik devlet memurları ile ilişkide olmaktadır.
- **Topluluk Düzeyinde Katılımcılar:** Kimi bireylerin çevresel ya da toplumsal sorunların çözümüne yönelik olarak bireysel ya da genellikle örgütler vasıtası ile siyasal sistemi etkilemeye yönelik çalışmalarıdır.
- **Kampanyacılar:** Bir kısım bireyin siyasal seçim kampanyalarına aktif bir biçimde katılmasıdır.
- **Siyasal Partilerde Görev Alma:** Bu düzeyde ise birey tüm bu faaliyetlere ek olarak görüşüne yatkın siyasal partide faal biçimde rol almaktadır.

Milbraith'in siyasal katılım düzeyleri ile benzerlik gösteren yanları bulunmaktadır. Zira Milbraith katılım düzeylerini hiyerarşi bazında yaparken, burada da yine aynı şekilde hiyerarşik bir sıralanma bulunmaktadır. Bütün bunlara ek olarak İlter Turan ilgili siyasal katılım düzeyinin ABD'de geçerli olabileceğini ancak evrensel bir nitelik kazanabilmesi için yetersiz olduğunu belirtmektedir. (Turan, 1976:74)

2.2.2.3. Robert Dahl'ın Siyasal Katılım Düzeyleri

Siyasal katılmanın düzeylerini incelerken diğerlerinden farklı bir sınıflandırmaya giden, Dahl göre dört tür katılma düzeyi vardır (Akıncı, 2014: 42).

- **İlgi:** Yalnızca siyasal olay ve durumları izleme derecesini içermektedir.
- **Önemseme:** Siyasal vakalara verilen önemi ifade etmektedir.
- **Bilgi:** Siyasal vakalarla alakalı olunan bilgileri içermektedir.
- **Eylem:** Siyasal faydalara etki etmek için gösterilen çabaları ifade etmektedir.

Bu dört farklı katılım düzeyi birbiri ile ilintilidir. İlgi düzeyinde birey yalnızca siyasal olayları izlemektedir. Önemseme aşamasında kişi artık siyasal olaylara önem vermekte, bilgi düzeyinde ise kişi için siyasal sorunların bilgisi elzemdir. Son düzey olan eylem aşamasında ise birey artık siyasal vakalara faal olarak katılmaktadır.

Bunlara ek olarak Dahl siyasal katılma açısından toplumu da dört farklı gruba ayırmaktadır (Kapani, 1996: 133).

- Siyasal olmayan tabaka
- Siyasal tabaka

- İktidar peşinde koşanlar
- İktidar sahipleri

Kapani bu ayrımın önemli olanı siyasal olan ve siyasal olmayan tabaka olduğunu belirtir. Zira iktidar peşinde koşanlar ve iktidar sahibi olanların genellikle toplum nezdinde az bir grubu oluşturduğu görülür. Siyasal olmayan tabaka ise siyasal olgulara ilgi duymayan, merak sahibi olmayan ve herhangi bir siyasal faaliyette bulunmayanları ifade eder. Bunlar genellikle ilgisizler kategorisinde de incelenebilir (Kapani, 1996: 133)

2.2.2.4. Deniz Baykal'ın Siyasal Katılım Düzeyleri

Baykal'ın siyasal katılım düzeyi ayrımı, Dahl'ın siyasal katılım düzeylerini dört farklı biçimde ayırmasının eleştirisi olarak ortaya konulmuştur. Baykal siyasal katılım düzeyleri ayrımına varırken önemli olanın, vatandaşın seçime katılıp katılmaması ve belirli bir siyasal programla alakalı oy vermemesidir. Baykal bu ayrımında sağlıklı bir ayrım olmadığını siyasal etkinliğin yoğunluğuna göre bir sınıflandırmaya gitmenin doğru olacağından bahsetmiştir (Baykal, 1970: 31). Baykal'a göre üç tür siyasal katılım düzeyi vardır. Bunlar:

- Siyasal Olayları İzleme
- Siyasal Olaylar Hakkında Tavır Takınma
- Siyasal Olayların İçine Karışma

Siyasal olayları izleme düzeyinde birey, yalnızca siyasal yaşamdan haberdar olmaktadır. Gazete okuması, televizyon izlemesi, dinleyici vasfı ile miting ve toplantılar katılması bu düzeydedir. Bir diğer siyasal katılım düzeyi olan siyasal olaylar hakkında tavır takınmada ise birey, siyasal etkinliği izlemekten daha çok siyasal faaliyet hakkında bir tutum ve davranış sergilemektedir. Belirli bir siyasi görüş çerçevesinde tutum belirtme de yine bu düzeydedir. Üçüncü siyasal katılım düzeyi olan siyasal olayların içine karışmada ise birey en direkt biçimde siyasal faaliyetlerin içerisinde yer almaktadır. Mitinglerde aktif bir biçimde rol almakta, siyasal faaliyetlerin içinde bulunmaktadır. Bu düzey siyasal katılımında birey, artık siyasal katılmayı yalnızca izleme ya da tavır gösterme olarak görmemekte bizzat kendisi siyasal yaşamın içerisinde yer almaktadır (Baykal, 1970: 31).

2.2.2.5. Samuel Barnas ve Max Kease Siyasal Katılım Düzeyleri

Kişilerin siyasal yaşama katılım düzeyleri ile alakalı yaptıkları çalışmada Barnas ve Kease, siyasal katılımı iki ayrımda incelemiştir. Bu ayrıma göre ise

- Olağan Siyasal Katılma
- Olağan Dışı Siyasal Katılma

Bu iki ayrımda olağan siyasal katılma, yalnızca mevcut siyasal rejim tarafından konulan kural ve kaidelere uygun olarak seçim süreci ile ilgili yapılan eylemlerden oluşmaktadır. Burada üstünde durulması gereken yer, eylemin yalnızca izin verilen ölçüde olması durumudur. Örnek olarak kişinin çevresi ile siyasal tartışmalara girmesi ya da oy kullandığı mevcut siyasal yapıya ait mitinglere çevresi ile katılması durumu verilebilir.

Olağan dışı siyasal katılma ise kişinin siyasal hedeflerine erişmek için fiziksel kuvvet kullanması, yine siyasal hedeflerine ulaşmak için mevcut siyasal yapının norm ve kurallarına karşı çıkmak suretiyle giriştiği faaliyetlerin bütününe denilir. Toplu dilekçe vermek, boykot faaliyetinde bulunmak, grev yapmak, bina giriş ve çıkışlarını engellemek, mülke zarar vermek, kira ve faiz ödemeyi reddetmek ve bunun gibi birçok fiili olağan dışı siyasal katılma olarak nitelendirebiliriz (Kalaycıoğlu, 1984: 205).

Ana hatları ile ele aldığımız siyasal katılım düzeyleri farklı siyasal bilimciler tarafından farklı biçimde yorumlanmıştır. Ancak hepsinin üzerinden ortak paydaya vardığı görüş siyasal katılım düzeylerinin ait olduğu topluma göre şekillenmesi durumudur.

2.2.3. Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler

Siyasal katılmayı kavram ve katılım düzeyleri olarak incelemenin ardından siyasal katılımı etkileyen faktörleri ele alabiliriz. Bireyleri hangi değişkenliklerin, ne tür faktörlerin siyasal katılmaya yönelik fikirlerini etkilediğini, bireyin siyasal katılmaya ilişkin tutum ve değerlerini değiştirdiğini iki farklı biçimde inceleyebiliriz. Bunlar biyo-fizyolojik ve sosyo-ekonomik faktörlerdir.

2.2.3.1. Biyo-Fizyolojik Faktörler

Bütünü ile bireyin biyolojik ve fizyolojik dinamiklerinin etkin olduğu, siyasal katılmanın bu faktörler minvalinde olduğu etmenlerdir. Yaş ve cinsiyet faktörü gibi bireyin denetimi dışında olan etmenler bunların içindedir

2.2.3.1.1. Cinsiyet Faktörü

Cinsiyet bireyler arasındaki yalnızca biyolojik farklılıktan ibaret bir durum olmasına rağmen günümüze kadar yapılan tüm siyasal davranışlarda kadınların, erkeklere oranla siyasete daha az katılım gösterdikleri görülmüştür. Geleneksel toplumlarda kadınlar, modern toplumlardaki kadınlara oranla daha az siyasete ilgi duymaktadırlar. Sadece oy vermek bazında bakıldığında bile kadınlar, erkeklere oranla daha az oy vermeye gittikleri görülür. Bunun asıl nedeninin toplum nezdindeki erkek otoritesinin egemenliğinden kaynaklı olduğu düşünülür (Öztekin, 2010: 254).

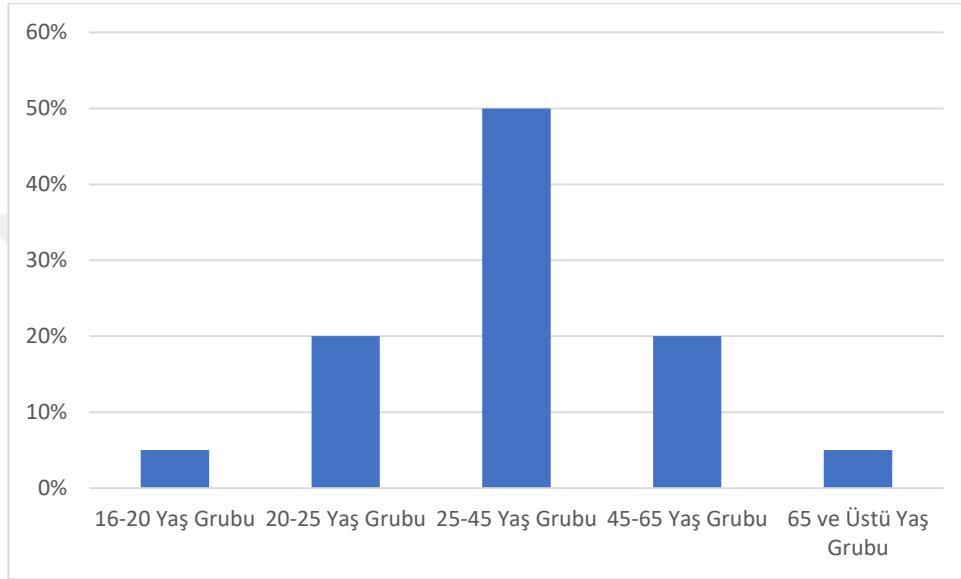
Kalaycıoğlu, cinsiyet ve siyasal katılma arasındaki ilişkiyi açıklayacak üç hipotez öne sürmüştür. İlk olarak kadınların erkeklere oranla daha düşük sosyo-ekonomik statüde bulundukları, bu duruma binayen daha az siyasal yaşama katıldıkları iddia edilir. İkinci hipotezde ise kadınların düşük sosyo-ekonomik statüleri nedeniyle kitle iletişim araçlarından yararlanma oranlarının daha az olduğu, kitle iletişim araçlarından yararlanamadıkları için de siyasal etkinlik, örgütlere üye olma vb. gibi siyasal katılma olgularına daha düşük düzeyde katılım gösterdikleri düşünülür. Son hipotezde ise toplumun kadına biçtiği rol modelin dışında bir aktiviteye girdiğinde yoğun enerji ve zaman sarf edeceği için siyasal katılımının zor olduğu düşünülmektedir (Kalaycıoğlu, 1983: 20). Bunlara ek olarak kadınların eğitim ve medeni hal durumlarının da siyasete katılımını etkilediği görülmektedir.

2.2.3.1.2. Yaş Faktörü

Cinsiyet dışında bireyin tamamı ile denetimi dışında olan bir diğer biyo-fizyolojik durum yaş olgusudur. Genç bireylerin siyasal katılma yolunda daha çok saf ideolojilere yakın ilgi gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca yine genç kesim olarak adlandırılan kesimin enerji ve zamanlarının daha çok olması nedeniyle siyasal eylem ve kampanyalara faal biçimde katıldıkları görülür (Kalaycıoğlu, 1983: 22).

Siyasal katılma olgusunda yaş faktörünün yadsınamaz bir etkisi her dönemde kendini göstermiştir. Bireylerin özellikle gençlik dönemlerinden orta yaşa doğru ilerlediği dönemlerde siyasi tutum ve davranışlarının daha çok oturduğu ve siyasi yaşama ait fikirlerinin tam halini aldığı görülür. Siyasi yaşama katılım oranlarında ise Öztekin'in aşağıdaki tablosu yaş olgusunu en güzel biçimde açıklamaktadır.

Tablo 2.3: Siyasi Katılma Davranışının Yaş Grafiği

Kaynak: Öztekin, 2010: 258.

Tabloda da görüldüğü üzere bireylerin ergenlik olarak adlandırabileceğimiz dönemlerinde siyasete daha az ilgi duydukları, yaş arttıkça katılım oranının da arttığı 25-45 yaş aralığı olan orta yaş döneminde siyasi katılımın en üst düzeye ulaştığı görülür. 45 yaşından sonra ilgi ve katılımın azalışa geçtiği, 65 yaşından sonra ise en alt düzeylere kadar indiği görülmektedir.

2.2.3.2. Sosyo-Ekonomik Etkenler

Siyasal katılmayı en çok etkileyen etmenler bu grubun içindedir. Eğitim düzeyi, meslek ve statü, gelir durumu, yerleşim yeri, aile ve etnisite, gibi etmenlerdir.

2.2.3.2.1. Eğitim Düzeyi

Yapılan araştırmalarda eğitim alanların, eğitim almayanlara oranla siyasi yaşama katılma konusunda daha derin bir görev duygusunun gelişmiş olduğu

görülmektedir (Kalaycıoğlu, 1983: 26). Eğitim düzeyinin siyasal katılma üzerindeki etkisine bakıldığında, eğitim düzeyi arttıkça siyasete dair tutum ve davranışların ilgi düzeyinin arttığı ve buna paralel olarak siyasal katılmanın da artış gösterdiği söylenebilir.

Siyasal kültür üzerine çalışan en önemli isimlerden Almond ve Verba'ya göre eğitim diğer değişkenlere siyasal katılım ve davranışta en önemli faktördür. Almond ve Verba'nın bu alanda yapmış olduğu karşılaştırmalı bir araştırmaya göre eğitim seviyesi yüksek bireylerin siyasal yaşama dair her alanda bilgi sahibi oldukları ve bu düzeyde de siyasal katılımlarının özellikle STK vb. politik örgütlerde yer alma bakımından yüksek olduğu görülür (Eser ve Sarışahin, 2015: 43).

Siyasal olarak toplumsallaşırken eğitim düzeyi ve eğitim aldığı okuldan etki gören birey, siyasal katılmanın istenilen bir davranış olduğuna inanabilir ve siyasal yaşama dair yeterli bilgi birikimine sahip olduğunu hissettiği için siyasal faaliyetlerde aktif biçimde rol alabilir (Turan, 1976: 77). Eğitim gören birey siyasal sistem ve süreç hakkında daha çok bilgi sahibi olacak ve kendini mevcut siyasal yapı hakkında söz söyleme konusunda daha yetkin hissedecektir. Bu yetkinliğini kullanarak ta aktif biçimde siyasal yaşama katılacaktır.

2.2.3.2.2. Meslek ve Statü

Meslek ve statü bireylerin siyasal yaşama katılımlarını etkileyen önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Birbiri ile iç içe olan eğitim, yerleşim yeri vb. kavramlarla olan mesleki etkinlik bireyin siyasete bakışını etkileyen elzem unsurlardan olmaktadır. Meslek sahibi olan birey, mesleği ile alakalı örgütlere üye olmakta ve bunun tabi bir sonucu olarak ta örgütlerin toplantılarını katılmakta mevcut siyasal düzen ve gündelik yaşama dair tutum ve davranışlar geliştirebilmektedir.

Meslek ve statü ile yakın ilişki içerisinde bulunan gelir durumu, eğitim gibi etkenlerin birbirine etkilediğini savunan Lane, bütün bu ögelere sahip bireylerin kendine ait daha çok zamanlarının olacağını bu minvalde daha çok iletişim halinde olduklarını ve siyasal etkinliğe inançlarının, siyasal sürece etkilerinin daha fazla olacağı düşüncesindedir (Akay, 2006: 119).

Her mesleğin siyasal yaşama katılımı da farklı olabilmektedir. Örneğin bazı ülkelerde yapılan araştırmalarda avukatların diğer mesleklere oranla politikaya daha

yoğun katılım sağlayabileceklerini gösteriyor. Henüz tam anlamı ile doğrulanamamış olsa da ülkemizdeki ilkokul öğretmenlerinin de aynı eğitim seviyesinde olan diğer bireylere göre daha yüksek siyasal ilgiye sahip oldukları ve bunun sonucunda daha etkin bir biçimde siyasal aktivitelerde bulundukları görülür (Turan, 1976: 77).

Sonuç olarak eğitim düzeyi ve statü ile siyasal katılma arasında doğru bir ilişki olduğu görülmektedir.

2.2.3.2.3. Gelir Durumu

Gelir durumunun siyasal katılım üzerindeki etkisi yadsınamaz şekilde görünmektedir. Gelir düzeyi arttıkça politikaya olan ilgi artacak ve siyasal katılım olgusu güçlenerek devam edecektir. Gelir düzeyi yüksek bireylerin siyaset ile ilgilenecek daha çok boş vakti olacağı için siyasal tutum ve değerleri bu minvalde şekillenecektir. Hayata dair önceliği temel ihtiyaçlarını karşılama ve mevcut yaşamını aynı tandansta sürdürme amacıyla olan bireylerin ise siyasete dair tutumları da bu bakış açısı ile şekillenecektir. Çünkü bu doğrultuda yaşamını sürdüren bireyler için elzem olan fiziki ve ailevi ihtiyaçlarını giderebilmektir.

Gelir durumunun siyasal katılım üzerindeki etkisi incelenirken sosyo-ekonomik olarak belli zorluklar belirmektedir. Bunların nedeni ise gelir ile eğitim durumu, meslek ve statü gibi diğer değişkenlerle mutlak bir ilişkisi olmasıdır. Yapılan araştırmalarda genellikle gelir arttıkça oy kullanma eğiliminin de arttığı görülürken, bu yapılan araştırmanın her toplum için aynı olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. (Türkiye’de bu konuda yapılan araştırmalar çok olmamakla birlikte, genellikle gelir düzeyinin artması ile oy kullanma arasında bir bağıntı olduğu görüntülenmektedir. Ancak siyasal katılmayı salt oy kullanma olarak ele alamayacağımız için sonucun tam ve kesin bir yargı olmayacağı görülecektir (Turan, 1976: 76).

2.2.3.2.4. Yerleşim Yeri

Bireyin yaşamını idame ettirdiği yerleşim yeri ve yerleşim yerinin özelliklerinin siyasal katılma üzerinde önemli etkileri vardır. Kentleşmenin yoğun olarak görüldüğü yani büyük kentlerde yaşayanlar ile daha çok köy, kasaba şeklinde görülen kırsal alanlarda yaşayanların siyasal katılımı arasında gözle görülür biçimde farklılıklar

görülmektedir. Şehirlerde yaşayan bireylerin beşeri ilişkileri yaşadıkları yer bazında daha yoğun olmasının tabi bir sonucu olarak ta insanlar ile iletişim halinde kalarak siyasal faaliyetlerde bulunmaktadır. Toplantı ve gösteri yapma gibi siyasal fiiller, kentleşmiş alanlarda daha yoğun biçimde göze çarpmaktadır. Kırsal alanlarda yaşayan bireylerin ise siyasal katılımı daha çok oy verme şeklinde gerçekleşmektedir.

Kalaycıoğlu siyasal katılma üzerine yoğun çalışmalar gösterdiği eserinde, siyasal katılmanın kentleşme üzerindeki etkisini incelerken, kentleşmeyi modernleşmenin bir boyutu olarak ele almakta ve bu durumunda siyasal katılmayı kamçılayıcı bir etki gösterdiğini savunmaktadır. Kentsel yaşamın modern olduğu kadar katılımcı kültüre de beşiklik ettiğini savunan Kalaycıoğlu, kentsel yaşamın eğitim olanaklarının yüksek oluşunun da siyasal faaliyetleri izleme ve siyasal kararlara katılma düzeyinde önemli etkisi olduğunu savunmaktadır (Kalaycıoğlu, 1983: 23).

Kentleşmenin siyasal katılımı konusunda iki farklı hipotezden bahseden Kalaycıoğlu ilk hipotezi olan “merkez kenar (center-periphery)” hipotezinde merkezin yüksek toplumsal etkileşiminin, yoğun iletişim gücünün ve dinamik grup hareketlerinin bireyi yoğun şekilde siyasal katılıma iteceği görüşüdür. İkinci hipotez olan “topluluğun zayıflaması (decline of the community)” hipotezinde ise küçük yerleşim yerlerindeki siyasal ilişkilerin ve siyasal yapının karmaşıklıktan uzak oluşunun, bireyin siyasal bir kararın lehine çıkması için yapacağı etkinim etkili ve doğru olacağı görüşüdür.

Genel olarak yerleşin yerinin siyasi katılma üzerindeki etkisinde kentleşmenin yoğun olduğu yerlerde siyasal katılımın daha yüksek ama kararların daha karmaşık olduğu görülmektedir. Kentleşmenin olduğu şehirlerde verilen siyasal kararların daha dinamik ev değişim yanlısı olduğu görülürken, kırsal alanlarda daha stabil geleneksel şekilde siyasal katılmaya etkisi görülür.

2.2.3.2.5. Aile ve Etnisite

Aile ve etnisite'nin siyasal katılım üzerindeki etkisi incelenirken ilk olarak İbn-i Haldun'un asabiyet teorisine değinmek gerekmektedir. İbn-i Haldun'un üzerinden en çok durduğu ve devlete ait görüşlerinin temeli olan kavram asabiyettir. Asabiyeti bir nesep birliğinden gelmek olarak tanımlayan İbn-i Haldun neseplerdeki fayda ve yardımlaşmanın bireyin temel görüş ve düşüncelerini belirleyeceğini savunmaktadır.

Asabiyetsiz hiçbir devletin kurulamayacağını savunan İbn-i Haldun devletin kurulmasının ardından asabiyet bağının azalabileceğinden de bahsetmektedir. Nesep birliğinin daha çok göçebe topluluklarda olacağından bahseden İbn-i Haldun aynı kökten gelen bireylerin arasındaki organik bağı nesep birliği olarak tanımlamakta ve bu bağı bireyler arasındaki yardımlaşma, güven vb. duyguları güçlendirdiği sonucuna ulaşmaktadır (Azarkan, 2003). Asabiyetin, nesep birliğinden geleceğini savunan asabiyet teorisine göre akrabalık bağı insan tabiatındaki en önemli unsurdur. Bireyin başına kötü bir iş geldiğinde ya da üzüntülü bir durum vaki olduğunda ilk yardımına koşacak kişi nesep birliği içerisinde olduğu ailesi ve dolayısıyla etnik ırkıdır. (Kayapınar, 2006:89) Bu ve bunun gibi durumlar sonucunda birey nesep birliği içerisinde olduğu çevresinden etkilenir ve siyasal bakışını buna uygun şekillendirir. Aynı soydan gelenler ve aralarında yakınlık bulunanlar arasındaki dayanışma duygusu ile tanımlanan asabiyet, topluluğun aynı duygu ve düşünce ile hareket etmesi, muhalif olguya karşı ortak akıl yürütmesi olarak tanımlanmaktadır. İşte bu durumun sonucu olarak ta nesep birliğinden gelen durum devletin kurulmalarında dahi önemli rol oynamaktadır.

Etnisitenin siyasal katılım üzerindeki etkisi incelenirken, etnik azınlıkların ülke bazında fazlalığının siyasal çatışmayı getireceğini ve bunun tabi bir sonucu olarak ta toplumun tüm nezdinde siyasal katılmanın artacağı sonucuna ulaşılabilir. Son yıllarda siyasete katılma ve siyasal çatışmaların yoğunluğunu arttırması açısından Rusya Federasyonu etnisitenin siyasal katılım üzerindeki etkisine örnek olarak verilebilir. Etnik azınlıkların kendilerine yönelik tehlikeleri karşılayabilmek, sorunları çözebilmek ve varlıklarını idame ettirebilmek adına siyasete daha faal biçimde katılmaları da etnisitenin siyasal katılım üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir (Öztekin, 2010: 254).

Aile, kişinin temel politik eğiliminin, politikaya yönelik tutum ve beklentilerinin siyasal itaat ve itaatsizlik düzeyinin belirleneceği en önemli unsurdur. Bireyin çocukluğundan başlayarak ailesi içinde alacağı eğilimler doğrultusunda belirleyeceği değerlerin geçen süre zarfında değişmesi zordur.

Bireyin içinde bulunduğu ailenin yapısı da siyasal katılmayı etkileyen unsurların başındadır. Ataerkil yapıda olan ailelerde siyasal katılım daha az düzeyde görülürken, çekirdek aile yapısında olan ailelerde ise siyasal katılımın düzeyi daha yüksek düzeyde görülmektedir. Bireylerin ailelerinden aldıkları siyasal kültürü uygulama biçimi ile

siyasal katılımını şekillendirmekte ve bu boyutu ile siyasal değer ve normlarını belirlemektedir. Bireyin otorite figürü ile yine aile içerisinde tanışması ve bu otorite figürü ile siyasete yönelik birtakım değerlerinin oluşması da ailenin siyasal katılıma etkisi olarak tanımlanabilmektedir.

Siyasal katılma uygulamalarının öğrenme süreci çerçevesinde kurulmuş bulunuşu da katılmanın çocukluk dönemindeki öğrenme süreci ile ilişkilendirilmesini gerektirmektedir. Zira yetişkin bireyin siyasal davranışının sonucu olan siyasal katılımı açıklanırken, bireyin çocukluk dönemindeki öğretileri, o öğretiler üzerindeki en önemli etken olan ailesinin durumu önemlidir (Uysal, 1984: 83).

Bireyin aile yapısının siyasal katılımına paralel olarak ait olduğu etnik grubunda siyasal katılımı üzerindeki etkisi yadsınamayacak şekilde önemlidir. Zira birey ailesi ile bütündür ve ailenin de ait olduğu etnik yapı ile ilişkisi siyasal tutum ve değerleri ile bağıntılıdır. Bireyler babaları, anneleri, büyükanne, büyükbaba ve daha geniş bir akraba çerçevesi içerisinde yetişir, yetiştiği çevre ile kurduğu bağ çerçevesinde, kim olduğunun fikirlerinin yönünün, hayata ve siyasal alana bakışının adını tam manası ile koyar. Etnisite bireyler arasında bir kimlik duygusu yaratma, insanların geçmişi ile bir bağ kurma vb. gibi duyguları uyandıran bir olgudur. Kişinin ait olduğu etnik grubun fikirleri ne yönde ise bireyde yetiştiği çevre çerçevesinde o yönde fikirlerinin oluştuğunu hisseder.

Sonuç olarak etnisite ve ailenin bireyin siyasal toplumsallaşması ve siyasal katılımı üzerindeki etkisi siyasal kültürünün oluşumu ile bütünleşik olarak ortaya çıkmaktadır. Birey siyasal kültürü oluşurken kendisinin ve ailesinin de ait olduğu etnik grup ile bütünsel bir sonuç ortaya koymaktadır. Birey ortak bir geçmişe sahip olduğu, ortak değer yargılarının olduğu, kendini ait hissettiği etnik grup ile aidiyet duygusu çerçevesinde siyasal bir bakış oluşturmakta ve bu siyasal bakışının sonucu olarak ta siyasal katılımına ait birtakım sonuçlar ortaya koymaktadır.

2.3. ETNİSİTE KAVRAMI

Etnisite kavramını köken bakımından incelediğimiz zaman çok çeşitli kaynaklara ulaşabiliriz. İlk olarak Grekçe metinlerde “ethnos, ethnikos ya da ethnē” şeklinde görebildiğimiz kavramı, ilgili dönemin filozofları kimi zaman bir grubu ifade etmek, kimi zaman arkadaş topluluğundan bahsetmek kimi zaman ise bir hayvan

topluluğunu ifade etmek üzere kullanmışlardır. Aynı zaman da eski Mısır yazılarında da “ethnie” şekli ile kullanılmıştır. Bütün bu kullanımlarda ki ortak payda, kavramın bir canlı topluluğunu ifade etmek için kullanılıyor olmasıdır (Özdemir ve Şimşek ve Aktaş, 2008: 330).

Kavram bahsettiğimiz üzere çok eski zamanlar da ilgili şekilleri ile kullanılsa da günümüzdeki mevcut hali ile kullanımı için çok eskilere gitmeye gerek yoktur. “Nathan Glazer ve Daniel Moynihan’a göre terimin görüldüğü ilk çalışma 1972 Oxford English Dictionary olmuştur” (Aslan, 2004: 7). Etnisite kavramını günümüzdeki siyasi manası ile ilk kullanan isim ise Amerikalı sosyolog David Riesman’dır. Riesman 1953’te “etnik” kavramını günümüzdeki anlamı ile kullanmıştır. İlgili kavramın bu dönem de genel geçer bir anlam kazanmasını nedeni ise ulus devlet formülasyonu ile işlevsel hale gelmesidir (Yanık, 2013: 230).

Kavram daha öncede değindiğimiz gibi, üzerine yeni yeni tanımlamalar getirilen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzdeki manası ile henüz son 50 yıldır kullanılan etnisite kavramı daha çok, kişinin bir kavme mensubiyetini ifade etmek için kullanılmaktadır. Sosyal bilimlerde ırkçılık ile anlam karmaşası yaratsa da, etnisite sosyal ve kültürel farklılığın (dil ve soy gibi), sosyal eylem ve örgütlemenin bir kapsamı olarak nasıl bir birleştirici güç olduğu anlamını taşımaktadır. Irkçılık ise yalnızca ırkları sınıflandırma anlamı gütmekte ve bu yönü ile diğer ırklara arasında bir eşitsizlik anlamını vermektedir (Fenton, 2001: 87).

Etnisite kavramına, bu alanda çalışan sosyal bilimler uzmanları tarafından çeşitli tanımlamalar getirilmeye çalışılmış ama genellikle kavramın açıklanmasında tam bir sonuca ulaşamamıştır. Kimi gruplar etnisiteyi tanımlarken kavramı doğuştan gelen asli bir nitelik olarak tanımlamış, diğerleri ise kavramı daha çok bireylerin mevcut halde bulunduğu duruma göre değişken nitelikler barındırabilen bir yapıda tanımlamıştır. Yani kimine göre etnisite doğuştan gelen bir aidiyet bağı iken, kimi ne göre iktidar gruplarının amaçlarını uygulama uğruna kitleleri arkasına alma ve harekete geçirme niteliğini üzerinde barındıran bir kavramdır (Aslan, 2004: 7). Yine modern dönemde de ilgili kavrama yönelik olan birçok yaklaşım etnisiteyi, kişilerin sınıflandırılması ve grup ilişkileri ile bir şekilde ilişkili noktasında mutabık görünmektedir (Yalçiner, 2014: 190).

Sosyal bilimler alanında etnisite kavramına birçok tanımlama getirilmeye çalışılmış, ancak hiçbir tanım kavramın manasını tam anlamı ile verememiştir. Varılan genel kanı insan sınıflandırılması ve grup içi ilişkiler üzerinedir. Sosyal bilimlerde kavram üzerine elzem çalışmaları olan Semra Somersan'a göre etnisite kavramına yapılan tanımlamalar 5 ana başlıkta açıklanabilir. İlgili kavrama yönelik tanımlamalar genellikle 3 ana başlıkta toplansa da Somersan kavram tanımlamasında diğer 2 başlığı da önemli görmektedir. Buna göre 5 farklı tanımlama şöyledir (Somersan, 2004: 22):

- Veri (İlk) Etnisite
- Araçsal (Akışkan) Faydacı Etnisite
- Toplumsal Düşünce, İnsan Yarattısı Olarak Etnisite
- Mantıki Seçim Olarak Etnisite
- Postyapısalcı Etnisite

Kavrama ilk yaklaşım olan ve uzmanlar tarafından en çok kabul gören görüşlerden olan ilksel (primordial) görüşe göre etnisite baştan vardır. İnsanın doğumu nasıl sabit ve değişmez bir durum ise etnisite de burada belirlenir ve süregelir. Yani kişinin soydaşları, komşuları ya da yakın çevresiyle doğuştan gelen bir bağı vardır ve bu bağ genellikle mutlak bir zorunluluk üzerinedir. Veri etnisite kavramı değinildiği gibi daha çok soy bağı ya da mutlak bulunulan çevre üzerine tanımlanabilir (Somersan, 2004: 23).

İkinci yaklaşım olan araçsal (instrumental) yaklaşıma göre etnisite; koşullar gerektirdiği üzere ortaya çıkan ve ortak bir amaç güden grup aidiyetidir. Bu yaklaşım daha çok bireyin durum ve tutumu değiştikçe yani durum bireye nasıl fayda sağlayacaksa ona göre şekillenir. İktidarların güç mücadelelerinde ait oldukları etnik grubu harekete geçirmek için uyguladıkları yöntem bu yaklaşımı en iyi manası ile açıklayabilir. Çünkü kişi etnik köken bakımından ortak hissettiği kişiye aidiyet hissi ile bağlanabilir. Bu bağlılıkta araçsal etnisitenin tabi bir sonucu olarak ortaya çıkar (Somersan, 2004: 24).

Kavrama üçüncü yaklaşım olan insan yarattısı, toplum düşüncesi olarak etnisiteye göre ise kavram ilk olarak kişilerin düşüncesinde yaratı olarak vardır ve bu yaratı zaman içinde gelişir ve insan yarattısı olarak etnisite halini alır. Yani bir diğer anlamı ile kişiler bir topluluğu önce benliklerinde oluştururlar zaman ile topluluğu reel

hale getirirler ve aidiyet hissi ile bu topluluğa bağlanırlar. Amerika'yı buna en iyi örnek olarak verebiliriz.

Mantıki seçim modeli olarak etnisiteye göre ise kavram, kişilerin tercihlerinin ön plana çıkması ve bu tercihlere göre grupların oluşması sonucunda kişiler tercihleri uğruna bazı özgürlüklerinden vazgeçip bunu örgütlere bırakıyor. İlgili durumun tabi sonucu olarak ta mantıki seçim olarak etnisite ortaya çıkıyor (Somersan, 2004: 25).

Son olarak postyapısalcı ekol ise bütün bu tanımlamaları reddeden bir etnisite kavramını ortaya koymaktadır. Bu kavram etnisiteyi, ortak dil dışında kabul etmiyor ve etnisiteyi dönemsel bir durum olarak açıklamaktadır. Yani buna göre etnisite ortak dil dışında hiçbir kavramı içinde barındırmayan yalnızca dönemsel olarak oluşan bir olgudur (Somersan, 2004: 26).

Bütün bu yapılan yapılan kavram tanımlamalarından anlaşılacağı üzere etnisite, belli sayıda insanın nesiller boyu süregelen ortak ilişkilerine ve kültürel değerlerine verdikleri anlam sonucunda doğmaktadır. Etkileşim halinde olan bireyler vasıtası ile oluşan etnisite kavramı süreç dahilinde değerleri gelecek olan nesiller aktarmaktadır.

2.3.1. Etnik Grup Kavramı

Etnik grup kavramını tanımlamak için önce etnisite kavramının bilinmesi gerekirdi. Bütün bu yaptığımız etnisite tanımlamalarından sonra şimdi etnik grup kavramını ele alacağız. Etnik grup en genel manası ile ortak bir geçmişe sahip olan, ortak tutum ve davranışları olan ve tüm bu ortaklıkları ile kişilerin kendilerine ilgili gruba ait hissettikleri durum ya da statü olarak tanımlanabilir. Burada önemli olan bireyin kendini ilgili gruba ait görmesi ve bunun sonucu olarak ta toplumsal bir kimliğe bürünmesidir. Etnik gruplar genellikle aynı genetik mirası paylaşırlar ve bunun tabii sonucu olarak ta aynı dili konuşurlar. Duygu ve düşünceleri, hayata bakışları genellikle aynı yönde bulunur. İnsanda doğası gereği aynı yöne baktığını düşündükleri ile birlikte olma güdüsünü barındırır.

Etnik grup denildiği zaman kişinin aklına gelen ilk düşünce aynı soy bağına ait olan kimseleri tanımlama şeklinde olmaktadır. Oysa sosyolojik bakış açısında etnik grup kavramına tanımlaması getirilebilmesi için grubun özelliklerinin yaşayış biçim ve yaşama dair olan uygulamalarının, diğerlerinden tamamen farklı nitelikler taşıması

gerekmektedir. Etnik grup olarak tanımlanacak topluluğun mevcut yapısının haricinde mutlak suretle geçmişinde olan ortak kültür ve değerlerinin de benzer nitelikler taşıması gerekir. Örneğin; aynı etnik gruba ait olan bireylerin düğün törenleri, cenaze törenleri, yemek kültürleri tıpatıp aynı özellikleri barındırır. Kimi etnik gruplarda düğünlerin 3 gün sürmesi de yine o etnik grubun diğerlerinden farklı nitelikler barındırdığının kanıtıdır. Bir toplulukta yerde yeme geleneğinin olması da yine o topluluğu etnik grup olarak niteleyebilmek için elzem nitelikte olan durumlarda birisidir.

Etnik grup kavramı tanımlanırken objektif ve sübjektif birtakım niteliklerden bahsedilebilir. Etnik grup üyeleri objektif açıdan “biz” olmanın icabı olarak dil, din ortak kültür gibi paylaşılan değerlere sahip olduğu kadar, sübjektif açıdan ise bütün bu değerlerin sonucunda etnik gruba bir aidiyet duygusu ile bağlanır (Kurubaş, 2008: 14). Etnisite, etnik grup gibi kavramlar üzerine çalışan birçok uzmanın konu hakkında ortak kanısı ise etnik grup kavramının, bireyin kendisini yine kendisi gibi olan diğerleri ile bir görme durumunu sağlayan sosyal kolektif kimlik oluşumuna karşılık gelmesidir (Fenton, 2001: 9).

Etnik grup ya da etnik toplulukların var olabilmesi için illaki teritoryal bir mekan sınırlamasına gidilemez. Yani etnik bir grubun adından söz ettirebilmesi için illaki bölgesel bir memleketi olması gerekmez. Değindiğimiz gibi ortak nitelikleri barındıran topluluklar ortak bir geçmişe sahip olan ve aidiyet duygusu ile birbirine bağlı olan her etnik grup bulunduğu mekandan bağımsız olarak etnik kimliğinin mevcudiyetini sürdürebilir. Buna en iyi örneği Osmanlı İmparatorluğu’nda görebiliriz. 600 yıl 3 kıtaya hükmeden bir imparatorlukta farklı etnik gruplar vücut bulmuş ve bu etnik gruplar yıllarca kendi kültür ve değerlerini korumayı başarmışlardır. Osmanlı İmparatorluğu’nun devamı olma niteliğini taşıyan ülkemizde de durum farklı değildir. Farklı etnik gruplar, farklı kültürleri farklı değer ve normları ülkemizde varlıklarını sürdürmektedir.

İç Asya kökenli Türki grupların 11. yüzyılın başlarından başlayarak Türkiye topraklarına doğru yönelmesiyle Türkiye etnik coğrafyası çeşitlenmeye başlamıştır. Bu durum ile birlikte 19.yüzyıl öncesinde coğrafyanın yerli halkı olarak tanımlayabileceğimiz Kürtlerin, Lazların, Rumların, Ermenilerin, Süryanilerin, Yahudilerin, Gürcülerin, Arapların yanına Türki gruplarında eklenmesiyle heterodoks bir durum gösteren Türkiye’nin etnik yapısı şekillenmiş oldu. Etnik grup

olarak niteleyebileceğimiz Türki grupların başında, Türkmenler, Azeriler, Uygular, Özbekler, Kırgızlar, Tatarlar ve son olarak Kazaklar gelmekteydi (Aydın, 2012: 154).

2.3.2. Kazakistan

1991 yılına kadar Sovyet Rusya'nın boyunduruğunda bulunan Kazakistan 10 Aralık 1991 yılında Sovyet Rusya'nın boyunduruğundan kurtulmuş ve tam bağımsız Kazakistan Cumhuriyeti adını almıştır. Nursultan Nazarbayev ülkenin ilk cumhurbaşkanı seçilmiştir. Anayasasına göre laik, demokratik ve üniter bir devlet yapısını benimseyen Kazakistan, cumhurbaşkanlığı modeli ile yönetilmektedir. Ülkenin üst temsil organı parlamentodur ve parlamentosu iki daimi meclisten oluşur.

Kazakistan ekonomik olarak incelendiğinde zengin madenler, geniş zirai toprakları ile dikkat çekmektedir. Sanayinin geliştirilmesi anlamında geniş atılımlar yapan Kazakistan, elinde bulundurduğu petrol rezervleri ile de dikkat çekmektedir (İsmail, 2002: 118).

19 Mart 2019 yılında ülkenin ilk cumhurbaşkanı olma niteliğini taşıyan Nursultan Nazarbayev sürpriz bir kararla görevinden istifa etmiştir. Yerine ise senato başkanı Kassım Jomart Tokayev geldi. Tokayev'in görevi devralmasının hemen ardından parlamentoya, başkent isminin Nursultan olarak değiştirilmesi teklifin götürdü ve 20 Mart 2019 itibari ile Kazakistan'ın başkentinin ismi Nursultan olarak değiştirildi. (Kazakistan'ın Başkenti Artık Nursultan, *Akşam*, 21.03.2019)

2.3.2.1. Kazak Kültürü

Kazakların tüm tarihleri boyunca misafirperverlikleri ile öne çıkan bir kültürel yapılar olmuştur. Kazak kültüründe misafirin önemli bir yeri vardır. Mutlaka gelen misafire ikram yapılmadan evden çıkarılmaz. Kazaklar için sofranın bolluk ve bereketi sembolize etmektedir. Eve gelen misafire koyun kesmek ve et pişirmek, misafire verilen önemin bir göstergesi olarak kabul edilir.

Kazaklarda aile önemlidir ve bireyin soyunu bilmesi vazgeçilmez bir görev olarak addedilmektedir. Kazak kültüründe kişiler kendi soylarından gelen hiç kimse ile evlenemezler. Dolayısıyla akraba evliliğine bağlı sakat doğum riski de yoktur.

Kazak Alfabe olarak kiril alfabesini kullanan Kazaklar, yakın zamanda latin alfabesini geçme denemelerini sürdürmektedirler.

Kazak kültüründe dombra adı verilen ve Kazakların milli çalgısı olma niteliğini taşıyan sazlı çalgı aletinin önemli bir yeri vardır. Dombra kullanma biçimi ve çıkardığı ses bakımından saz aletine benzemektedir.

Yerleşik hayata çok sonradan geçen kazakların otağ kültürü hali hazırda etkinliğini sürdürmektedir. Taşınması, kurulması kolay olan keçeden üretilen otağlar, Kazakların kültürünün en önemli göstergesi sayılmaktadır.

Her kültürün kendine ait bir hayvan ile bütünleşmesi olduğu gibi, Kazaklarında kendilerine kutsal olarak gördükleri hayvan at'tır. At hem binek hayvanı olarak elzem bir niteliği sahiptir hem de Kazakların kültüründe önemli yeri olan kımız yani at sütünün kaynağı olduğu içinde kültür içerisindeki yeri önemlidir. Kazaklar için eve gelen misafire at kesilip, at etinin ikram edilmesi de yine gelen misafire verilen önemin üst düzeyde olduğunun bir kanıtıdır. Zira daha öncede bahsettiğimiz gibi at, kazak kültüründe önemli bir niteliğe sahiptir.

2.3.2.2. Kazak Göçleri

Kazak Türklerinin göçleri 3 ana dalga halinde gerçekleşmiştir. İlk dalga Cin Cumhuriyetinin Doğu Türkistan bölgesinden, Barkol Kumul ve Altay bölgelerinden Türkiye'ye olmuştur. Ve bu göç 1930'lu yıllarda başlamış Tibet, Keşmir, Hindistan ve Pakistan üzerinden yaklaşık 17 yıl sürmüştür. İkinci dalga Mao ihtilalinden sonra Çin'in yeni rejiminin benimsemeyenler tarafından olmuştur. Bu yapılan iki göçte tamamı ile gelişigüzel gerçekleşmemiş aksine toplumun ileri gelen liderleri tarafından planlanmış ve Türk toplumunun özelliklerine binayen disiplinli bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu iki göç dalgası da 1952 yılında aynı zamanda Türkiye'ye göçmen statüsü ile kabul edildiler. Son dalga olan üçüncü göç ise Afganistan'da yaşayan Kazaklar tarafından yapılmıştır Bu göçün tarihi ise 1960'lardan başlamış ve 1980'lere kadar parça parça devam etmiştir. Son dalga olan göçte halk serbest şekilde ülkeye gelmiş, kısa sürede ise vatandaşlığa kabul edilerek hayatlarını idame ettirmeye devam ettirmiştir (www.abdulvahapkara.com, 2019).

1952 yılında gerçekleşen göçün ardından halk Sirkeci, Zeytinburnu ve Tuzla'daki göçmen misafirhanelerinde bir süre hayatlarını idame ettirmişlerdir (www.abdulahapkara.com, 2019). Daha sonraları ise Niğde, Kayseri, Manisa, Konya vb. gibi illere yerleştirilmişlerdir (Aydın, 2012: 180). Zaman içerisinde buralar uyum sağlayamayan halk ilk yerleşim yerleri olan Zeytinburnu'na göç etmiştir. (www.abdulahapkara.com, 2012) 1980 yıllarında verilen rakamlarda 5000 dolaylarında olduğu tahmin edilen Kazak göçmenler daha çok Manisa, Niğde, Ankara ve çoğunluğu İstanbul'un Zeytinburnu, Güneşli (Bağcılar), Sefaköy semtlerinde yaşamaktadırlar (Aydın, 2012: 181). 2018-2019 verilerine bakıldığında ise Kazak Türkleri Derneğinden alınan rakama göre yine yerleşim yeri olarak yine aynı alanda bulunan Kazakların nüfusu 20000 dolaylarındadır.

Kazakların göç alanı olarak Türkiye'yi seçmesinin en önemli nedenlerinden biri hem dil hem din olarak kendilerini vatanlarındaki gibi hissedecekleri tek alan olarak Türkiye'yi görmeleridir. Zira Türkiye'ye göçün halinde hem yabancılık çekmeyecekler hem de kendilerinden sonraki nesillerin öz benliklerini kaybetmeden yaşamlarını idame ettirecekleri bir ülkede yaşamlarını sağlayacaklardı. Kazak göçleri daha önce bahsedildiği gibi 3 dalga halinde gerçekleşmiştir. Bunları ayrı ayrı ele almamız konunun anlaşılması açısından faydalı olacaktır.

2.3.2.2.1. İlk Dalga Kazak Göçü

Doğu Türkistan Bölgesinde Çinli valilerin yoğun baskı ve zulmüne maruz kalan Kazakların göçü direkt Türkiye'ye olmamıştır. 1935 yılında Doğu Türkistan'dan başlayan göç yaklaşık 17 yıl kadar sürmüştür. Doğu Türkistan'ın Barkol, Kumul ve Altay bölgelerinden başlayıp Türkiye'de sonuçlanan Kazak göçleri Gansu, Tibet Hindistan ve Pakistan üzerinden gerçekleşmiş ve sonucunda Türkiye'ye göçülmüştür (www.abdulahapkara.com, 2019).

2.3.2.2.2. İkinci Dalga Kazak Göçü

Altay bölgesindeki Kazakların yine Çinli yöneticilerden gördükleri baskı neticesinde özellikle Mao devriminin olmasının ardından olan ve Türkiye'de sonuçlanan göç ikinci dalga göç olarak nitelendirilmektedir. Göç hususunda Kazakların ileri gelenleri toplantılar yapmış ve kararları neticesinde baskı görmeyecekleri alana göç etme kararı

almışlardır. Gansu'ya yapılan göçün sonucu olumlu olmuş ancak bu durum yalnızca 2 yıl sürmüştür. Bütün bu olguların neticesinde, göç halindeki Kazaklar Tibet üzerinden Hindistan'a göç etmişlerdir. Bir süre burada misafir edilen Kazak halkı kimi zaman düşmanca muameleyle maruz kalmış kimi zaman ise misafirperverlikle karşılanarak olumlu haklar elde etmişlerdir. 1940'lardan 1950'ye kadar geçen zamanda bulundukları alana alışan halk yeri geldiğinde yerli Müslüman ahaliden destek almışlardır. Hindistan'ın ayrılmasının ardından Pakistan'ın Keşmir bölgesinde kalan Kazak halkı dil ve kültür bakımından kendilerini oldukları alana ait hissetmemişler ve Türkiye'ye göç etme fikrini iyiden iyiye benimsemişlerdir (www.abdulahapkara.com, 2019).

1950 yılı Kazak göçmenleri için bir dönüm noktası olmuştur. Resmi bir görev neticesinde Pakistan'a giden gazeteci Mehmet İrfan'la görüşme fırsat bulan Kazak'lar Türkiye'ye göç isteklerini gazeteciye iletmış ve gazeteci Mehmet İrfan'da Türkiye'nin Lahor elçisi Nebil Batu ile bir görüşme ayarlamıştır. Bu görüşmede göç edecek kişi sayısını bildiren Kazak halkı 1400 kişilik bir liste vermiş ve Elçi'de kendilerini bu listeyi TBMM'ye sunacağını belirtmiştir. 1952 yılına gelindiğinde alınan karar neticesinde Kazakların Türkiye'ye göçü onaylandı ve Karaçi şehrinden Basra'ya oradan Bağdat'a ve sonucunda İstanbul'a kadar uzun bir yolculuk neticesinde Kazak halkının Türkiye'ye göçü olmuştu. 1954 yılında İstanbul'a kadar gelen Kazaklar, dönemin Türkiye başbakanı Adnan Menderes tarafından karşılanmış ve daha öncede belirtildiği gibi Zeytinburnu, Sirkeci ve Tuzla'da misafirhaneleri yerleştirilmişlerdir. Yerleşik hayata alışık olmayan halk, hayvancılık yapabilecekleri bir alanda yaşama isteğinde bulununca Niğde, Konya vb. illere gönderilmiş, oralarda hayvancılık tarım gibi işlerle uğraşmışlardır. İstanbul'da kalan halk ise deri ticareti ile uğraşmaya başlamış hatta deri sektörünü tamamen kontrolleri altına almayı başarmışlardır (Kalkan, 2007: 137).

2.3.2.2.3. Üçüncü Dalga Kazak Göçü

Son dalga olan üçüncü Kazak göçü ise 1930'larda Stalin'in baskıcı yönetiminden, Kazakistan'ın şimdiki Şimkent şehrinden Afganistan'a göç eden Kazaklar tarafından olmuştur. 1930-1933 yıllarında Kazakistan'dan önce Tacikistan'a ardından Afganistan'a göç eden halk yaklaşık 40 yıl kadar burada yaşamlarını idame ettirmişlerdir. Henüz Afganistan'a göç ettikleri dönemin başlarında Kazak halkının ileri gelenleri,

Afganistan’da yaşamının sağlıklı bir karar olmadığını hem dil hem kültür birliği bakımından en sonunda Türkiye’ye göç etmeleri gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

1960’lı yıllara gelindiğinde Afganistan’dan yavaş yavaş ayrılmaya başlayan Kazak halkı yaklaşık 10,15 yıl kadar bir süre içerisinde parça parça ve kendi imkanları doğrultusunda Türkiye’ye göç etmişlerdir. Bu dönemde göç edenlerin bir kısmı Türkiye Cumhuriyeti’ne turistik vize ile giriş yapmış ve ülkede yaşamını idame ettiren ilk 2 dalga ’da göç eden Kazak halkı tarafından benimsenmiştir. Üçüncü dalga göç sırasında Türkiye’ye gelen Kazaklara kısa süre içerisinde vatandaşlık verilmiş ve Türkiye Cumhuriyetinden hak talep etmeyeceklerine dair bir belgeye imza attırılmıştır.

1982 yılına gelindiğinde ise Kenan Evren’in Afganistan ziyareti sonrasında 60 kadar aile planlı ve programlı bir şekilde Kayseri’ye yerleştirilmişlerdir. 1990’lara kadar devam eden bu göç ile yaklaşık 5 bin dolaylarında Kazak, Türkiye’ye giriş yapmış ve çoğunluğu İstanbul’un Zeytinburnu ilçesinde yaşamlarını sürdürmeye başlamışlardır. Bu dönemde gelen Kazak vatandaşlarda daha önceki 2 dalga halinde gelen Kazak halkı gibi daha çok dericilikle uğraşmış ve hatta sektörü ele alan grup haline gelmiştir (Kendisiyle yapılan bir görüşme ’de Abdülmemet Kazak (2019) Kazaklar’ın Türkiye’ye olan göçünü bu şekli ile anlatmıştır).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASAL KÜLTÜR VE ETNİSİTE İLİŞKİSİNİN KAZAK VATANDAŞLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

3.1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Tüm bilimsel araştırmaların, araştırma yöntemi ya da araştırma da izlenecek metot olarak adlandırabileceğimiz bir metodolojisi bulunmaktadır. İlgili araştırmamızda da sosyal bilimlerde kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat ve gözlem yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmamızın teori kısmı için ise literatür taraması ve kaynak araştırması yapılmıştır.

3.1.1. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmamızın kapsamı ve niteliği ise aşağıdaki başlıklar dahilinde ele alınacaktır.

3.1.1.1. Araştırma Probleminin Durumu

1952 yılından itibaren düzensiz bir biçimde Kazak halkı tarafından Türkiye'ye yapılan göçler 3 ana dalga halinde olmuş ve 1990'lı yılların başına kadar sürmüştür. Yapılan bu göçlerde Kazak halkı dil, kültür, din ve ortak bağ olgularına önemseyerek Türkiye'ye göç etmiştir. Yapılan bu göçler neticesine Türkiye'nin İstanbul şehrinde yerleşik hayata geçen Kazak halkı, zaman içerisinde Türkiye'yi benimsemiş ve kendilerini büyük ölçüde bulundukları vatana ait hissetmişlerdir.

Araştırmanın temel problemi Türkiye'de yaşayan Kazak halkının siyasal kültürünün oluşumunda etnik kökenlerinin etki düzeyi ve etnik kökenlerinin Türkiye Cumhuriyeti'ne aidiyet hissinde uyandırdığı durumlar incelenmiştir. Bu temel problem çerçevesinde;

1. Kazak halkının kimlik olarak T.C vatandaş olarak hissetme durumunun aidiyet hissi açısından durumu nedir?
2. Kazak vatandaşların siyasal görüşlerinin oluşumundan Kazak etnik kökenine ait olmalarının bir etkisi var mıdır?
3. Türkiye'de yaşayan Kazaklar, Türkiye siyasal gündemini ne şekilde takip etmektedir?
4. Kazak vatandaşların kendi anayurtları olan Kazak siyasal gündemine ilgileri var mıdır? Var ise ne düzeydedir?
5. Kazak vatandaşların Türkiye'de herhangi bir STK üyelikleri var mıdır?

6. Kazak etnik kökenine ait vatandaşların Türkiye’de oy verme davranışlarını belirleyen en önemli etmenler nelerdir?
7. Kazak aile yaşantısının ve çevresinin oy verme davranışı üzerinde herhangi bir etkisi var mıdır?
8. Kazak etnik kökenine ait vatandaşların, Türk siyasal kültürüne ait genel bakışları ne düzeydedir? Türk siyasal kültüründe anlamlandırmakta zorlandıkları bir sorun var mıdır?

Gibi soruların cevapları aranmaya çalışılmış ve bu sorular çerçevesinde Türkiye’de yaşayan Kazak halkının siyasal kültürünün oluşumunda etnik kökenlerinin etkisi ve aidiyet hisleri incelenmek istenmiştir.

3.1.1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Yapılan araştırma Kazak halkının 1950’li yıllardan itibaren ortak kültür, ortak bağ ile bağlı olduklarını düşünceleri neticesinde yapılan ve Türkiye’ye göç ile sonuçlanan, Türkiye’de yaşayan Kazak halkının siyasal kültürüne yönelik bir bakıştır. İbn-i Haldun’un asabiyet teorisinde belirttiği nesep birliğinden hareketle etnik kökenin siyasal kültür üzerindeki etkisi ve aidiyet hissi üzerine yapılan bir araştırmadır.

Bu çalışma Türkiye’de yaşayan Kazak halkının siyasal kültürünün oluşumunda etnik kökenlerinin etkisinin olup olmadığı, Türkiye Cumhuriyeti’ne ait aidiyet duygularının ne düzeyde olduğu gibi olgular üzerinde durulmuştur. Kazak vatandaşların, Türk siyasal kültürüne bakışı ve siyasal katılım düzeylerinin oluşumunda etkili olan faktörler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türkiye’de yaşayan Kazak vatandaşların güncel demografik durumunun 20000 dolaylarında olduğu düşünülürse, varlıklarının Türk siyasal yaşamı açısından durumu önemlidir. Zira bulundukları mekanlarda siyasal katılımları oldukça önemsenmekte ve mevcut siyasal yapılarda fikirleri üzerinde durulmaktadır.

Ortaya konulan çalışmanın amacı Türkiye’de yaşayan Kazak vatandaşların siyasal kültürleri ve siyasal kültürlerinin oluşumunda etnik kökenlerinin etkisi üzerinde bir durum değerlendirmesi yapmak ve daha sonraki dönemlerde bu konuda yapılacak çalışmalara kaynak niteliği taşıyabilmek amacıyla yazılmıştır.

3.1.1.3. Araştırmanın Kapsamı, Sınırlılığı ve Karşılaşılan Güçlükler

Türkiye’de yaşayan Kazak vatandaşları üzerine yapılan bu araştırmada, Türkiye’nin İstanbul ilinde ikamet etmekte olan 20 katılımcıyla yapılan görüşmeleri araştırmanın bulgusu olarak ortaya konulmuştur. Türkiye’de yaşayan total Kazak vatandaşlarının %80 İstanbul’da yaşamakta olduğu için katılımcıların tamamı buradan seçilmiştir. Yaşam alanı olarak Konya, Niğde, Manisa gibi yerler olan Kazak vatandaşlar ile görüşme sağlanamamıştır.

Yapılan araştırma yalnızca 20 görüşmeci ile sınırlı kalmamış, Kazak etnik kökenine ait vatandaşlardan fikirler alınmış ve onların mevcut yaşamına yönelik gözlemler yapılarak ortaya bir sonuç konulmuştur.

Araştırmanın Kazaklara yönelik olması katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından oldukça olumlu karşılanmış hatta kendileri üzerine böyle bir araştırma yapılmasından oldukça mutlu oldukları belirtilmiştir. Görüşme talebinde bulunulan kişilerden, birkaçı hariç diğer isimler duruma oldukça ılımlı yaklaşmış, hatta birçoğu kendi evinde misafir edebileceğini belirtmiş ve görüşmeler bu şekilde gerçekleşmiştir. Görüşme talep edilen isimlerden yaşça büyük olanlardan bazılarında olumsuz dönütler alınmış ve siyasete dair açıklama yapmayacakları belirtilmiştir. Kanaatime göre ise olumsuz dönüt aldığımız kişilerin apolitik olmasından ötürü bu durum ortaya çıkmıştır. Bunun haricinde görüşme talebinde bulunduğumuz derneklerde yapılan araştırmalardan mutlu olacaklarını ve seve seve yardımcı olabileceklerini belirtmişlerdir.

3.1.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada kullandığımız yöntem yani metodolojiyi ise farklı başlıklar altında aşağıdaki gibi ele alacağız.

3.1.2.1. Araştırma Modeli

Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda kullanılan üç yöntem vardır. Bunlar pozitivist, yorumlayıcı ve eleştirel yaklaşımlardır.

Pozitivist yani olgucu yaklaşım olarak adlandırılan yöntem ilk olarak sosyolog Auguste Comte tarafından dile getirilmiştir. Pozitivist bilim anlayışının temel düsturu, bireyin dışında olan nesnel bir gerçeklik çerçevesinde doğa yasaları vardır ve tüm

olguların nesnel bir şekilde ölçülmesi sonucunda ulaşılır. Yani amprik yöntemler dahilinde sonuca ulaşılabilceği tezi savunulmaktadır (Doğanay, 2012: 16).

Bizimde araştırmamızda kullanacağımız yöntem olan yorumlayıcı yaklaşımın kökleri ise Alman sosyolog Max Weber’de kadar dayanır. Yorumlayıcı yaklaşım daha çok bireylerin birbiri ile nasıl iletişime girdikleri ile ilgilenir. Genel manası ile ise toplumsal yaklaşım bireyin kendi toplumsal dünyasını nasıl oluşturup sürdürdüğüne dair bir sonuca varmak amacı ile insanların doğal yaşam alanlarında eylemlerinin doğrudan doğruya ayrıntılı gözlem yolu ile sistematik bir analizidir. Yorumlayıcı yaklaşımda saha araştırması, gözlem, görüşme gibi yöntemler kullanılır. Buradaki amaç araştırmacının incelenen kişilerle doğrudan temas halinde olmasıdır (Neuman, 2014: 131).

Son yaklaşım modeli olan eleştirelci yaklaşımda ise kısaca hem pozitivist hem yorumlayıcı yaklaşıma eleştiri getirilir ve toplumun yüzeysel olarak görmeyi reddeder. Eleştirel yaklaşımda sosyal bilimlerin amacı, toplum içindeki ilişkileri eleştirel biçimde ele almak ve dönüştürmektedir. Bu dönüşüm ile sosyal iletişimdeki mekanizmaların ortaya çıkacağı ve insanlara daha fazla fayda sağlanacağı görüşüne dayanır.

Biz yapacağımız araştırmada yorumlayıcı yöntemi kullanarak bireylerin gerçekleştirdikleri eylemlerin arka planlarını inceleyeceğiz. Bu çalışmamızda Türkiye’de yaşayan Kazak vatandaşların siyasal kültürlerinin etnik kökeni ile ilişkisi hakkında çıkarımlarda bulunulmaya çalışılacaktır. Bu çalışma yapılırken de nesnel olgulardan değil içsel bir bakış açısı ile mevcut yapının kendisi incelenecektir. Yorumlayıcı yaklaşımın temel düsturlarından olan insan eylemlerinin, arka plandaki etkisi üzerine inceleme yapılacak ve temel bir sonuca ulaşılacaktır.

Araştırma için öncelikle literatür taraması yapılarak siyaset, kültür, siyasal kültür, siyasal katılım, etnisite gibi kavramlar ele alınmış ve incelenmiştir. Ayrıca siyasal kültür ve etnisite ilişkisi bağlamında siyaset kavramı ve etnisite kavramı üzerinden yoğunlaşmıştır. İlgili kavramlar ve olgular temel nitelikleri ile incelenmiş, siyasal kültürün ve siyasal katılımın etnisite ile ilişkisi temel manada temellendirilmeye çalışılmıştır. Sonrasında ise derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak ve yapılan gözlemlerde elde edilen doneler ile nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılarak çıkarımlarda bulunulmuştur.

3.1.2.2. Çalışma Örnekleme

Çalışmamızda nitel araştırma yöntemlerinden mülakat yöntemine kullanacağımız için çalışma örnekleme üzerinde araştırmalar yapılmış ve Kazak derneklerinden alınan veriler neticesinde Türkiye’de 20000 dolaylarında Kazak etnik kökenine ait birey olduğu sonucuna ulaşılmış ve İstanbul’da yaşayan 20 katılımcı ile görüşülmüştür. İlgili katılımcılardan çoğunluğu ikinci ve üçüncü dalgadaki göç eden bireyler ve bireylerin Türkiye’de doğan çocuklarından oluşmaktadır. İlk dalga göçte gelen isimlerden çoğunluğu hayatta bulunmadığı için katılımcı sayısında böyle bir kısıtlamaya gidilmiştir.

Görüşmeler yapılırken, her meslek grubu, her yaş ve cinsiyetten bireyler ile görüşmeler yapılmaya gayret edilmiştir. Çalışma örnekleme siyasal yaşam ile bağıntısı olan bireyler dahil edilirken apolitik bireylerde dahil edilmiş genel olarak her görüş ve bakış açısından kişiler ile görüşme yapılmasına gayret edilmiştir.

Bunlar dışında araştırma yalnızca katılımcı görüşmeleri ile sınırlı kalmamış, ilgili Kazak dernekleri ve Kazak etnik kökeninde ak sakal diye tabir edilen yaşça büyük ve saygı duyulan bireyler ile de görüşmeler sağlanmıştır. Görüşmelerden elde edilen donelerden çalışmaya fayda sağlayacak bilgiler çalışma dahilinde kullanılmıştır.

3.1.2.3. Veri Toplama Araçları

Türkiye’de yaşayan Kazak etnik kökenli vatandaşların siyasal kültürünün etnisite ile ilişkisi incelenirken nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması, görüşme (mülakat) ve gözlem yöntemlerine başvurulmuştur.

Öncelikle kaynak araştırması yapılmış siyaset, kültür, siyasal kültür, siyasal katılım ve etnisite kavramlarının üzerinde durulmuştur. Bu kavramlar üzerine çalışılan kitaplar tezler, makaleler vb. üzerine bir literatür taraması yapılmıştır. İlgili tarama sonrası araştırmanın temel problemi belirlenmiş ve problemi ortaya koyacak şekilde görüşme formunun soruları belirlenmiştir. Görüşme tekniğinin sorularının oluşturulması sonrasında mevcut içinde bulunan Kazak çevresi etrafında uzunca bir süre gözlemler yapılmış ve birlik halinde bulundukları alanlarda gözlem yapılarak bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

İlgili 3 araştırma tekniği neticesinde bir sonuç ortaya konulmaya çalışılmış ve bu 3 yöntem birbiri ile bağıntılı şekilde incelenmiştir.

3.1.2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Yapılan araştırmada verilen toplanması adına derinlemesine mülakat ve gözlem yöntemi ele alınmıştır. Katılımcılar belirlenirken her alandan, her yaş grubundan ve her eğitim seviyesinden katılımcı seçilmesine özellikle önem verilmiştir. Mülakat ve gözlem yöntemi yapılırken ilk olarak Kazak dernekleri ile görüşülmüş ilgili dernek yetkililerinin referans olması ile görüşme yapılacak bazı isimler belirlenmiştir. İlgili derneklerin yetkili isimlerinin aracılığı ile görüşme talep edilecek kişiler aranmış ve mülakat isteği belirtilmiştir. Mülakat yerleri kimi zaman dernekler, çalışma ofisleri, kimi zaman katılımcıların evleri, kimi zaman ise araştırmacının daveti ile araştırmacının evinde gerçekleşmiştir.

Araştırma problemi dahilinde mülakat şekline uygun olacak 8 ucu açık, temel soru belirlenmiş ve bu sorulara ek olarak görüşmeyi destekleyecek bazı sorularda sorulmuştur. Mülakat yapılmadan önce araştırmacı kendini kısaca tanıtmış ve araştırmanın niteliği, araştırmanın sonucu neticesinde sağlanacak fayda hakkında katılımcılar bilgilendirilmiştir. Gerçekleştirilen mülakatlarda 8 ucu açık soru sorulmuş ve katılımcıların izni neticesinde ses kayıt yöntemi ile görüşmeler kaydedilmiştir. Yapılan görüşmelerin süresi se 5 ile 30 dakika arasında değişkenlik göstermiştir. Her görüşme sonrası katılımcıya kod verilerek gözlem sonucu oluşturulmuştur.

Son olarak bulgular ve yorumlamalarken yapılırken nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde farklı bireylerin aynı sorulara verdikleri farklı cevaplar incelenir ve temel bir sonuç ortaya konulmaya çalışılır.

3.2. BULGULAR VE YORUMLAMALAR

Nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak yapılan araştırmamızda 20 katılımcı ile görülmüş ve yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılan bulgu ve yorumlamalar aşağıdaki gibi olmuştur.

3.2.1. Görüşme Grubunun Sosyo – Demografik Özellikleri

Kazakların göç sırasında en çok yerleştikleri alan olan İstanbul ili görüşme grubunun tüm katılımcılarının seçildiği alandır. 1951’de başlayan göç sonrası İstanbul, Niğde, Aksaray ve Kayseri illerine göçler olmuş ancak yapılan göçler neticesinde gelen kişilerin istihdam açısından elverişli buldukları İstanbul yoğun olarak yaşadıkları alan durumuna gelmiştir.

Kazak Türkleri derneklerinden alınan verilere göre Türkiye’de yaşayan Kazak sayısı 20.000 dolaylarındadır. Bu rakam dahilinde yaşamını idame ettirenlerin yaklaşık %85 ise İstanbul ilinde yaşamaktadır.

İstanbul ilinde ise daha çok Zeytinburnu, Sefaköy, Bağcılar (Güneşli), Küçükçekmece ilçelerinde yaşamlarını idame ettirmektedirler. İstanbul ilinin belirtilen ilçelerinden seçilen 20 Kazak katılımcı ile yapılan görüşmeler neticesinde, katılımcıların Türkiye’ye aidiyet hissi, siyasal katılım düzeylerinde etnik ırklarının etkisi, siyasal kimlik algıları, Türk siyasetine ve Kazak siyasetine ait olan ilgileri, sivil toplum kuruluşlarına üyelikleri, oy verme davranışlarını etkileyen etmenler ve etnik ırklarının bu durumu etkisi, bir Kazak olarak Türk siyasetine olan bakışları ve eleştirileri, Türkiye’ye olan Kazak göçlerinin bilinci üzerine sorular sorulmuş ve bu konulardaki görüş ve tutumlarına ait bulgular ortaya konulmuştur.

3.2.2. Görüşme Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

21 katılımcı ile yapılan görüşmede, görüşmecilerin 11 erkek 9’u kadın şeklindedir. Örneklem grubu seçilirken cinsiyet bakımından eşitlik olmasına dikkat edilerek seçimler yapılmaya çalışılmıştır. Ancak kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla yaş olarak daha genç olduğu görülmüştür. Bunun nedeni ise yaş olarak daha büyük olan isimlere ulaşmanın zorluğudur.

Daha çok dernekler, sivil toplum kuruluşları ve vakıf yöneticileri ile görüşmeye çalışılmış bu isimler ise görüşme yapılabilecek isim olarak erkek görüşmeci isimleri vermiştir. Kadın katılımcılara ulaşılırken zorluk çekilmiş bu da Kazak toplum yapısının ataerkil olmasına ve toplumsal cinsiyet kalıplarına bağlanmıştır. Görüşme yapılan kadın katılımcılarının birçoğunun yaşı gençtir ve toplumsal cinsiyet kalıplarını reddetmektedir.

Bu ve bunun gibi nedenlerden ötürü 21 kişiden oluşan görüşme grubunun 9'u kadın 11'i erkek şeklindedir.

3.2.3. Görüşme Grubunun Göç Dalgası ve Kuşaklara Göre Dağılımı

Türkiye'de yaşayan Kazaklar arasında üç ana dalga göç dahilinde Türkiye'ye göç eden ve yerleşen Kazaklar bulunmaktadır. Bunların arasında ise 5. kuşak Kazaklar da vardır. Birinci kuşak Türkiye'ye göç eden ilk kesim, ikinci kuşak göç ile birlikte gelen ve yarı yarıya bir oranla Türkiye'de doğmayan kesim, üçüncü kuşak artık tamamen Türkiye topraklarında doğmuş ve yetişmiş olan kesim, dördüncü kuşak Türkiye'de doğan kesimden olan çocuklar ve beşinci kuşak ise henüz çocukluk döneminde olan isimlerdir. Çalışmanın 18 yaş ve üzeri isimlere uygulanmasından ötürü yalnızca ilk üç kuşaktan isimler ile görüşmeler sağlanmıştır.

Görüşme grubunda ilk kuşaktan hiçbir görüşmeci yoktur. Çünkü ilk kuşak olarak tanımlanan kesimden isimler vefat etmiştir ya da yaş olarak 90 ve üzeri olduğundan görüşme yapabilecek durumda değildirler. İkinci kuşaktan ise 4 isim bulunmaktadır. İkinci kuşaktan olan katılımcıların az sayıda olmasının nedeni ise Türkçeye tam olarak hakim olamamaları ve sorulara cevaplarken kendilerini düzgün ifade edemeyeceklerinden ötürü görüşme yapamayacaklarını belirtmeleridir. Görüşmecilerin geri kalan 16'si ise üçüncü kuşaktandır. Üçüncü kuşak katılımcıların yaş olarak aralarında açık farklar olmasının nedeni ise Kazak göçlerinin 3 ana dalga halinde olması ve ilk göç ve son göç arasında yaklaşık 40 yıl fark olmasıdır. İkinci kuşaktan katılımcılardan 4 isim de erkektir. Üçüncü kuşaktan olan ve sayı olarak 17 olan katılımcılardan ise 7'si erkek, 9'u bayan şeklindedir.

Görüşmecilerin üç ana dalga göç bakımından dağılımı incelendiğinde ise ilk iki dalganın birbirine yakın tarihlerde olmasından ötürü ilk iki dalgada göçen katılımcılar birlikte ele alınmıştır. İlk iki dalgada göçen ve onların çocukları olarak tanımlanan görüşmeci sayısı 9, son dalgada göçen ve onların çocukları olarak tanımlanan görüşmeci sayısı ise 11 şeklindedir. İlk iki dalga göçen katılımcılardan 4'ü kadın 5'i erkek şeklindedir. Son dalga göçen katılımcılardan ise 6's erkek, 5'i kadın şeklindedir.

3.2.4. Görüşme Grubunun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Katılımcılar belirlenirken her açıdan güvenilir sonuçlara ulaşılması açısından özellikle her eğitim düzeyinden katılımcı seçilmesine özen gösterilmiştir.

Katılımcılardan 1'i doktora mezunu, erkek ve üçüncü kuşaktır. Katılımcılardan 8'i lisans mezunu, bunlardan 4'ü kadın 4'ü erkektir. Lisans mezunu olan kadın katılımcıların tamamı 3.kuşak katılımcı, lisans mezunu olan erkek katılımcıların ise yine tamamı 3.kuşak katılımcıdır. Katılımcılardan biri ön lisans mezunu, kadın ve üçüncü kuşaktır. Lise mezunu olan katılımcı sayısı ise 4'tür. Bunların 2'si erkek, 2'si kadın ve tüm lise mezunu katılımcılar 3.kuşak katılımcıdır. Katılımcılardan 5'i İlkokul mezunudur. Bunlardan biri kadın ve üçüncü kuşak katılımcı iken, kalan 4'ü erkek ve 2.kuşak katılımcıdır. Son olarak bir katılımcı lisans düzeyinde gazetecilik eğitimi almaktadır ve 3.kuşak katılımcıdır.

3.2.5. Görüşme Grubunun Mesleğe Göre Dağılımı

Görüşme grubunda katılımcılar seçilirken her meslek grubundan isimler seçilmesine özen gösterilmiştir. Farklı meslek gruplarında farklı fikirler oluşabileceğinden isimler buna istinaden seçilmiş, ayrıştırılmıştır.

Görüşmecilerden 1'i akademisyen ve erkek, 1'i insan kaynakları uzmanı ve kadın, 2'si işçi ve erkek, 1'i emekli ve erkek, 1'i, öğretmen ve erkek, 1', vergi müfettişi ve erkek, 1'i güvenlik şefi ve erkek, 1'i sanayici ve erkek, 1'i insan kaynakları asistanı ve kadın, 1'i ev hanımı ve kadın, 1', tüccar ve erkek, 1'i mağaza müdürü ve erkek, 1'i garson ve kadın, 1'i matematik mühendisi ve kadın, 1'i sosyal hizmetler görevlisi ve kadın, 1', gazetecilik öğrencisi ve kadın, 1', bilgisayar mühendisi ve erkek, 1'i eczacı ve kadın, 1'i finans ve muhasebe uzmanı ve kadındır.

Görüşmecilerin birçoğu siyaset ile ilgilenmektedir. Apolitik olan katılımcı sayısı bir hayli azdır.

3.2.6. Görüşme Grubunun STK Üyeliğine Göre Dağılımı

Görüşme grubundaki katılımcılardan 9'u sivil toplum kuruluşlarından en az birine üye iken, geri kalan 11 katılımcının herhangi bir sivil toplum kuruluşu üyeliği yoktur. Üye olan katılımcılardan 5'i erkek 4'ü kadındır.

Sivil toplum kuruluşlarından herhangi bir siyasal parti üyeliği olan katılımcı sayısı 3'tür. Bunlardan 2'si kadın yalnızca 1'i erkektir. Katılımcılardan 1'i siyasal parti üyeliklerinden ve yöneticiliklerinde aktif görev almaktadır ve cinsiyeti erkektir.

Dernek, vakıf, sendika bazında katılımcısı olduğu sivil toplum kuruluşuna baktığımızda ise 8 katılımcı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları kendi mensubu bulunduğu meslek sendikalarına üye iken, bazıları etnik olarak ait oldukları grubun vakıf ve derneklerine üyedir.

3.2.7. Araştırma Sorularına Yönelik Davranış ve Düşünceler

Çalışmanın bu bölümünde 20 katılımcıya sorulan sorular ve verilen cevaplar neticesinde genel bir kanı oluşturulmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular görüşmeciler tarafından verilen birebir cevaplar ile desteklenmektedir. Görüşmeye katılan katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar tüm açıklığı ve alıntılanmaktadır. Konu ile alakalı katılımcıya sorulan sorulara verdikleri cevaplar birebir alıntılanmış ve alıntının sonunda katılımcı numarası ile belirtilmiştir. Tüm görüşme yapılan isimlerin ayrıntılı bilgileri ek olarak tablo 'da listelenmiştir.

3.2.7.1. Katılımcıların Kimlik ve Aidiyet Durumu

Bu bölümde ele alınan kimlik ve aidiyet hissi hem siyasal hem de kültürel açıdan oldukça önemli bir nitelik taşımaktadır. Kimlik olarak kendini bir alana, bir vatana ait hisseden birey, kimlik olarak ait hissettiği yer için çaba gösterir ve vatandaşlık görevleri neticesinde ülkesine fayda sağlayacak eylemlerde bulunur. Aidiyet hissi ise tamamen bireyin toplum içinde birlik ve beraberlik içerisinde yaşamasını sağlayan, bir diğer manası ile gönül bağına tanımlayan bir kavramdır. İşte bu iki algı neticesinde birey kendini tanımlar ve bir sonuç ortaya koyar. Aidiyet hissinin tam olarak oluşmadığı toplumlarda birey kendini toplumdan soyutlama eğilimine gidebilmektedir. Ve bunun tabi bir sonucu olarak ta ait olmadığı toplumun kültürüne ve sistemine yabancılaşmaktadır. Kültürün bir uzantısı olan siyasal kültürden de uzaklaşması sonucunda birey tamamen kendini bir yabancı olarak hissedecek ve bu toplumsal birliktelik açısından ciddi problemlerin oluşmasına neden olacaktır.

Kimlik ve aidiyet algısının sorgulanması için görüşmecilere sorulan soruların en başında kendinizi kimlik olarak T.C vatandaşı olarak görmekte misiniz? Sorusu gelmektedir. Vatandaşlık yani kimlik durumunun sorgulanmasının ardından aidiyet duygunuzu olumsuz etkileyen herhangi bir durum var mı? sorusu sorulmuştur. Bu sorularla Kazakların Türkiye'ye ait kimlik hissi sorgulanmıştır. Verilen cevapları temelde iki gruba ayırabiliriz. İlk grupta kendisini tamamen T.C vatandaşı olarak hisseden ve bundan gurur duyan kesimdir. İkinci grup ise kendilerini Türk olarak hisseden ancak Kazak kimliklerinden de vazgeçemeyeceklerini belirten oransal olarak %50 gibi nitelendiren kesimdir.

İlk gruptaki isimler kendilerini tamamen Türk olarak hissettiklerini belirtmekte ve birçoğu bu durumdan gurur duyduğunu dile getirmektedir.

Türkiye'de doğan ve yetişen üçüncü kuşak görüşmeci;

Yok yani hiçbir şey söz konusu değildir. Biz kendimizi T.C vatandaşı olarak görüyoruz çünkü zaten ben İstanbul doğumluyum, bazen Kazakistan'dan gelen hocalar soruyor siz Türkiye'ye ne zaman geldiniz diye, ben hiç gelmedim zaten burada doğdum diyorum ve aidiyet duygumu olumsuz etkileyen bir durum yoktur. (K-1)

Türkiye'ye göç ile gelen ikinci kuşak görüşmeci;

Kendimi kimlik olarak Türkiye vatandaşı olarak görüyorum. Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaş olmanın olumsuz hiçbir etkisi yoktur. Çünkü biz Türkiye'ye vatandaş olmak için 1951 sonu müracaat ile 1952'de Mustafa Kemal Atatürk olarak bilinirdi. Buna gelmeyi şerefli bir hizmet olarak, ikinci bir anavatana gelmenin en büyük bir sevgisi olarak geldiğimiz cennet vatan olduğu için, biz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan gurur duyuyoruz mutlu oluyoruz. Ne mutlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak bu büyük bir gururdur ve bunu hayatımız boyunca nesilden nesile sağlayacağız. (K-4)

Türkiye'de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı;

Ben 1978'de Türkiye'de doğmuş birisi olarak kendimi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak görüyorum. Tamam Kazak asıllıyım, kökümüz Kazak ve çevremizin çoğunda Türk olan insanlardan oluşuyor bu da birinci vatan olarak ben kendi şahsım adına konuşuyorum birinci vatan olarak Türkiye'yi benimsemişiz. Mesela en ufak bir detay Kazakistan ile Türkiye maç yapsa ben Türkiye'yi tutarım, bundan daha büyük aidiyet duygusu olabilir mi? (K-7)

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı;

Yani şimdi ben köken olarak Kazağım tabi ki ama ben burada doğup büyüdüm hatta babam burada doğup büyümüş, ben kendimi kesinlikle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak görüyorum. Yani yurtdışına çıktığımızda vesaire bile nerelisin diye sorulduğunda bile ben Türküm diye cevap veriyorum. Sonra aslında gözlerin çekik falan denildiğinde Kazağım diyorum ama birinci aklıma gelen tabi ki Türk kimliği oluyor çünkü doğup büyüdüğüm eğitim aldığım bütün hayatımın şekillendiği yer burası. Aidiyet anlamında hiçbir şey olduğunu düşünmüyorum çünkü Türk kültürü çok kapsayıcı, belki Osmanlıdan gelen bir gelenek olduğunu düşünüyorum. Çok kapsayıcı ve her türlü farklı etnik kökenleri kendi bünyesinde birleştirme ve aynı pota altında değerlendirmek olarak düşünebiliriz. Ayrımcılık olmadığı için ben kendimi Türk hissediyorum. Sırf Kazaklar değil diğer etnik kökenlerde de aynı durum olduğunu düşünüyorum. (K-2).

Türkiye’de doğan ve yetişen ikinci kuşak katılımcı;

Ben kendimi %100 Türk vatandaşı olarak görmekteyim ve bu konuda kendimi %100 Türk gibi hissediyorum. Aidiyet duygumu olumsuz etkileyen hiçbir durum yoktur. (K-20)

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı;

Tabi ki kendimi ilk önce bir Türk vatandaşı olarak görüyorum yani Kazaklığımdan önce Türklüğüm geliyor. Aidiyet duygumu olumsuz etkileyen bir durum olmadı, tamamen adapte olduk biz buraya. (K-18)

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı;

Kendimi elbette kendimi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve Türk milletinin bir ferdi bir evladı olarak hissediyorum. Bu konuda hangi olumsuz faktör olursa olsun, bu millete ve bu devlete bağlılığım hiçbir şekilde sarsılmaz. Şükürler olsun gerek sanayici kimliğim ile, gerek efendime söyleyeyim askerlik vazifemi bi-hakkın yapmış bir mehmetçik olmamın gururunu bi-hakkın 18 ay tamamlamış bir Türk evladı olarak aynı zamanda da onur plaketi sahibi kan bağışçısı olarak 55 defa kan bağışı yapmış vatan millete sadakat ve aidiyet noktasında hiçbir olumsuz faktörün, krizlerin veyahut ta dış tesirlerin benim bu duygumun, bu imanımın zedelenmesinde rol oynayacağı düşüncesinde değilim. (K-8)

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı;

Ben 1978 doğumluyum ve kesinlikle kendimi Türk vatandaşı olarak görüyorum. Kazakistan egemenliğini aldıktan sonra buradan Kazakistan’a geri bir göç başladı. Babamlarda 1999’da kesin dönüş yaptı Kazakistan’a. Biz buradaki aidiyetten dolayı kesinlikle dönemedik memleketimize, babamda kendi babasını kırmamak adına döndü. Ben kesinlikle Türk vatandaşıyım yani öyle görüyorum. Aidiyet konusunda çocukluk dönemimizde

dönerseniz o zamanlar Tatar, Japon, Çin bu tarz şeyler görüyorduk ama artık hiç birisi kalmadı. (K-10)

Bütün bu görüşmeler neticesinde 20 katılımcıdan büyük çoğunluğunun kendisini kimlik ve aidiyet bakımından Türk hissettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcılardan 17'si kendisini tamamen Türk hissettiğini belirtmekte, aidiyet duygusu bakımından ise daha önceleri küçük sorunlar yaşadığını ancak bu durumun ise geçici olduğundan bahsetmektedir. İkinci kuşak olarak tanımlayabileceğimiz göç ile Türkiye'ye gelen katılımcılardan tamamının kendisini Türk olarak hissettiğini belirtmesi de kimlik ve aidiyet hissinin ne kadar güçlü olduğunun bir kanıtı olarak gösterilebilir.

İkinci grup olan kendini Türk olarak betimleyen ancak Kazak kimliğinden de vazgeçemeyeceğini belirten katılımcı sayısı ise üçtür. Bu katılımcıların tamamı üçüncü kuşak katılımcıdır ve kadındır. Bu üç isimden, ikisinin doğum yerleri İstanbul olmasına rağmen Kazakistan'da da uzun yıllar kalmalarının aidiyet hissi açısından etkisi göze çarpmaktadır.

Türkiye'de doğan ve hem Kazakistan hem Türkiye'de yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Aidiyet hissim tam olarak belirgin değil net değil. Çünkü sonradan geldiğim için, ilk okumak için geldim sonra yaşamaya karar verdim. O yüzden kendimi bazı konularda geriye çekiyorum. Bu aralar hepimizin bildiği yabancılara bir düşmanlık aşırı derecede var, aynı zamanda okul içerisinde de yabancı öğrencilerin, çifte vatandaşların daha pozitif hakları olduğunu düşünenler, daha kolay sınavı kazandıklarını inanan insanlar var ve bunu ister istemez dillendiriyorlar ve bu etkiliyor negatif yönde. Bu aidiyet duygumu olumsuz yönde etkiliyor. (K-15)

Türkiye'de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Ya oransal bir cevap verebilirim aslında buna, direkt görüyorum ya da görmüyorum belki %50, %50 gibi diyebilirim. Bunda da şeyin etkisi var. Bizim kültürümüzün çok köklü olması ve toplum olarak birbirimize çok bağlı olmamız, ister istemez bizim oradan kopamamıza neden oluyor. Aslında kendimi T.C vatandaşı olarak görüyorum çünkü bütün haklarından yararlanıyorum, bütün okullarında okudum vesaire yani aslında bulunduğum yerden de ayrı değilim, kopmuş değilim ama kültürümüzde çok güçlü onların içine girdiğimde de birazcık oraya ait hissediyorum. O yüzden birazcık arada kalmışlık durumu söz konusu oluyor. Bu yüzden oransal bir şekilde %50, %50 diyebilirim. Aidiyet bakımından ise diğer azınlık kesimlere baktığımızda ise işte hani Türkiye'de çok fazla etnik kesim var, biz onlara göre daha benimseniyor olabiliriz ortak bir geçmişe sahibiz ve dini olarak ta aynı

backgrounddan geliyoruz. O yüzden çokta olumsuz etkileyen bir durum söz konusu değil beni. (K-14)

Görüşleri açık şekilde verilen iki katılımcıya göre ise kimlik ve aidiyet hissi tam belirgin değildir. K-14 tamamen Türkiye’de yetişmiş biri olmasına rağmen kendini belli düzeyde tam ait hissedememektedir. K-15 ise İstanbul doğumlu olup yaşamının belirli bir bölümüne İstanbul’da belirli bir bölümüne Kazakistan’da idame ettirmesinden ötürü kimlik konusunda ikilimde kalmaktadır.

Genel manası ile Kazakların Türk kimliği ve Türkiye’ye aidiyet hissi incelendiğinde ise olumlu bir tablo ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların yaklaşık %85’i kendini tamamen Türk olarak hissetmekte, geri kalan kesim ise gerek kültür gerek yaşayış olarak arada kaldıklarını belirtmektedirler.

3.2.7.2. Katılımcıların Siyasal Kültürlerindeki Etnik Köken Etkisi

Siyasal kültür, siyasal toplumsallaşma ve etnisite ilişkisi çalışmamızın ana temasını oluşturmaktadır. Etnik ırkın siyasal bakış ile ilişkisini incelemek üzere 20 katılımcıya mevcut siyasal görüşünüzün oluşumunda Kazak etnik kökenine ait olmanızın herhangi bir etkisi var mı? sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplara göre katılımcıları 3 grupta ele alabiliriz. Katılımcıların %60’ı etnik kökenimin siyasal görüşümde etkisi var derken, %25’i etnik kökenimin siyasal görüşümde herhangi bir etkisi yok demiştir. Geri kalan %15’lik kesim ise duruma daha oransal yaklaşmakta genel olarak bakıldığında apolitikliğe daha yakın durmaktadır.

İlk grup olan ve katılımcı sayısı olarak 10 görüşmeciye tekabül eden gruba göre etnik kökenlerinin siyasal görüşlerindeki etkisi açıktır.

Türkiye’de doğan yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Evet etkisi var. Aslında Türkiye’ye bizim ilk geldiğimiz tarihler biz Afganistan üzerinden geldiğimiz için Afganistan’da savaşan mücahitlerle niye savaşmadınız şeklinde savaştan kaçan muamelesi yapan bir grup oldu. Tabi bunlar daha çok dindar kimliğe sahip bir kesimdi. Bunun dışında farklı anlamda bizi dışlamak isteyen insanlarda oldu. Bu noktada bizim Kazak olduğumuzu, Kazakların Türk olduğunu bilen bir kesim tarafından kendimizi sahiplenmiş gördük ve bu Kazak oluşumuzun Türklükle bağlantısını kurarak bizi sahiplenmeye çalışan kesimin bize etkisi olduğunu düşünüyorum. Bu anlamda biraz daha milliyetçi bir görüşe sahibiz. (K-15)

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı;

Yani benim yaşım gereği, ben bu göçten dolayı, daha doğrusu atalarımızın göçte etkilendiği kadar etkilenmedik tabi ki ama onların yaşadığı, onların anlattığı kadarı ile sağ görüşe daha yatkın olarak düşünüyorum ve kendimde böyleyim. Yani etkisi var. (K-9)

Türkiye’ye göçle gelen ikinci kuşak katılımcı;

Etkisi var. Biz genelde sağ ve milliyetçi olarak görüyoruz. Çünkü geldiğimiz yerlerdeki etnik kökene yapılan eziyetlerden dolayı, yaşanan bütün dramlardan dolayı ve büyüklerimizden gördüğümüz için genelde sağ düşünce ile hareket ediyoruz. Kazak ve ataerkil bir toplum olduğumuz için bu görüşte devam ediyoruz. (K-3)

Türkiye’ye doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

E tabi ki var. Şimdi biz milliyetçi, sağ cenaha mahsus bir görüşümüz vardır ve bunun oluşumunda Kazak derken, göçmen oluşumuzun etkisi büyük. Bizim atalarımız gerek Kazakistan’da gerek Doğu Türkistan’da komünistlerin, Sovyetlerin zulmü altında kalmıştır ve oradan göç etmek durumunda kaldığı için biz komünist fikirlere karşıyız. Yani bunu en iyi biliyoruz teoride olduğu gibi pratikte de zulüm yapmışlardır. Dolayısıyla etkisi var. İkinci olarak iç politikada da şöyle bir etkisi var. Bizim babalarımız 1952’de Türkiye’ye geldiğinde iktidarda Demokrat Parti Adnan Menderes vardır. Onun için bizim ailemizde Demokrat Parti ve Adnan Menderes’e karşı büyük sevgi vardır. Ve tabi onun yolundan giden partileri de ailemiz desteklemiştir. (K-1)

Türkiye’ doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Siyasetteki en büyük etki zaten Kazak olmamız. Yani milliyetçi yönümüzün ağır basmasının en büyük nedeni Kazak toplumunun dinine, vatanına ve ailesine bağlı olduğundan dolayı siyasette de biz milliyetçi kimliğimizi ön planda tutuyoruz. Hiçbir zaman sol görüşlü bir yapıya sahip olmadık hem ailece hem kendi bireysel olarak görüşümüzdeki en büyük etkenlerden biri tabi ki. Siyasal görüşümüzdeki en büyük etken Kazak olmamız. (K-12)

Türkiye’ doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Etkisi olduğunu düşünüyorum tabi ki. Bu belki benim jenerasyon için geçerli olabilir ve gençleri belki pek etkilemeyebilir belki Kazak etnik kökenine mensup olması ama Kazaklar sağcıdır yani genelde. Sağ daha meyillidir yani solcu kazak bulmanız pek mümkün değil. (K-10)

Bütün bu yorumlamalar neticesinde ilk grup olarak adlandırdığımız kesimin siyasal bakışlarında etnik ırklarını etkisi olduğunu açıkça ortaya koydukları görülmektedir. Siyasal kültürlerinde etnik ırklarının etkisinin nedeni olarak ise genelde

göç ve öncesinde çektikleri zulüm, gördükleri baskıyı neden olarak göstermelerinin yanı sıra Türkiye’de doğup yetişen kesimden de ataerkil yapıda olmalarından ve dine daha yatkın olmalarından ötürü siyasal fikirlerinde etnik ırklarının etkisi olduğunu belirtmektedir.

İkinci grup olarak adlandırdığımız mevcut katılımcılardan 6’sının görüşü olan siyasal kültüründe etnik ırkının herhangi bir etkisi yok olduğunu savunanlar ise daha çok siyasal kültürlerine ait fikirlerin kendi salt fikirlerinden olduğunu belirten katılımcılar yer almaktadır.

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Mevcut siyasal görüşümün oluşumunda etnik kökenimin herhangi bir etkisi yok. Öncelikle bunu kısa bir cevap olarak söyleyeyim. Dediğim gibi kendimizi daha çok T.C vatandaşı olarak gördüğümüz için belki bu yadırganabilir ama sonuçta bunu yaşayan bunu hisseden bilir. Çünkü hiç bulunmadığımız, her ne kadar Kazak’ta olsanız veya farklı bir vatandaşa olsanız A cumhuriyeti, B cumhuriyeti dünyanın herhangi bir yerinde oraya gidip görmediyse orada gidip yaşamadıysa, oraya ait bir aidiyet duygusu yaşamadıysa hayatı boyunca nerede yaşadysa ister istemez yadırgar. Dolayısıyla benim bu Kazak etnik kökenime mensup olmamla alakalı çok fazla bir şey olmuyor vaka bu gerçek bu. (K-6)

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Etnik ırkının herhangi bir etkisi yok. Tamamen özgür iradem ve düşüncelerimle seçmiş olduğum bir siyasal görüşüm var tabi ki. (K-13)

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Genel olarak etnik kökenimin etkisi yok. Yani sırf Kazak olduğum için siyasal görüşüm şöyle ya da böyle diyemem. Daha çok eğitim aldığımız yerler, yani gördüğümüz sevdiğimiz saydığımız insanların görüşlerini değerlendirerek bir siyasi görüşümüz oluşmuştur. Etnik kökenimin etkisi olduğunu düşünmüyorum. (K-17)

Bu gruptaki katılımcıların fikirlerinde açıkça görüldüğü üzere siyasal fikirlerinin oluşmasında etnik ırklarının etkisini yok saymaktadırlar. Genellikle salt kendi doğruları ve değer verdikleri isimlerin görüşleri neticesinde şekil aldıklarını bildirmektedirler.

Son grup olarak nitelendirdiğimiz ve katılımcılardan 4’nün görüşüne göre ise salt etnik kökenin etkisi yoktur. Duruma genellikle daha oransal yaklaşarak bir çıkarımda bulunmuşlardır. Buna göre;

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Bu da yine oransal olarak biraz var. Kazaklar ve Türkler ortak kökenden geliyorlar bu ortak kökenin etkisi oluyor bakış açımda, milliyetçi ve muhafazakar bir bakış açısına sahip oluyorum ister istemez. Ama tabi temel de yani belki beş ya da on sene önceki temel keskin görüşümdü şimdi ise daha çok adaletin sağlanması ya da işte işlerin düzgün ilerletilmesi biraz ideolojiden daha çok işleyişe kaymış durumda. O yüzden en başta evet ideolojik açıdan bir etkisi var evet ama %100’de değil. (K-14)

Türkiye’de doğan ve yaşana üçüncü kuşak katılımcı:

Aslında yok bence yok yani. Çünkü gerçekten siyasi bir görüşüm yok, siyaset bana çok uzak. Türkiye’de girdikten sonra fark ettim ki eğer bir taraf olacaksan diğer tarafın kesinlikle düşmanlığını kazanacaksın. İlla şurayı seçeyim o tarafla da iyi anlaşırım diye bir şey yok. Ya orası ya burası sana öyle bir şey sunuyorlar. Bir taraf tutman lazım, bu biraz bana siyasetten soğuttu. O yüzden hiç kimseye söylemiyorum ve aslında gerçekten oy kullanmıyorum. Yani gerçekten etkisi yok. (K-15)

Yorumlamalar neticesinde siyasal kültür ve siyasal toplumsallaşmaya etnik ırkın etkisi incelendiğinde katılımcıların yarıdan fazlasının verdiği yanıtlar neticesinde etnik ırkın siyasal kültüre etkisi vardır. Ancak etkisi yok diyen kesimde azımsanmayacak derecededir. Katılımcıların verdiği cevapların niteliksel oranlarına bakıldığında ise ikinci kuşak katılımcılardan ikisi etnik ırkın etkisini savunurken, biri etkisi yok bir diğeri ise etkinin kısmi olacağı üzerinde durmuştur. Üçüncü kuşak katılımcıların büyük bir çoğunluğu etnisitenin siyasal bakışa etkisini savunurken 4 isim etkinin olmadığını savunmuştur.

Katılımcıların eğitim durumu açısından verilen cevaplar incelendiğinde ise lisans düzeyindeki üç ismin siyasal kültürde etnik ırk etkisinin olmadığını savunduğu göze çarpmaktadır. Bu isimler siyasal fikirlerinin oluşumunda salt kendi düşünceleri olduğu üzerinde durmaktadırlar.

Tüm bu yorumlardan ulaşılan genel kanı ise Kazakların Türkiye’deki siyasal bakışlarında etnik ırklarının etkisinin önemli düzeyde etkili olduğu görüşüdür. Zira oransal bir oran vererek cevaplayan isimlerde aslında etnik ırkın siyasal bakıştaki etkisi üzerinde durmuştur. Buradaki tüm sonuçlarda da görüldüğü üzere o ya da bu şekilde İbn-i Haldun’un asabiyet teorisi doğrulanmakta ve nesep birliğinden gelen yardımlaşma ve beraberlikle temel bir duruş ortaya çıkmaktadır. Asabiyetin nesep birliğinden ötürü gelen ve süreç dahilinde inanç birliğine dönüşerek devletlerin dahi kurulmasında rol oynayan

soyut bir olgudur. Nesep birliğinde gelen aidiyet hissi ile kişiler genel bir tavır ortaya koymakta ve hayata bakışlarından siyasal bakışlarına değin fikirlerini şekillendirmektedirler.

3.2.7.3. Katılımcıların Türkiye Siyasetine İlgisi ve Siyasetin Takip Edildiği Kanalların Niteliği

Toplumların siyasal kültür ve siyasal toplumsallaşması ile ilgili genel bir kanıya varabilmek için kişilerin siyasal ilgisine yönelik çalışma yapılmalıdır. Bu çalışmada da 20 Kazak katılımcı ile görüşülmüş ve katılımcıların Türkiye siyasal gündeminin takip edilip edilmediği sorulmuş ve eğer takip ediliyorsa daha çok hangi kanallardan beslenildiği üzerine gidilmiştir. Katılımcıların hepsi Türk siyasal gündemini yakinen takip ettiklerini belirtmiştir. 21 katılımcıdan yalnızca 2'si Türkiye'yi fazla politik bulduğu için Türkiye'de siyaseti takip etmemenin mümkün olmadığı üzerinde durmuştur. Türk kültürünü fazla politik bulan 2 katılımcı da 3.kuşak katılımcıdır. Biri kadın biri erkek ve ikisi de lisans düzeyindedir.

Katılımcılardan %90'ına yakını bir şekilde televizyon üzerinden siyasal gündemi takip ettiğini savunurken, televizyondaki haberlerin yanı sıra olduğunu savunan isimlerde vardır. 3.kuşak katılımcıların neredeyse tamamına yakını siyasal gündemi internet ve internetin tabi bir sonucu olan sosyal medyadan takip ettiğini belirtmektedir. Türk kültürünü fazla politik bulan 2 katılımcıda siyasal gündemi yine sosyal medya üzerinden takip ettiğini belirtmektedir.

20 katılımcıdan bazı isimlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Türkiye'de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı;

Tabi şimdi takip ediyoruz akademisyen olduğumuz için. Her kanalı kullanıyoruz gerek televizyon, internet, gazete radyo ve sosyal medya hepsini takip ediyoruz. Ayrıyeten parti mensupları ile de görüşüyorum. Siyasi harekete aktif katılmıyorum ama parti mensupları ile görüşerek basından oradan buradan duyduğumu, birinci elden parti mensubu ile görüşerek partinin yaklaşımını, faaliyetlerini ve icraatlarını onlardan duyuyoruz. Yoksa ben kendimi partiler üstü görürüm. Hiçbir partiyi beğenmem, her partide beğendiğim yönler vardır. Nihai kararımızı seçim esnasında son günde veririz. (K-1)

Türkiye'ye göçle gelen ikinci kuşak katılımcı;

Siyasi gündemini takip ediyoruz. Takip ederken dünyada kaç yüz tane devlet, millet varken bunların bir yaşamı vardır. Onların biri bir kalkınma hamlesinde, diğeri başka bir hamledeyken bizimde aynı halde Türkiye'nin gündemini takip etmek boynumuzun borcudur ve takip ediyoruz. En çok şu an da, eskiden biliyorsunuz bir iki dalga radyo olurdu oradan takip ederdik ancak ne derler geçti Bor'un pazarı sür eşiği Niğde'ye demişler şimdi artık televizyon olduğu için görsel yayından takip ediyoruz. Ben burada TRT kanallarını dinliyorum, TRT Avaz dinliyorum ondan sonra A Haber dinliyorum, ATV dinliyorum ve buna benzer televizyonları seyrediyorum. Birinde ne söyler, ötekinde ne söyler bakmak için terazi yapmak için hepsini seyrediyoruz ve takip ediyoruz. (K-4)

Türkiye'de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Evet siyasal gündemi kendi çapımda etmeye çalışıyorum. Sosyal medyayı gençler daha çok kullanıyor ben pek kullanmıyorum. En çok haber kanalları yani televizyon ile takip ediyorum. (K-10)

Türkiye'de doğan ve yetişen 3.kuşak katılımcı:

Tabi yakından takip ediyorum. Sosyal medya takipte çok ağırlıklı değil, sosyal medya da yapılan yorumların çok gerçekçi olduğuna inanmıyorum ve yanlış olduğuna inanıyorum. Ben burada biraz daha televizyondan takip ediyorum. Ama tabi bu yanlışlı TV'ye bağımlı olduğumu da göstermiyor. Herhangi bir siyasal partinin tekelinde olan bir televizyon kanalını takip etmiyorum, genelde her kesimden olan oturumları, her kesimden olan programları takip edip kendi açımdan yorumlayarak kendi yorumumu oluştuyorum. Ağırlıklı televizyon, gazete ve radyo zaten yok. İnternete çok güvenmiyorum çünkü çok yalan haber oluyor bu da benim görüşüme uymuyor. (K-12)

Görüşleri verilen dört katılımcıda Türkiye'nin siyasal gündemini daha çok televizyon üzerinden takip etmektedir. K-1 akademisyen olmasının siyasal gündemi takip etmesinin güdüleyen bir nedeni olduğunu belirtmekte, K-4 ise Türk siyasal gündemini takip etmenin bir vatandaşlık görevi olduğunun üzerinde durmaktadır. K-10 ise siyasal gündemi takip ederken yalnızca televizyon üzerinden takibi gerçekleştirmekte ve sosyal medyaya uzak olduğunun üzerini çizmektedir. K-12 ise sosyal medyayı yanlış bulduğunu belirtmekte bu sebeple daha çok televizyondan siyasal gündemi takip ettiğinin üzerinde durmaktadır. Üçünün mesleki olarak farklı mesleklere ait olmalarının ve hatta kuşak olarak ta farklı kuşaklardan gelmelerine rağmen ortak bir paydada birleşmesinin nedeni ise Türkiye'ye aidiyet hissi, Türk kimliklerinin bir sonucu olarak siyasal gündemi takip etmeleridir.

Bunların yanında Türk siyasal gündemini daha çok sosyal medya ve internet üzerinden takip eden ve daha çok 3.kuşak katılımcı olan yaş olarak ise daha genç minvalde seyreden katılımcılarımızda vardır. Bunlardan birkaçının görüşü ise şöyledir:

Türkiye’de doğan ve yetişen 3.kuşak katılımcı:

Türkiye’nin siyasal gündemini tabi ki takip ediyorum. Takip için genelde internet kullanıyoruz tabi artık cep telefonumuz sürekli cebimizde anında düşüyor bütün haberler falan. Ama tabi televizyonda da önemli bir şeyler var ise onun da takibini sağlarım. İnternet çıktığından maalesef artık gazete okuyamaz olduk. (K-13)

Türkiye’de doğan ve yetişen 3.kuşak katılımcı:

Tabi ki takip ediyorum, bölümümle alakalı olduğu için hep onun içindeyiz aslında ben öyle düşünüyorum. Bence sosyal medyanın şöyle bir etkisi var. Televizyon böyle daha bir tarafı tutuyor, sosyal medya mesela sol taraf televizyon ise daha çok sağ kesime hitap ediyor gibi geliyor bana, Türkiye’de en azından böyle. Sosyal medya ise daha çok gençlere hitap ettiği için ve gençler fikirlerini daha özgür konuşabiliyor çünkü henüz mesleğe atılmamış, hayatı yeni yeni öğreniyor ve sosyal medyada daha rahatlar. Sosyal medyadan takip ediyoruz diyebilirim. (K-16)

Türkiye’de doğan ve yetişen 3.kuşak katılımcı:

Evet takip ediyorum ama televizyon yok 2 seneden beri seyretmiyoruz. İnternet ortamında haberleri takip ediyorum. Sosyal medya var facebook ve instagram üzerinden ve google’dan bakıyorum. (K-18)

Türkiye’de doğan ve yetişen 3.kuşak katılımcı:

Yani çok özellikle takip etmiyorum ama merakta ediyorum. Genellikle internette takip ediyorum. Televizyonun ise genelde yanlış olduğunu düşünüyorum o yüzden birçok kanalı seyretmiyorum, haberleri çok fazla takip etmiyorum açıkçası ama internet daha doğru gibi geliyor bana. (K-19)

Türkiye’de doğan ve yetişen 3.kuşak katılımcı:

Takip ediyoruz birçok Türk vatandaşı gibi. Genellikle ben internet üzerinden takip etmeyi, sosyal medyadan takip etmeyi daha doğru buluyorum. Çünkü ülkedeki birçok iletişim kanalının kendilerini yeterince özgür ifade edemediklerini ve yanlış olduklarını düşünüyorum. Onun için genellikle internette farklı grupların söylemlerini de takip etmeye çalışıyorum. (K-5)

Bütün bu yorumlamalar neticesinde Kazakların, Türkiye siyasetine ilgisi ve takip durumu oldukça önemli bir düzeyde seyretmektedir. Katılımcıların neredeyse

tamamı Türkiye'nin siyaseti ile ilgilenmektedir. Çok düşük bir oranda siyaseti yakından takip etmiyorum diyen kesiminde fikir olarak apolitik oldukları görülmektedir. Türk siyasetine ilgi ve takip durumunun tamamen aidiyet hissi ile ilgili olduğunu ortaya çıkmaktadır. Zira kimlik olarak ait hissedilmeyen bir ülkeyi takip etmek fikren mümkün değildir.

3.2.7.4. Katılımcıların Kazakistan Siyasetine İlgisi

1952 yılında planlı bir şekilde başlayan Kazak göçleri 1990'ların başına değin aralıklarla sürmüştür. Günümüze bakıldığında ise 20.000 düzeylerinde bir Kazak nüfusunda bahsedebilmekteyiz. Kazak vatandaşların aidiyet ve kimlik hissinden kopmamaları ve etnik ırklarının birliği açısından birçok Kazak derneği kurulmuş ve birlik beraberlik oluşturulmaya çalışılmıştır. Bunlara ek olarak 1991 yılında Kazakistan'ın bağımsızlığını almasının ardından, Kazakistan Cumhuriyeti Türkiye'de yaşayan vatandaşlarını kendi ülkelerine gelmeleri için davet etmeye başlamıştır. 1999 yılında ise resmi davetler yapılmış ve Kazakistan'dan ev, arsa gibi hediyeler verilerek ülkelere dönmeleri istenmiştir. Ancak buna çok çok az bir kesimden yanıt alınmış kesin dönüş yapan kesimin oranı %20 dolaylarında kalmıştır. Bu tamamen Kazak vatandaşların Türkiye'ye ait kimlik hisleri ile alakalıdır.

Yapılan bu araştırma ile de Kazak vatandaşların siyasal kültürüne etnik ırklarının etkisi üzerinde durulmuştur. Katılımcıların Kazakistan siyasetiyle ilgili ölçülmek istenirken, Kazakistan siyasetini takip edip etmedikleri sorusu sorulmuş, takip etmeleri durumunda ise takibin boyutu hakkında yorumlamalar getirilmesi istenmiştir. Bu sorulan soru ile amaç Kazak vatandaşların aidiyet hissini ne düzeyde olduğunu ölçmek ve memleketleri olan Kazakistan'a ait siyasal ilgi düzeyleri hakkında çıkarımlarda bulunmaktır.

20 katılımcıya sorulan sorular neticesinde, katılımcıların neredeyse tamamına yakını Kazakistan siyasetini yalnızca ilgilenme boyutunda takip ettiklerini belirtmiştir. Önemseme boyutunda takip eden üç katılımcının bu boyutta Kazakistan siyaseti ile ilgilenmesi, Kazakistan ile yakın ilişki içerisinde bulunmalarına bağlamaktadır. 1 katılımcı ise Kazak siyasetine bilgilenme boyutu ile katıldığını belirtmektedir. Geriye kalan 17 katılımcı ise Kazak siyasetine yalnızca ilgi boyutunda katıldıklarını ve Kazakistan siyasetini sağlıklı bulmadıklarını belirtmektedir.

20 katılımcıya sorulan sorular neticesinde katılımcılardan bazılarının verdikleri cevaplar şöyledir:

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Evet yakından takip ediyorum. Aktif katılmıyorum Kazakistan siyasetine. Bu benim prensibimdir çünkü ben Kazak vatandaşı değilim Türk vatandaşıyım. Ben sadece Kazakistan’da ne oluyor ne bitiyor onları öğreniyorum. Oraya gittiğimizde de parti mensupları, aydınlarla da görüşüyor ve onlardan da fikir ediniyoruz ama bilfiil siyaseti etkileyecek herhangi bir oluşuma girmiyoruz buna hukukumuz yok, çünkü buna hukukumuz yok. Kazak vatandaşı olsaydık buna seve seve katılırdık şimdi biz Türk vatandaşıyız dolayısıyla haddimizi, yerimizi biliriz. Aynı zamanda Kazakistan’ın faydasına olacak herşeye de aktif şekilde katılıyoruz. (K-1)

Katılımcı, Kazakistan siyaseti ile ilgilendiğini belirtirken dahi Türk vatandaşlığından ve dolaylı olarak aidiyet hissinden bahsederek, Kazak siyasetine yalnızca ilgilenme boyutunda ilgilendiğini belirtmektedir.

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Elbette takip ediyorum. Gerek dernekteki konumumuz gereği gerekse ticari konumum hasebiyle sık sık Kazakistan’ı ziyaret ediyorum. Orada birçok yönetim noktasında arkadaşlarımda var, entelektüel bir çevremde var dolayısıyla ciddi bir önem veriyorum oradaki siyasete (K-8)

Katılımcı Kazakistan siyasetini yakinen takip ettiğini belirtmektedir. Bu takip etmenin gerek yöneticisi konumunda olduğu Kazak derneği gerekse Kazakistan ile ticaret yapmasından ötürü olduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Evet ediyorum internet üzerinden ve Kazakistan’a gidip gelen insanlardan sorarak ama eylem ölçüsünde değil ama yine de öğrenmeye çalışıyoruz gelişmeleri ve öğrendiklerimizi de çevremizdeki insanlarla hem bir Kazak olarak Türkiye’de yaşayan Türk vatandaşlarını bu konuda bilgilendirmek hem de kendi çevremizi bilgilendirmek anlamında böyle bir ilgiyle takip ediyoruz. Bilgilenme seviyesinde takip ediyoruz diyebilirim. (K-5)

Katılımcının takibi diğer katılımcılara oranla daha ileri seviye olan bilgilenme aşamasındadır. Bunu mesleği olan öğretmenlik ile ilişkilendirebiliriz. Zira belirttiği cümleler ile de edindiği bilgileri bir şekilde çevresine ilettiğinden bahsetmektedir.

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Şimdi ben ilkokulu burada okudum, ortaokul ve liseyi Kazakistan’da okuduğum için Türkiye’de yaşayan bir Kazağa göre daha ilgiliyim. Önemseme boyutunda diyebilirim. Ancak Kazakistan’daki siyaset tabi ki buradaki gibi değil. Kazakistan bağımsızlığını alalı daha 27 yıl oldu ve ilk cumhurbaşkanı daha yeni değişti. O yüzden Kazakistan’ın hem demokrasi hem de cumhuriyet olarak alacak alacağı daha uzun yolu var. (K-17)

Katılımcı uzun yıllar Kazakistan’da yaşamasına rağmen, Kazak siyasetini tam olgunlaşmış bulmadığını ve Kazak siyaseti ile yalnızca önemseme boyutunda ilgilendiğinden bahsetmektedir. Yine burada da Kazak vatandaşların Türk kimliğinin kendileri üzerindeki etkisi gözlemlenebilmektedir.

Türkiye’de doğan ve yetişen ikinci kuşak katılımcı:

Kazakistan siyasal gündemini takip etmiyoruz. Etmemizin nedeni ise orada yaşasak bize oradaki yaşam bize çok uymuyor, ilgimizi çekmiyor. Orada yaşasak bile hep Türkiye Türkiye diyoruz. Kendimizi tamamen Türk olarak görüyoruz. (K-11)

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

O konuda benim çok büyük eksikliğim var. O bizim kendi hatamız, takip edemiyoruz. Dediğim gibi o hatayı başta kabul ediyorum. İş hayatının yoğunluğu, evli olmamız hasebiyle çocukların eğitimi artı bahsettiğim gibi belli bir cemaate mensup olmamdan dolayı çok fazla zaman ayıramıyorum. Artı bide Kazakça ve Rusçayı özellikle Kazakçayı çok fazla bilmediğimiz için biraz korkuyoruz çekiniyoruz. Bahane arayıp tembelliğe doğru gidiyoruz. Orada büyük bir eksikliğimiz var. Aslında takip etmek lazım belli bir düzeyde bilgilenme anlamında, inşallah ileriki zamanda belli bir düzeyde takip ederiz diye ümit ediyoruz. (K-6)

Her iki katılımcının da Kazakistan siyasal gündemini hiç takip etmemesi ilginç bir durum ortaya koymaktadır. Zira iki katılımcının hem kuşak olarak farklılıkları vardır hem de eğitim ve mesleki açıdan birbirleri ile uyumlu değillerdir. Bu durumdan ortaya çıkarılabilecek tek sonuç ise iki katılımcının da aidiyet ve kimlik açısından kendilerini Kazakistan’a ait hissetmemeleridir.

Türkiye’de doğan ve yetişen ikinci kuşak katılımcı:

Evet genelde takip ediyoruz. Kazak vatandaşı değiliz, Türk vatandaşıyız ama genelde internet üzerinden gelen siyasi ve ticari her türlü bilgileri takip ediyoruz. Ama eylem olarak değil sadece bilgi amaçlı bakıyoruz. İlgilenme boyutunda bakıyoruz. (K-3)

Yapılan tüm bu araştırmalar ve görüşmeler neticesinde 20 katılımcıya hem Türkiye hem Kazakistan siyasetine ilgileri bazında sorular sorulmuştur. Verilen cevaplara göre ise katılımcıların neredeyse tamamına yakını Türkiye siyaseti ile ilgili olmalarına rağmen, Kazakistan siyaseti ile bağları Türkiye'ye oranla daha düşüktür. Tamamen ana vatanlarından uzak bir tablo ortaya sermezken, Türkiye ile ilişkilerinin daha sıcak olduğunu söyleyebiliriz. Kazakistan siyasetine ilginin az olmasının nedenini ise bazı katılımcılar Kazakistan'ın demokratik yönden sağlıklı olmamasına bağlarken bazıları ise apolitik olmalarına bağlamıştır.

3.2.7.5. Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşlarına Katılım Durumu

Bireylerin ait oldukları yapıya uyum sağlamaları ve ait oldukları topluma ait fikirlerinin oluşması açısından sivil toplum örgütlerinin önemi büyüktür. Günümüzde demokrasinin işleyişi açısından bir ülkedeki sivil toplum örgütlerinin işleyişine bakmak yeterli olmaktadır. Sivil toplum örgütleri ile bireyler demokratik işleyişe katılmakta ve bir bakış, görüş ortaya koymaktadır.

Bu anlamda araştırmamızda 20 katılımcıya Türkiye'deki herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliklerini olup olmadığı var ise mahiyetlerinin ne olduğu üzerine sorular sorulmuştur. Katılımcılardan 10'u herhangi bir sivil toplum kuruluşu üyeliğinin olmadığını belirtirken, diğer 10 katılımcı farklı dernek, vakıf, sendika, siyasal parti gibi sivil toplum kuruluşlarında yer aldığından bahsetmiştir. Katılımcılardan yarısının etnik köken olarak ait oldukları Kazak derneklerinde üyelikleri bulunmaktadır. Bu üyelikleri nesep birlikteliği, ortak kimlik hissi gibi durumlarla açıklamaktadırlar. Ayrıca dernek faaliyetleri ile kendi örf ve adetlerine uygun etkinliklerde bulunduklarını ve böylece birlik ve beraberliklerini koruduklarını belirtmektedirler.

Katılımcılardan 10'nun siyasal parti katılımları ve mahiyetleri ile ilgili verdikleri cevapları incelersek:

Türkiye'ye göçle gelen ikinci kuşak katılımcı:

Ben gençlik dönemimde ilk olarak Türkiye'de bir Doğu Türkistan Göçmenler Derneği kuruldu 1960'da. Babamda göçü Türkiye'ye getiren önder olduğu için, bende derneğin gençlik teşkilatını yönettim. Folklorunu yönettik oynadık zıpladık. Ondan sonra 1986'da Kazak vakfı kuruldu, 1990'da yönetime seçimle gelerek çalışmalar yaptım hatta bu çalışmalarla başbakan Tansu Çiller'i derneğin açılışını getirip, aktifroller oynadık. Şu anda

dünyada tam bir Kazak Türkleri Vakfı bizim kurduğumuz vakıftır, fidanın meyvesidir şimdi ise o meyveden taşlayıp yiyorlar. (K-4)

Katılımcı ikinci kuşaktan olması ve Türkiye'ye ilk göç eden isimlerden biri olması nedeniyle Türkiye'deki Kazak derneklerinin kuruluş ve yönetiminde aktif rol oynamıştır. Bu derneğin kuruluş amacından da anlaşılacağı üzere amaç etnik birliktelik dahilinde gelenek ve göreneklerin devamını sağlamak ve ileriki nesillere aktarmaktır.

Türkiye'de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Sendika olarak biz eğitimcilerin üyesi olduğu sendikalardan birine üyeyim. Ama onun dışında dernek olarak bizim Kazakların bir derneği vardı önceden yarı-resmi bir üyeliğimiz vardı. Dernek vakıf vb. Kazaklara ait sivil toplum kuruluşlarında görev almaya ve kendi alanımızda yapabileceğimiz alanlarda destek olmaya çalışıyoruz. (K-5)

Katılımcı mesleksel açıdan ait olduğu alana ait bir sendikaya üyeliğinden bahsetmekte ve ek olarak etnik olarak ait olduğu alandan da kopmadığını o alanda olan derneklere de fayda mahiyetinde katıldığını belirtmektedir. Etnik olarak ait olduğu toplumun derneğine üye olarak etnik köken dahilindeki sorunlara çözüm bulabilmek ve birlik hissini arttırmak adına burada olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'de doğan ve yetilen üçüncü kuşak katılımcı:

Evet var. Bölümüm gereğince Türk Kızılay'ında staj yapıyorum. Umuda Koşanlar Derneği ve isimlerini anımsamıyorum ama İHH'dayım. Hepsinde birçok sendikada aktif rol oynuyorum. (K-15)

Katılımcı mesleksel açıdan birçok derneğe ve kuruluşu üyeliği olduğundan bahsetmektedir. Buradaki sivil toplum kuruluşu katılımı ise etnik aidiyetlikten daha çok mesleksel aidiyetlik olarak görüntülenmektedir.

Türkiye'de doğan ve yetilen üçüncü kuşak katılımcı:

Dernek ve bir vakıfa üyeyim. KATEAD, Kazak Türkleri Eğitim ve Araştırma Derneği. Aynı zamanda Kazak Türkleri gençlik kollarındanım.

Bu ve bunun gibi minvalde verilen yanıtlar neticesinde, katılımcıların %55 yakını bir sivil toplum kuruluşu üyesidir. Üyeliği bulunanların neredeyse tamamı etnik kökenlerinin ait olduğu derneklerde aktif rol oynamakta veya üyelikleri bulunmaktadır. Kalan %45'lik kesim herhangi bir sivil toplum kuruluşunu üye olmadığından

bahsetmektedir. Bunun nedenini ise gerek damgalanmamak adına gerekse mesleki açıdan ayrıştırılmamak adına olduğunu belirtmektedirler.

3.2.7.6. Katılımcıların Oy Verme Davranışını Etkileyen Faktörlerin Durumu

Katılımcıların siyasal bakışlarında ve siyasal katılma durumları incelemek adına, Türkiye’de oy verme davranışını etkileyen en önemli unsurlar nelerdir? İdeoloji, aile ve çevre etkisi ya da lider’e göre mi oy verirsiniz? şeklinde sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar neticesinde Kazak etnik kökeninde mensup bireylerin siyasal bakışı hakkında çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır.

20 katılımcıdan 13’ü salt ideoloji bazında oy verdiğini savunurken, 2 katılımcı bütün bu faktörlere bakmaksızın yapılan icraatın oy verme davranışında etkili olduğunu savunmaktadır. 3 katılımcı tamamı ile aile ve çevre etkisi diyememekle birlikte bu etkinin yerinin önemli bir mahiyette olduğu üzerinde durmaktadır. Katılımcılardan yalnızca biri salt lidere göre oy verme davranışında bulunurum derken, lider ile birlikte ideolojinin etkili olduğunu savunan kesimde bir hayli fazladır. Bu görüşe göre ideoloji ve lider birbirinden bağımsız ele alınamamaktadır.

Oy verme davranışında bulunurken, ideolojinin elzem olduğunu söyleyenlerin yanında ideolojinin yanına aile etkisini de belirten isimler olmuştur. Bu durumu ise Kazak toplumunun ataerki yapısı ile ilişkilendirebiliriz. Bütün bu düşüncelerin yanında katılımcılardan iki isim ise oy verme davranışında önce yapılan işe bakıldığından daha sonra diğer faktörlerin önemli olduğu dile getirmiştir.

Katılımcılardan bazılarının sorulara verdiği cevaplar şöyledir:

Türkiye’de doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Beni en çok etkileyen Ziya Paşa’nın bir sözü var ki, kişinin lafına bakılmaz ayinesi iştir. Ben partinin icraatine bakarım, eğer parti halka, millete, devlete, topluma ve çevreye faydalı icraatlerde bulunuyorsa birinci olarak o. Tabi daha sonra partinin lider konuşmaları gibi. Önce icraat önce işe bakıyoruz. Çünkü bazen retorikte güzel sözler yapıyor konuşuluyor, icraatte tersi yapılıyor. Politikada hele Türk politikasında ben söze hiç güvenmiyorum çünkü politikacılar yalan söylemeyi alışkanlık haline getirenlerdir. Mesela seçimlerde partiler birbirine ağır ağır hakaretler ediyor sonra o seçimde kaldı diyor bu yanlış. Bu neye benziyor ahlaklı insan maça gidip ağır küfürler ediyorlar sonra orası maç,

olmaz. O yüzden ben partilerin sözlerine Türkiye ortamında güvenmiyorum. Çünkü dün diündür, bugün bugündür. (K-1)

Türkiye'ye göçle gelen ikinci kuşak katılımcı:

Etkileyen şey partide değil, bu seçimle gelecek hükümet kurulacak, bu hükümet ne yapması lazım memleketi iyi yönetmesi lazım. Bende onun için bütün bu seçimler olduğu zaman teraziye koyuyorum, hangisini seçersek bize daha hayırlı olur diye. Hatta tavsiyede bulunurum, ey arkadaş bize evvela vatan olmaz, vatan olmadan millet olmaz. Bize bak memlekette çıktık hicretten geldik, vatan Türkiye'dir ve Türkiye'de yaşıyoruz eğer o vatan sağlam olsaydı biz buraya gelmezdik. (K-4)

Buradaki iki katılımcının da üzerinde durduğu mevzu tamamen yapılan iş ve icraat meselesidir. Oy verme davranışında bulunulurken yapılan işlere bakıldığından ve bir düşünce dahilinde oy verdiklerinden bahsetmektedirler.

Bunların yanında salt ideolojiye savunan kesim ve ideoloji ile liderin paralel bir işleyişte olduğunu savunan bir kesimde vardır. Bunları örneklendirecek olursak:

Türkiye'den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

İdeoloji benim için önemli. Muhakkak liderin etkisi de vardır. Ama mesela diyelim benim ideolojimden farklı bir ideolojiden gelen lider gelip te benim ideolojimi savunsa bile ben ona oy vermem. (K-18)

Türkiye'den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Benim için oy vermede önemli etken ideolojik fikir olduğunu düşünüyorum. Parti, lider ya da ailemin ve çevremın etkisinin çok fazla olmadığı kanaatindeyim. İdeolojik olarak milliyetçi muhafazakar bir görüşe sahip olduğumuz için oyu o noktada vermeye çalışıyoruz. (K-5)

Türkiye'den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Ya şimdi her ne kadar vaatlerini yerine getirmesine, işleyişine ve adaletine baksak ta temelde aslında ideolojiye bakıyoruz hepimiz. Temel anlamda ideolojiye baktıktan sonra o ideolojinin altında da gerçekten vaatlerini yerine getirir mi? bu insan gerçekten iş yapıyor mu? Ya da topluma ne kadar faydalı olabilecek? bunlara da bakıyorum ama temel anlamda ideoloji diyebilirim. Ailemin pek etkisi yok parti ve lider dediğim şey aslında ideolojiye girmiş oluyor biraz, ideolojiye belirledikten sonra ilgili partide liderin gerçekten yararlı olup olmayacağı da benim büyük oranda belki %50 oranında oy vermeme etkileyebilir. Gerçekten o liderde liderlik vasfı görmüyorsam ve katkı sağlayacağını düşünmüyorsam oy vermeyebilirim ki çoğu zamanda oy vermediğim olmuştur. (K-14)

Burada fikirleri belirtilen üç katılımcıda ideolojinin oy verme davranışı üzerindeki önemi üzerinde durmaktadır. Oy verme davranışında bulunurken önce ideolojik bir görüş dahilinde bir parti belirlediklerinden ve daha sonra bu yönde bir atılımda bulunduklarını belirtmektedirler. Burada üzerinde durulması gereken konu Kazak etnik kökeni için ideolojinin ne denli önemli düzeyde olduğudur. İdeoloji çerçevesinde şekillenen topluluk asabiyet neticesinde bir fikir ortaya koymakta ve belki etnik ırklarından gelen birliktelik neticesinde siyasal bakışlarındaki neticeyi ortaya koymaktadırlar.

Bunlara ek olarak katılımcılardan ikisi lidere oy verdiğini belirtmektedirler. Bunlardan biri lideri salt şekilde ele alırken, diğeri lider ve aile etkisinin öneminden bahsetmektedir.

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Eğer oy kullansaydım kesinlikle lidere, kişiye yani bireysel oy kullanırdım. Partiye değil çünkü parti görüşü çok farklı oluyor. (K-15)

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Burada en büyük faktör bana sorarsanız lider. Çünkü Türkiye’ye gelmiş bizi hem iç hem dış siyaset te bizi temsil edebilecek bir lider geldiğine inanmıyordum ancak şu an iktidarda olan partinin cumhurbaşkanına sempati duyuyorum sadece o da dış politikada izlediği siyaset ve etkili duruştan dolayı. Burada lider benim için etkili ikinci planda da aile etkili. Kazak yapısında olduğumuz için yani ailede de lider etkin bir rol oynamakta bu ataerkil yapı ile alakalı. Benim için aile ve lider benim için ağır basıyor. Çevre etkisi çok değil, partide çok ilgilendirmiyor beni, ideoloji olabilir ama lider ve aile etkisi önemli benim için (K-12)

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Yani en büyük etken olarak ailem önemli ama daha doğrusu etkiliyor aile olarak, ama aynı zamanda parti ve lider olarak ta, kendi görüşlerimi tabi ki önemsiyorum. Partinin içine girerek araştırmıyorum bu bir gerçek ama bakıyorum ne işler yapmış neler yapmış ona göre kendim tartarak biçerek yapıyorum. Buna göre aile ve parti etkili diyebiliriz. (K-9)

Tüm bu görüşler çerçevesinde Kazak vatandaşların siyasal katılımlarında ideolojinin etkisinin büyük olduğunu, bunun yanında ideolojiden bağımsız ele almadıkları lider ve parti etkisinin de bulunduğunu ve ayrıca ataerkil yapıdan gelmelerinin tabii bir sonucu olarak ta aileden etkilendiklerini belirtmek gerekmektedir.

3.2.7.7. Katılımcıların Türk Siyasal Kültürüne Uyum Algısı

İnsanların ait olduğu topluma entegrasyonu tamamen aidiyetleri ile ilgilidir. Siyasal kültürde bir toplumun aynası olma niteliğini taşımaktadır. Bu minvalde araştırmamızda 20 katılımcıya Türk siyasal kültüründe bir Kazak olarak anlamlandırmakta sorun yaşadığınız veya uyum sağlayamadığınız herhangi bir alan var mı? sorusu sorulmuştur ve Türk siyasal kültürüne bir eleştiri getirilmesi istenmiştir. 20 katılımcının 14'ü Türk siyasal kültürüne uyum da herhangi bir sorun yaşamadığını dile getirirken, 1 katılımcı siyasal kültürde değil kültürde ufak tefek uyum sorunu yaşadıklarını belirtmiştir. 5 katılımcı ise Türk siyasal kültüründe farklı alanlarda farklı anlamlandırma sorunları yaşadıklarını dile getirmiştir.

Bu anlamda verilen cevapları iki farklı grupta değerlendirirsek, Türk siyasal kültüründe herhangi bir uyum sorunu yaşamadıklarını dile getiren katılımcıların görüşleri şöyledir:

Türkiye'den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Yok yani biz burada doğup büyüdüğümüz için hatta ben Kazak kökenli olduğum için Türkiye'deki olayları daha iyi anladığımı da düşünüyorum. Çünkü dışarıdan bakıyorum bazı şeyleri daha iyi gözlemliyorum. Kazakistan'ı yakın takip ediyoruz, bakıyorum farklı bir atmosfer farklı gelişimler var. Sovyet tecrübesi var buranın NATO tecrübesi var dolayısıyla ben daha iyi, Türk vatandaşlarına göre, Kazak olmayan vatandaşlara göre daha üst seviyeden görebildiğimi zannediyorum. (K-1)

Burada katılımcı Türk siyasal kültürüne bir Kazak olarak baktığında daha sağlıklı yorumlamalar getirdiğinden bahsetmekte ve aslında kendini bir dış göz olarak yorumlamaktadır. Uyum sağlamakta sorun yaşanan bir durum olmadığından bahsetmesi de aslında tamamen Türkiye'de doğup yetişmesi ile alakalı görünmektedir.

Türkiye'den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Yok yani pek fazla öyle bir şey yaşamadık. Zaten bizim bütün dünya görüşümü veya siyasal fikirlerimiz Türkiye'de olduğu için yani biz dışarıdan bir kültür getirip te Türkiye'de uyum veya buraya adaptasyon gibi bir şey yaşamadık. Biz zaten yaşamız itibarıyla Türkiye'de her şeyi öğrendiğimiz için bizim öyle bir adaptasyon sorununuz olmadı. (K-5)

Katılımcı Türkiye'de doğup yetişmesi nedeniyle Türk siyasal kültüründe uyum sorunu yaşamadığını belirtmektedir.

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Saçma diyebileceğim bir durum yok bence. Kazak olarak derken aslında diğer Türki Cumhuriyetlerden çok farklı olarak Türkiye’de demokratik bir yönetim var kötü değil iyi bir örnek olduğunu düşünüyorum aslında. Bence SSCB sonrası var olan, kurulan tüm cumhuriyetlerde demokratik sorunlar olduğunu düşünüyorum. Çoğu hala bir kişinin devamı gibi. Komünizmin sonradan evirilen kötü tarafının hala devamı söz konusu. Hem Türki cumhuriyetler olsun hem Gürcistan, Ermenistan hala örneklerini görüyoruz. Bu açıdan Türkiye çok farklı o yüzden iyi bir örnek olduğunu düşünüyorum. (K-2)

Katılımcı yorumlama getirirken Türkiye ile diğer Türki Cumhuriyetleri karşılaştırma yoluna gitmekte ve Türkiye’nin daha demokratik olduğunu, siyasal kültür açısından da daha iyi bir durumda olduğunu belirtmektedir.

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Hayır tamamen doğru buluyorum. Niye dersiniz Osmanlı’dan bu tarafa Türk ata yurdun da burada gelişen bir örf adet vardır. Kaç bin kilometre Orta Asya Altaylar’da yani 700 sene önce Osmanlının terk ettiği bizim Altaylardaki örf ve adetlerin hepsi aynıdır onun için burada bir yabancılık çekmiyoruz ve doğru buluyoruz. (K-4)

Bu yorumlamada ise Kazakların Türkiye ile ortak gelenek göreneklerden geldiğinden bahsetmektedir. Türkiye ile Kazakistan arasında eskilere dayanan bir kültür birliği olduğunu bunun da Türk siyasal kültürüne uyumda sorun durumunu teşkil edecek sorunları ortadan kaldırdığını dile getirmektedir.

Yapılan bu yorumlara göre Kazakların, Türk siyasal kültüründe herhangi bir uyum sorunu ya da eleştirel yaklaşabilecekleri, anlamlandırma sorunu yaşayabilecekleri herhangi bir alan yoktur. İkinci kuşak katılımcılarında yine tamamı, Türk siyasal kültüründe uyum ve entegrasyonda sorun yaşamadıklarını belirtmektedirler. Bu durum tamamen kimlik algısı ve etnik ırklarının uyumu ile alakalıdır.

Katılımcılardan 5 isim ise Türk siyasal kültüründe farklı anlamlandırma sorunu yaşadıklarını belirtmektedir. 1 katılımcı ise Türk siyasal kültüründe değil de siyasal kültürün bir üst algısı olan kültür anlamında ufak sorunlar yaşandığından bahsetmektedir. Bu görüşleri ise şöyle belirtebiliriz:

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Türk siyasal kültürü aslında birazda çok değişken, Kazakistan’la karşılaştığımızda Kazakistan’da siyaset yok denecek kadar az. Bende mesela liseyi

bitirdikten sonra üniversiteyi bitirdikten sonra buraya geldiğimde belli bir şeye kadar şaşırmışım. Türkiye'nin yaşamını çok siyasal buluyorum. (K-17)

Katılımcı Kazakistan ile Türkiye'yi karşılaştırma yoluna giderek, Türk kültürünü ve yaşamını fazla siyasi bulduğundan dem vurmaktadır. Değişkenliğin siyasette var olduğundan bahsetmekte ve bunun kendi kültürlerine göre farklı olduğunu belirtmektedir.

Türkiye'den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Şöyle Kazaklar, Kazakistan'daki Kazaklarda az çok bildiğim kadarı ile ortak bir noktada buluşuyorlar. Kültürel anlamda ortak bir geçmişe sahipler. Türkiye'de ise sanki böyle 100 sene öncesinde çok farklı gruplar bir araya getirilmiş ve bir şekilde yaşamaya çalışıyormuş gibi bir uç nokta söz konusu. Yani farklı kesimler var ve o farklı kesimler kendi ideolojilerini destekliyorlar hiçbir şekilde farklı şeylere bakmıyorlar. Bence biz Kazaklar olarak biz buna çok uygun değiliz. Daha ılımlı yaklaşıyoruz, biraz daha aslında akıllıca davranıyoruz diyebilirim. Sonuca bakıyoruz bu adam benim gerçekten işi me yarar mı? Bana bir katkı sağlar mı? Benim yaşamışımı iyileştirir mi? Ona bakıyoruz. Ve dediğim gibi ortak bir kültürümüz olduğu için aslında ortak değerlere sahibiz ama Türkiye'de bu biraz daha kutuplaşmış durumda bu bana biraz garip geliyor. (K-14)

Katılımcı Kazak kültürünün daha birleştirici olduğundan ve Türk kültüründe ayrıştırmanın fazla olduğundan bahsetmektedir. Bu durumu anlamlandırmada sorun yaşadığını dile getirmektedir.

Türkiye'den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Tabiki de şimdi Doğu Türkistan dediğimiz olaylar var mesela. Türkiye bir Türk yurtdur ama bütün bunlara göz yumulmaması, hiç olmamış gibi davranılması Türk siyasetine yakışmayan şeyler bana göre. Ben bunların hepsini çok saçma buluyorum. Keşke sahip çıkabilse, keşke bugün Ortadoğu'ya verilen destekler oraya da verilebilseydi ama olmadı... (K-13)

Katılımcı Türk siyasetine eleştiri getirmekte ve Doğu Türkistan'a sahip çıkılmadığından bu durumunda Türk siyasal kültürüne yakışmadığını belirtmektedir. Türkiye'nin bir Türk yurdu olduğundan, kendi kanından olan Doğu Türkistan'a sahip çıkması gerektiğini belirtmektedir. Aslında yapılan bu eleştiri siyasal kültürden daha çok mevcut siyasal işleyiş ve siyasal davranışlara yapılan bir eleştiri niteliğindedir.

3.2.7.8. Katılımcıların Türk Siyasetine ve Kültürüne Bakışı

20 Katılımcıya görüşme sonunda Türk siyasetine ve kültürüne ilişkin, bir Kazak gözü ile bir değerlendirme yapılması istenmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar farklı nitelikler barındırmaktadır ve mevcut yapı ve siyasal bakışa eleştirel yorumlamalar yapılmıştır.

20 katılımcının tamamı siyaset ve kültüre ilişkin farklı değerlendirmeler yapmıştır. Bunların bazılarını şöyle örneklendirebiliriz:

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Biz şimdi bu açıdan baktığımız zaman bazı yanlışlar vardır diye düşünüyorum. Türk politikası fazla batı endeksli. Biz isterdik ki Türk dünyasına daha çok önem verilsin mesela Orta Asya’ya diğer Türk cumhuriyetleri ile ilişkilerine. Bide o ülkelerin Türkiye’de tanınması açısından kültürel bazda çalışılmadığını, çoğu Türk vatandaşı Türk dünyasına bilmiyor. Ama batıyı iyi biliriz. Televizyonlarda filmde dizide Paris’i Londra’yı yer aldığı için sanki çok yakın gibi görünür ama bir Almatı, bir Semerkand, bir Buhara Türk vatandaşına çok uzak. Birde Türkiye’de şöyle bir yanlış yapılıyor. İslamcılık ile Türkçülüğü ayırmışlar. Bir parti mensupları İslamcı ise onlar Arap dünyasından görülüyor. Halbuki İslamcılıkta bana kalırsa İslam için Türk dünyası, Arap dünyasından iki misli önemli olması lazım. Birincisi oda Müslüman aynı zamanda akraba. Biz İslamcılığa baktığımız zaman Filistin akla geliyor, Mısır geliyor, Cezayir. Halbuki İslam coğrafyasına en çok hizmet eden Türklerdir. İslam deyince ilk akla gelecek olan Özbekistan, Kazakistan vs. ondan sonra Arap dünyası aslında. Önem itibarı ile de budur ama maalesef böyle bir şey oluşmuş. Milliyetçi kanat Türk dünyasını sahiplendiği için, İslamcı kanat Arap dünyasını sahiplenmiş bu suni geliyor bana. Halbuki İslamcılar daha geniş düşündüğü zaman hem Türk dünyası hem biz burada Arap dünyasına karşı değil onlarda Müslüman hatta eşit görürüz Türk dünyası ile ama benim burada anlatmak istediğim İslamcı görüşe sahip olanların Türk dünyasını ihmal ettiğidir. Sanki orası Türk dünyası değil de Göktürk Hun devrinde yaşayan İslam öncesi devrindeki Türkler gibi algılıyor. Bu yanlış politikada. Bu açıdan baktığımız zaman Müslüman dünyasından Türk dünyasından bölünmemesi gerektiğidir. (K-1)

Türkiye’den göçle gelen ikinci kuşak katılımcı:

Türkiye’de yaşayan Kazaklar olarak hali ile siyaset ile ilgilenmek zorundayız. O açıdan bazı siyasilerin batıya dönük olmalarından rahatsızlık duyuyoruz. Genelde bizim kendi Türk kökenimize Müslüman kökenimize bakarak siyasi platform oluştururlarsa daha memnun oluruz. (K-3)

Her iki katılımcı da Türk siyaset ve kültürünü Avrupalı bulduğundan bahsetmekte, Türkiye Cumhuriyetlere yeterince ilgi ve alaka gösterilmediğinden dem vurmaktadır.

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Türk siyasetindeki en büyük sorunlardan biri birlik olunmaması. Bizim Kazak kültüründe birlik çok önemlidir. Etnik kökenimizde bu yansımıştır zaten yüzyıllarca. Türk siyasetinde birlik olunamaması herkesin farklı yorumlar, farklı şeylere hizmet etmesi başarıyı getirmiyor. Dışarıdan da bu görünüyor zaten. Türk siyasetinin en büyük kanayan yaraları Türk insanının bir türlü birleşememesidir. (K-12)

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Türk siyaseti yani bildiğim tek Kazakistan’ın içinde bulunduğu durumu bildiğim için az çok onunla kıyaslama yaparsam, Türkiye’deki siyaset tamamen şeffaf bir siyaset tamamen demokrasi olduğunu düşünüyorum. Ve halkında seçimlerde vs. bunu iyi değerlendirdiğini düşünüyorum. O konuda kalbimiz çok mutmain yani. (K-10)

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Türk siyaseti bana göre hem coğrafi açıdan da olduğu gibi, coğrafi açıdan nasıl Türkiye nasıl ortada kalmış bir konuma sahip ise bence ekonomisi de aynı şekilde siyaseti de aynı şekilde, dini de aynı şekilde. Kesinlikle Türk siyasetinin kendisine ait bir çizgisi olduğuna inanmıyorum. Mesela bu konu ile ilgili çevreme hep Amerika’yı örnek veriyorum. Adamlarda yüz yılda da gelse, Kennedy’de gelse Obama’da gelse Trump’ta gelse strateji hep aynı. Ama burada maalesef öyle bir durum yok. Her gelen kendi sınırlarını kurallarını koymaya çalışıyor. Türk siyasetinin ben çok şey kendisine ait bir siyaset olduğunu düşünmüyorum. Tamamı ile ortada kalmış. Medeni kanunun, her şeyin ortada senin ekonominin orada coğrafi konumun bile ortada o yüzden Türk siyaseti bana çok güven vermiyor. (K-13)

Türkiye’den doğan ve yetişen üçüncü kuşak katılımcı:

Yok şu anda Türkiye’nin iktidarında bulunan parti benim görüşüme çok çok yakın bir parti. Genel manada çok sıkıntı görmüyorum. Ama tabi yanlışları var Suriye politikası bana göre yanlış, Doğu Türkistan politikası bana göre yanlış. Doğu Türkistan’a ilgisizler. Onun dışında muhalefetten tam anlamı ile bir muhalefet yapamıyor. Sadece muhalif olmak için muhalefet yapıyorlar. (K-19)

Bütün yapılan bu yorumlamalara ek olarak, K-2 Türk siyasetini sağlıklı ve doğru bulmakta, K-4 siyasal durumu gayet başarılı görmekte, K-5 ise Türk siyasetini ve siyasetçilerini fazla pragmatist bulmaktadır. K-7 Türk siyasetine dış mihraklar tarafından

etki edilmek istendiğinin üzerinde durmakta, K-8 halk ile iç içe siyaset yapılırsa başarılı olunacağından bahsetmekte, K-12, K-14, K-15 ve K-17 Türk kültürünü aşırı siyasal ve ideoloji üzerine şekillendiğinin üzerinde durmaktadır.

Son olarak Kazakların Türk siyaset ve kültürüne genel eleştirileri olmasına rağmen, Türk kültürünü benimsedikleri ve aidiyet hissi ile bağlı oldukları görünmektedir. Yapılan yorumlamalarda ise etnik kökenlerinin siyasal bakışlarına etkisi göze çarpmaktadır. Etnik kökenlerinin birleştirici olduğunu dile getirmekte ve bunun da siyasal anlamda etkileri olduğundan bahsetmektedirler

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bireyin ait olduğu toplumun siyasal parti, devlet, parlamento, hükümet, sendika, dernek, demokrasi, seçim, anayasa gibi bütün olgular hakkındaki ilgili toplumdaki fikir, görüş ve alışkanlıklarını tümüne siyasal kültür ismi verilir. Etnisite ise bireyin bir kavme mensubiyetini ya da bir sosyal ve kültürel farklılığın (dil ve soy gibi), sosyal eylem ve örgütlemenin bir kapsamı olarak nasıl bir birleştirici güç olduğu anlamını taşımaktadır. İki olgu bir bütün olarak ele alındığında aslında birbirine bağımlı nitelikler barındırdığı sonucuna ulaşılabilir. Ancak siyasal kültür ve etnisite olguları arasında yapılan araştırmalara bakıldığında, olguların genellikle kendi çerçeveleri dahilinde incelendiği sonucuna ulaşılmaktadır. Oysa siyasal kültürü etkileyen etmenlere bakıldığında aile ve çevre etkisi açıkça görülmektedir. Aile ve çevre kavramlarını içerisinde barındıran bir kavram olan etnisite, bireylerin siyasal bakışı, siyasal toplumsallaşması yani siyasal kültürü için elzem bir nitelik taşımaktadır. Yapılan bu araştırmada siyasal kültür ve etnisite birbiri içerisinde ele alınmış ve genel bir kanı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1952 yılında başlayan Kazak göçleri ise şu zamana kadar yapılan tüm araştırmalarda göç süreci, göçten önce Kazaklar üzerinde uygulanan zulüm ve baskılar üzerinde olmuş ve bu minvalde çalışmalar ortaya konulmuştur. Bu araştırmalarda, Kazaklar açısından aksakal olarak tabir edilen büyüklerden elde bilgiler dahilinde göç sürecinde yaşanan sorunlar bütün boyutlarıyla ele alınmaya çalışılmıştır ve bilimsel veriler ortaya konulmuştur. 2019 yılı itibariyle Kazak Türkleri vakfından alınan verilere göre Türkiye’de hayatını idame ettiren Kazakların sayısı 20.000 dolaylarındadır. Rakamlara bakıldığında siyasal açısından hiç azımsanmayacak derecede olan Kazakların siyasal durumu ve siyasal bakışları Türk siyasal kültürü açısından da önemlidir. Yaptığımız bu araştırma da hem siyasal kültürün etnisite ile ilişkisini ortaya konulacak hem de üzerine hiç çalışma olmayan Kazakların siyasal kültürü açısından incelenecektir.

Araştırmamız siyasal kültür ve etnisite ilişkisinin Kazaklar üzerindeki incelemesi şeklindedir. Araştırma problemi dahilinde Kazakların siyasal kültürü ele alınmış ve etnik ırklarının siyasal bakışlarındaki etkisi incelemeye alınmıştır. Bu minvalde görüşme tekniği kullanılarak 20 katılımcı üzerinde yapılan araştırmada katılımcılara; Türkiye’ye aidiyet hissi ve kimlik durumu, siyasal bakışlarının oluşumunda etnik kökenlerinin etkisi, Türkiye ve Kazakistan siyasal gündemini takip etme durumu,

sivil toplum kuruluşu üyelikleri, seçimlerde oy verme davranışlarını etkileyen unsurlar, Kazak etnik kökenine mensup birinin Türk siyasal kültüründe uyum sorunu üzerine sorular sorulmuştur. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesinde Kazakların aidiyet hissinin tam olduğu, kimlik anlamında kendilerini Türk olarak nitelendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızın ana problemi olan siyasal kültür üzerindeki etnisite etkisi anlamında sorulan soruya, katılımcıların %60'ı siyasal bakışlarında etnik kökenlerinin etkili olduğu üzerinde durmuştur. %25'lik kesim siyasal kültürlerinde etnik ırklarının etkisi olmadığını savunurken, %15'lik kesim daha oransal bir cevapla yaklaşarak hem olduğu hem olmadığı üzerinde durmuştur. Oransal cevap verenlere bakıldığında apolitik bir duruş sergiledikleri görülmektedir.

Katılımcılara Türkiye ve Kazakistan siyasal gündemini takip durumları sorulduğunda katılımcıların tamamına yakını Türk siyasetini yakinen takip ederken, Kazak siyasetini yalnızca ilgi boyutunda takip etmektedirler. Bu durumu Türkiye'ye aidiyet durumları ile açıklamakta ve ek olarak Kazakistan'da siyasetin olmadığını yapılan bütün siyasal faaliyetlerinden demokratik olmadığı üzerinde durmaktadırlar. Siyasal gündemi takip açısından hangi kanalları kullandıkları hususunda ise kuşak olarak daha eski olanlar televizyonun etkisinden bahsederken, genç nesil sosyal medya ve internetin daha sağlıklı bir takip yöntemi olduğu hususunda birleşmiştir. Tüm katılımcıların ortak görüşü ise yanlış televizyon kanallarının var olduğu ve bunun halka yanlış yönlendirmeleri olduğu hususudur.

Katılımcıların sivil toplum kuruluşlarına üyelikleri sorgulanarak, etnik kimlikleri ile aidiyet duygularının örtüşme boyutu incelenmiştir. Katılımcıların %50'sinin herhangi bir sivil toplum kuruluşu üyeliği bulunmaktadır. 1'i ise siyasal bir partide kurucu ve yönetici pozisyonda bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşu üyeliği bulunanlardan neredeyse tamamının ait olduğu etnik ırkın birleştirici gücü olarak tanımladıkları Kazak derneklerinde üyelikleri vardır.

Çalışmamızın ana problemlerinden biri olan siyasal katılıma etki eden faktörler sorgulanırken, katılımcılara seçimlerde oy verme davranışında bulunurken hangi etmenlerden etkilenildiği sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplarda katılımcılar genellikle ideolojinin üzerinde dururken, lider ve parti olgularını da yine ideoloji içerisinde ele alınmıştır. Siyasal bakışlarında ideolojinin önemi ortaya çıkarken, ideolojiyi şekillendiren

kavram olarak ta etnisitenin üzerinde durmaktadırlar. Etnik ırklarının siyasal bakışlarında belli bir görüş dahilinde olmasını ise genellikle göç ve öncesinde çekilen zulüm ve baskılara bağlamaktadırlar. Bunun dışında ise Türkiye'ye göç sürecinde ve Türkiye'ye göç sonrasında iktidarda olan ve kendi bakışlarına göre bize sahip çıktılar şeklinde nitelendirdikleri görüşe yakın bir duruş belirtmektedirler.

Türkiye'nin siyasal gündemi ile katılımcıların uyumu ve algısı aşamasında Türk siyasal kültürüne kısa eleştiriler getirilmiş, olumlu ve olumsuz yanları ile genel bir düşünce oluşturulmuştur. Türk siyasal kültürünü fazla Avrupai bulan bir kesim bulunmakta ve bu kesim Türki cumhuriyetlere verilen önemin az olduğu hususunda birleşmektedirler. Bunlara ek olarak mevcut siyasal yapının mülteci politikasına önemli eleştiriler getirilmiştir. Sorulan tüm sorulara verilen cevaplar incelendiğinde ise Kazakların genel anlamda dünya görüşleri ve siyasal bakışlarının aynı yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma ile etnik ırkın siyasal kültürdeki etkisi adına uygulamalı bir çalışma ile genel bir düşünce oluşturulmaya çalışılmıştır. Bütün bu yaklaşımlar neticesinde siyasal kültür ve etnisite ilişkisinin Kazaklar üzerindeki etkisi incelenmiş ve Kazakların siyasal kültüründeki etnisite etkisi ortaya konulmuştur. 1952'den bu yana Türkiye'de yaşayan Kazakların bir siyasal portresi çizilmiştir. Yapılan bu araştırma ile Kazakların siyasal kültürüne dair bir bakış açısı geliştirilmiş, üzerine hiç çalışılmayan Kazak siyasal kültürü için önemli bir çalışma olmuştur.

EKLER

Ek-1: Görüşme Yapılan Kişilerin Tanımlayıcı Bilgileri

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Kuşak	Göç Dalgası	Eğitim	Meslek	STK Üyeliği
K-1	Erkek	Üçüncü	İkinci	Doktora	Akademisyen	-
K-2	Kadın	Üçüncü	İkinci	Lisans	İnsan Kaynakları Uzmanı	-
K-3	Erkek	İkinci	İkinci	İlköğretim	İşçi	-
K-4	Erkek	İkinci	Birinci	İlköğretim	Emekli	✓
K-5	Erkek	Üçüncü	Üçüncü	Lisans	Öğretmen	✓
K-6	Erkek	Üçüncü	Üçüncü	Lisans	Vergi Müfettişi	✓
K-7	Erkek	Üçüncü	Üçüncü	Lise	Güvenlik Şefi	-
K-8	Erkek	Üçüncü	İkinci	Lisans	Sanayici	✓
K-9	Kadın	Üçüncü	İkinci	Ön Lisans	İnsan Kaynakları Asistanı	✓
K-10	Kadın	Üçüncü	Üçüncü	İlköğretim	Ev Hanımı	✓
K-11	Erkek	İkinci	Üçüncü	İlköğretim	Tüccar	-
K-12	Erkek	Üçüncü	Üçüncü	Lise	Mağaza Müdürü	✓
K-13	Kadın	Üçüncü	İkinci	Lise	Garson	-
K-14	Kadın	Üçüncü	Üçüncü	Lisans	Matematik Mühendisi	✓
K-15	Kadın	Üçüncü	Üçüncü	Lisans	Sosyal Hizmetler Görevlisi	✓
K-16	Kadın	Üçüncü	Üçüncü	Lisans	Gazetecilik Öğrencisi	-
K-17	Erkek	Üçüncü	Üçüncü	Lisans	Bilgisayar Mühendisi	-
K-18	Kadın	Üçüncü	İkinci	Lisans	Eczacı	✓
K-19	Kadın	Üçüncü	Üçüncü	Lise	Finans&Muhasebe Uzmanı	-
K-20	Erkek	Üçüncü	Birinci	İlköğretim	İşçi	-

KAYNAKÇA

- Akay, E. (2006). *Siyasal toplumsallaşma, siyasal kültür ve siyasal katılım arasındaki ilişkinin kavramsal analizi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Akın, M. H. (2009). Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik -Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (22): 153-183.
- Akın, M. H. (2009). *Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik -teorik ve uygulamalı bir çalışma* (Yayımlanmış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akıncı, S. (2014), Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme. *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, (7): 34-45.
- Akşam (2019, 21 Mart). *Kazakistan'ın Başkenti Artık Nursultan*.
- Alkan, T. (1989). *Siyasal Bilinç ve Toplumsal Değişim*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Alpkaya, F. (2012). Toplumsal Yapı ve Toplumsal Değişme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(29): 83-125.
- Aslan, C. Ç. (2004). *Birey-Toplum-Devlet Kavramlaştırma ve Ara Değişken Olarak Etnisite*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Aydemir, S. R. (2001). Siyasal Toplumsallaşma. *Mevzuat Dergisi*, Sayı:46, Ankara, ss. 17.
- Aydın, S. (2012). Türkiye'nin Etnik Yapısı. F, Alpkaya ve B.Duru (Der). *1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim*, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Azarkan, E. (2003). İbn-i Haldun'un Devlet Görüşü (Yönetimler Döngüsü). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(4).
- Baykal, D. (1970). *Siyasal Katılma Bir Davranış İncelemesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınlar.
- Çalışkan, K. (2017). Siyasal Kültür Teorisi: "The Civic Culture" ve Eleştirisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 50(1): 27-66.
- Çam, E. (2002). *Siyaset Bilimine Giriş*, İstanbul: Der Yayınları.

- Çecen, A. (1985). Kültür Yönetimi. *Amme İdaresi Dergisi*. 18 (1): 113-140.
- Doğanay, A. (2012). Bilimsel Yönteme Giriş. A, Şimşek. (Der). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2-29.
- Duverger, M. (1982). *Siyaset Sosyolojisi*, (Tekeli, Ş. Çev). 2. Baskı, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Erzen Ü. M. ve Eroğlu Y. B. (2011). Siyasal Kültürün Temel Paradigmaları Üzerine: Kültürden, Siyasal Toplumsallaşma, Örgütlenme ve Katılma Süreçlerine Yansıyanlar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, (41): 49-61
- Eser H. B. ve Sarışahin, P. (2016) Cinsiyet ve Katılım İlişkisi: SDÜ Örnek Olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15): 38-58.
- Fenton, S. (2011). *Etnisite Irkçılık, Sınıf ve Kültür*. (Şad, N. Çev.). Phoenix Yayınları, 1.Baskı, Ankara.
- Gökalp, Z. (1968). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Göksu, O. (2014), *Siyasal iletişim uygulamalarında siyasal kültürün rolü* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Görmez, K. (1997). *Kent ve Siyaset*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Heywood, A. (2006). *Siyaset*. Özipek. (Özipek, B. Çev.). Ankara: Liberte Yayınları.
- İsmail, Z. (2002). *Kazak Türkleri*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Kalaycıoğlu, E. (1983). *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınlar.
- Kalaycıoğlu, E. (1984). *Çağdaş Siyasal Bilim*. İstanbul: Beta Basım ve Dağıtım.
- Kalkan, M. (2007). Sovyetler Döneminde Kazakların Göç Hareketleri ve Anadolu'da (Altay Köyünde) İskan Edilişleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*. 21.
- Kapani, M. (1996). *Politika Bilimine Giriş*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Kara, C. (2012). *Altaylardan Anadolu'ya Göç*. <http://www.abdulvahapkara.com/karavahap-2/>, (15.03.2019).

- Kayapınar, A. (2006). İbn-i Haldun'un Asabiyet Kavramı: Siyaset Teorisinde Yeni Bir Açılım. *İslam Araştırmaları Dergisi*. (15): 83-114.
- Kazak, A. (2019). *Mülakat*. Zuhul Kazak. İstanbul. 20 Mayıs.
- Kışlalı, A. T. (2003). *Siyaset Bilimi*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Kongar, E. (1982). *Kültür Üzerine*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Kurubaş, E. (2008). Ulus-Devlet ve Etnik Gruplar Arasındaki Varoluşsal İlişki. *Doğu Batı Dergisi*, (44): 11-41.
- Metin, O. (2006). Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1): 221-267.
- Oktay, C. (2003). *Siyaset Bilimi İncelemeleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Özbudun, E. (1975). *Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Özdemir, E. ve Atılgan, G. (2012). Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler. Atılgan, G. & Aytekin, G. (Der). *Siyasal Partiler*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Özdemir, Y. Aktaş, E. ve Şimşek, U. (2008), Postmodernite ve Etnisite., *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2): 326-336.
- Öztekin, A. (2010). *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Parla, T. (1991). *Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Roskin, M. G. (2009). *Çağdaş Devlet Sistemleri*. (Seçilmişoğlu, B. Çev) 2.Baskı, Ankara: Liberte Yayınları.
- Sarıbay, A. Y. (1996). *Siyaset Sosyolojisi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı.
- Sarıbay, A. Y. ve Öğün, S. S. (1998). *Bir Politikbilim Perspektifi*. Bursa: Asa Kitabevi.
- Somersan, S. (2004). *Sosyal Bilimlerde Etnisite ve Irk*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Sönmez, S. (2004). *Türkiye’de siyasal kültürün siyasal katılmaya etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Taşdelen, M. (1997). *Siyaset Sosyolojisi*. İstanbul: Kocav Yayıncılık.
- Tokgöz, O. (1978). Siyasal Toplumsallaşma ’da Kitle İletişim Araçlarının Rolü ve Önemi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. (33): 79-92.
- Turan, İ. (1976). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Uysal, B. (1984). *Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Yalçın, R. (2014). Etnisite ve Milliyetçilik: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, (69): 189-216.
- Yanık, C. (2013). Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi. *Kaygı: Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyatı Fakültesi Felsefe Dergisi*, (20): 225-237.
- Yücekök, A. N. (1987). *Siyasetin Toplumsal Tabanı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

DİZİN

-A-

Aidiyet, 49, 50, 51, 52, 53, 60, 61, 66,
69, 70, 71, 72, 73, 75, 77, 78, 80, 81,
82, 93, 94, 95
Aile, 17, 33, 47, 48, 94
Asabiyet, 47

-E-

Etnik grup, 52, 53
Etnik köken, 1
Etnisite, v, 1, 2, 44, 47, 49, 50, 51, 52,
63, 64, 73, 94, 96

-G-

Göç, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 64, 66, 67,
70, 71, 72, 74, 75, 84, 94, 96
Görüşme, 62, 64, 66, 67, 68, 98

-I-

İrk, v, 73, 76, 95, 96

-İ-

İdeoloji, 85, 86, 87, 95

-K-

Katılımcı, 2, 13, 14, 16, 47, 64, 65, 66,
68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77,
78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87,
88, 89, 90, 91, 92, 94
Kazak, v
Kazakistan, v, 1, 54, 57, 70, 71, 72, 73,
74, 80, 81, 82, 83, 88, 89, 90, 91, 92,
94, 95, 99
Kimlik, 69, 70, 102

Kültür, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 99, 100, 101

-M-

Mülakat, 60, 63, 64, 65

-N-

Nesep, 1, 47, 61, 76, 83

-S-

Siyasal, v, 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,
14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23,
26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35,
36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45,
46, 47, 48, 49, 60, 61, 63, 64, 66, 69,
73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83,
85, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95,
96
Siyasal katılım, 35, 38
Siyasal kültür, v, 1, 8, 10, 14, 16, 17,
20, 21, 27, 45, 73
Siyasal Olay, 41
Siyasal parti, 22
Siyasal toplumsallaşma, v, 1, 26, 28, 29,
30, 31, 32, 35, 38, 73
Siyaset, 1, 4, 5, 8, 9, 26, 28, 38, 46, 63,
64, 68, 76, 82, 87, 89, 91, 92, 93

-T-

Toplumsallaşma, v, 26, 27, 28, 29, 31,
99, 100, 102
Türkiye, v, 1, 46, 53, 55, 56, 57, 58, 60,
61, 62, 63, 64, 66, 67, 70, 71, 72, 73,
74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83,
84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 94,
95, 96, 99, 100, 101, 102

